

සම්මාදිවයි හොඳි

(කවිචානගොතන සූත්‍රය ඇසුරිනි)

පුජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

සම්මාදිට්ඨි හොති

(කච්චානගොත්ත සූත්‍රය ඇසුරිනි)

ලබ්ධිනෝරුචකන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයේ කම්මට්ඨානාචාර්ය
පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

පළමුවන මුද්‍රණය - 2016 සැප්තැම්බර්
(පිටපත් 4000)
ධම් දානය පිණිසයි.

මෙම පොතෙහි අන්තර්ජාල සංස්කරණය හා මෙම දේශනා මාලාවේ පටිගත
කරන ලද දේශනා ශ්‍රවණය සඳහා පිවිසෙන්න <http://sudassana.org/>

සංස්කාරවරු:
ආර්. ඒ. අමුණුගම
දිල්ලැකි විරරත්න
එච්. ඒ. අමරකුංග

ප්‍රකාශනය:
සුමග සදහම් සමුළුව
33/6, අකුරැස්ස පාර, මාතර.

පිටපත් ලබා ගැනීමට:
කේ. ජී. මුණිදාස,
මාතර.
දුරකථනය: 071 4438747
077 3295174

මුද්‍රණය
නිට් ග්‍රැෆික් ප්‍රින්ටර්ස්
මාතර
දුරකථන 041 2223174

ගල්නැවේ එච්. ඩී. ධර්මදාස විතාන මහතා විසින් බෙදා හරින ලද
 'බුදු නෙතින් දුටු ලොව' දහම් පොතේ ඇතුළත්,
 අනුරාධපුර ලබ්‍රතෝරුවකින්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයේ කම්මට්ඨානාචාර්ය
 පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්වහන්සේ විසින්
 2013 වර්ෂයේදී බෞද්ධයා නාලිකාව වෙනුවෙන් කවිවානගොත්ත සූත්‍රය
 අනුසාරයෙන් සිදුකරනු ලැබූ ධර්ම දේශනා මාලාව පමණක්, ඒ මහතාගේ
 අවසරය ඇතිව එලෙසින්ම නැවත මුද්‍රණය කිරීමකි මේ.

පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්වහන්සේගේ 'ධම්මසංඛිතණි විවරණය'
 (ප්‍රථම භාගය) ධර්ම ග්‍රන්ථයෙන් උපුටාගත් පහත සඳහන් පාඨයන් කෙරෙහි
 නිසි අවධානයෙන් යුක්තව විමසන මෙන් මෙක් සිතින් ඉල්ලමි.

"යථාතුත ස්වභාවය කියන්නෙ, දැන් වෙනම පැන්නකට ගිහිල්ලා සිහි කරද්දින් ඒයාට යම්
 දවසකදී - ඒ දැකපු රෑපය සිහි කරගන්න බැරි වුණොත්, සිහිකරන කොට තමන්ගෙ මනසම
 හසුරුවෙනවා නම්, ඒවෙම රෑපයක් පැනවෙන්න තියෙන ප්‍රත්‍ය ටිකට තුවණ්‍ය යනවා නම්, ජාත්‍ය
 ඒතැන විපල්ලාස යෙදෙන්නෙ තැ. කෙලෙස් තැ. ලෝකෝත්තර චාර්ගය උපදිනවා
 ක්ෂණිකව, බය වට්ටමේ දී, මොකද? යුග්‍යතාවය ඵලබ්‍ය සිටිනවා".

(209 වැනි පිටුවෙන් උපුටා ගැනීමක්).

"ප්‍රඥාව, තුවණ්‍ය යෙදුණොත්, කෙලෙස් යෙදෙන්නෙ තැනෙ. ඒ කියන්නේ කුසල් පැකුසල් දෙක
 එකට ගිටින්නෙ තැ. ඒ තියා - ඒ සිත් හැම වෙලේ ම කුසල් මයි. ඒකෙ විපාකයත් කුසල්මයි.
 ඒ වට්ටම දැකින බලන වට්ටමත් කුසල්මයි, තුවණ්‍ය යුක්තවමයි. ඵලබ්‍ය සිටින විපාක
 වට්ටමත් තුවණ්‍යමයි".

(222 වැනි පිටුවෙන් උපුටා ගැනීමක්).

"හැම වෙලාවෙ ම ඒක ජිවිතය වෙලා මියක, තුවණ්‍ය ජිවිතය වුණහම ඒක බලන්න බිනෙ තැ.
 විදුර්ගතා කරන්න බිනෙ, බලන්න බිනෙ, වෙනෙහි කරන්න බිනෙ, ජිවිතය නො වුණහමයි.
 විපාක වට්ටමක් නො වුණහමයි.

විදුර්ගතා කරන එකෙන්, බලන එකෙන් කියනවා තවම ඒ වට්ටමේ විපාකයක් විඳින්නෙ තැ,
 ජිවිතය වෙලා තැ කියන එක. ජිවිතය වුණොත් ඒක තුවණ්‍ය කියලා දන්නෙ තැ".

(223 වැනි පිටුවෙන් උපුටා ගැනීමක්).

කවිචානගොත්තසුත්තං

15. සාවකීයං-

අථ බො ආයස්මා කවිචානගොත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඬිකම්. උපසඬිකම්ඤා භගවත්තං අභිවාදෙඤා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසීන්තො බො ආයස්මා කවිචානගොත්තො භගවත්තං එතදවොච: “සම්මාදිට්ඨි සම්මාදිට්ඨි”ති භන්තෙ වුව්චති, කිත්තාවතා නු බො භන්තෙ සම්මාදිට්ඨි භොතිති?

ද්වයංනිස්සිතො බො’යං කවිචාන ලොකො යෙභුයොන අඤ්ඤාදිවෙව නාඤ්ඤාදිව. ලොකසමුදයඤ්ඤාදිව බො කවිචාන යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සතො යා ලොකෙ නාඤ්ඤා, සා න භොති. ලොකනිරොධං බො කවිචාන යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සතො යා ලොකෙ අඤ්ඤා, සා න භොති. උපායුපාදානාභිනිවෙසනිඛද්ධො බවායං කවිචාන ලොකො යෙභුයොන තඤ්ඤාදිව උපායුපාදානං චෙතසො අධිට්ඨානං අභිනිවෙසානුසයං න උපෙනි, න උපාදියති, නාධිට්ඨාති ‘අත්තා මෙ’ති. දුක්ඛමෙව උප්පජ්ජමානං උප්පජ්ජති, දුක්ඛං නිරුජ්ඣමානං නිරුජ්ඣතිති න කඬ්ඛති. න විචිකිචජති. අපරපච්චයා ඤාණමෙවස්ස එත්ත භොති. එත්තාවතා බො කවිචාන, සම්මාදිට්ඨි භොති.

සබ්බමඤ්ඤාති බො කවිචාන, අයමෙකො අත්තො. සබ්බං නාඤ්ඤා අයං දුතියො අත්තො. එතෙ තෙ කවිචාන, උභො අත්තෙ අනුපගම්ම මජ්ඣිමනිකායානං ධම්මං දෙසෙති. අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරා. සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ- එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති. අවිජ්ජාය තෙව අසෙසවිරාගනිරොධා සඬ්ඛාරනිරොධො. සඬ්ඛාරනිරොධා විඤ්ඤාණනිරොධො -පෙ- එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො භොතිති.

බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ඉන්ද්‍රජාලා: 14

සුත්‍ර පිටකය, සංයුත්ත නිකාය 2, නිදානවග්ග. අභිසමයසංයුත්තය. 2. ආභාරවග්ගො 5වැනි සුත්‍රය 28 පිටුව.

අතිපූජ්‍යය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්ද්‍රයාණන් වහන්සේ විසින් 2013 වසරේදී බෞද්ධයා නාලිකාව වෙනුවෙන් කවිවානගොත්ත සූත්‍රය අනුසාරයෙන් සිදුකරනු ලැබූ ධම් දේශණා මාලාවේ පළමු ධම් දේශනය

නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස....///

‘යෙහුයොන බො කවිවාන ලොකො අත්ථිතඤ්චෙව නත්ථිඤ්ච
ලොක සමුදයඤ්ච බො කවිවාන යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤය පස්සතො
යා ලොකෙ නත්ථිතා, සා න භොති.

ලොක නිරොධං බො කවිවාන යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤය
පස්සතො යා ලොකෙ අත්ථිතා සා න භොති’

ධර්මශ්‍රවණාභිලාශී, ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි, මේ
පින්වත් සියලු දෙනාම දැන් මේ සූදානම් වෙන්නේ සසර දුක් ගිනි නිවීම
පිණිස ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන්
දේශනා කොට වදාළ මේ උතුම් සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කිරීමට
යි. මේ මොහොතෙදී හැම දෙනාම තමන්ගේ සිත නොයෙක් නොයෙක්
අරමුණු වල දුවන්නට නොදී බොහොම චුළුමනාවෙන් මේ දේශනාව
ශ්‍රවණය කරන්නට ඕන. විශේෂයෙන් මට මතක් කරන්නට තියෙන්නේ
මේ වෙලාවේදී මම දේශනා කරන දහම් පරියාය බොහොම ගැඹුරුයි.
ඉතින්, මනා නුවණ ඇතිව, සසර දුකින් නිදහස් වීමේ අදහස ඇතිවම
මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්නට ඕන.

විශේෂයෙන්ම අද දේශනාවෙන් මම බලාපොරොත්තු වෙන්නේ,
ලෝකෝත්තර සද්ධම් මාගීය, ඥාණ දර්ශණය ඇතිකරගන්න ආකාරය
පිළිබඳවයි. ඒකෙන් මම මතක් කළේ, මේ ලෝකයේ සම්මා දිට්ඨිය
භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දෙයාකාරයකින් බෙදා දක්වා වදාළා.

- කම් සහිත සම්මා දිට්ඨියක් තියෙනවා කම්මස්සකතා ඥානය
මුල්කරගෙන. ඒකෙන් අකුසල කම් නොකර කුසල කම් කිරීම ගැන
භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා. ලෝකයට එක්තරා
ආකාරයක නිවැරදි දැකීමක් ඒ මට්ටම. නමුත් මෙතනදී, මේ
පරියායෙදී ඒ ලෝකය තුල පවතින මට්ටමෙනුත් ඕබ්බේ ඥාණ
දර්ශනයක් ගැන මතක් කරනවා. මේ තුළින් පෙන්නන්නට

හදන්නේ, ලෝකය තුළ කරන යහපත වැරදි, ඒක එපා කියන කාරණාව නෙමේ. ඒ නිසයි මම මතක් කළේ මේක නුවණින් බැලිය යුතුයි කියලා.

- ලෝක නිරෝධය පිණිස, නැත්නම් ලෝකෝත්තර මාර්ගී ඥාන දර්ශණය පිණිස විශේෂ නුවණකින් බැලිය යුතු, සාක්ෂාත් කළ යුතු දහම් පරියායක් ගැනයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ සූත්‍රයෙන් පෙන්වා වදාළේ.

ඒ නිසා කලවම් කරගන්න, පටලවා ගන්න එපා, එහෙනම් කුසල ධර්මද අපි නො කළ යුතුයි කියලා. ඒ කුසල ධර්ම කරලා ලෝකය තුළ යහපත් වීම වෙනම ම සිද්ධියක්, වෙනම ම පරියායක්, වෙනම ම ක්‍රමයක්. ලෝක නිරෝධය පිණිස, සියලුම සසර දුකින් මිදීම පිණිස, නිවන පිණිස පවතින ඒ මාර්ගය වෙනම ම ක්‍රමයක්, වෙනම ම පරියායක්.

ඉතිං මෙතනදී මේ ලෝක නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාව, නැත්නම් ලෝකෝත්තර මාර්ගී ඥාණ දර්ශණය ප්‍රකට කරගන්නට ලැබෙන එක්තරා ක්‍රමයක් තමයි අද මේ දේශනාව තුළින් විද්‍යමාන වෙන්නේ. ඒ නිසයි මම මුලින් මතක් කළේ; මේක ඉතා සියුම්, ගැඹුරු ධර්මතාවයක් කියලා.

පින්වතුනි, එක්තරා අවස්ථාවකදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ ඉන්න කාලයේදී කච්චානගොත්ත කියන ස්වාමීන් වහන්සේ ඇවිල්ලා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වන්දනා කරලා, එක් තැනක ඉඳගෙන අහනවා:

- “භාග්‍යවතුන් වහන්ස, සම්මා දිට්ඨිය සම්මා දිට්ඨිය කියලා කියනවා. භාග්‍යවතුන් වහන්ස, කොපමණකින් සම්මා දිට්ඨිය වෙනවාද?, කොපමණකින් සම්මා දිට්ඨිය ඇත්තෙක් වෙනවාද?” කියලා.

ඒ වෙලාවේදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙන්න මෙහෙම දේශනා කරනවා.

- “යෙහුයොන බො කච්චාන ලොකො අත්ථිතඤ්චෙව නත්ථිතඤ්ච” කියලා. “කච්චාන බොහෝ සෙයින්ම මේ ලෝකයා ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙක ඇසුරු කරනවා” කියලා.

එක්කෝ යමක් ලෝකයේ සත්ත්ව පුද්ගල භාවයෙන් වේවා, අවිඤ්ඤාණක අවේනනික වස්තූන්ගෙන් වේවා ඇතැයි කියන කාරණාවෙන් නතර වෙනවා. ඇතැයි කියලා කියනවා. සමහර කෙනෙක් ලෝකය නැතැයි කියලා කියනවා. ලෝකය නැතැයි කියන කාරණාවෙන් නතර වෙනවා. ඒකයි මේ ලෝකයා බොහෝ සෙයින් ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙක ඇසුරු කරනවා.

එතකොට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළා ඊට පස්සේ,

- “ලොක සමුදයඤ්ච බො කච්චාන සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සතො” - “කච්චායන, යම් කිසි කෙනෙක් මේ ලෝකය ඇතිවෙන හැටි ඇත්ත ඇති හැටියේ දැක්කොත් එයා කවදාවත් නැතැයි කියලා කියන්නේ නෑ”.
- ලොක නිරෝධං බො කච්චාන සම්මා පඤ්ඤාය පස්සතො” - “කච්චාන, ලෝක නිරෝධය, ලෝකය නැතිවෙන ක්‍රමය යම්කිසි විදියකදී, නුවණින් යම්කිසි කෙනෙක් දැක්කොත් කිසි කලෙකත් ඇතැයි කියන්නේ නෑ”.
- “එතෙ තෙ උභො අන්තෙ අනුපගම්ම මජ්ඣෙක තථාගතො අභිසම්බුද්ධො” - “මේ ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙකට නො පැමිණ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවෙන් තමයි තථාගතයන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පත්වුණේ” කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ කච්චානගොත්ත සූත්‍රයේදී, කච්චානගොත්ත භාමුදුරුවන්ට මතක් කළා.

මෙතනදී පින්වතුනි, අපි පොඩ්ඩක් බලන්නට ඕන, ලෝකයේ ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙකම ඇසුරු කරනවා. එතකොට ඒ ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙකෙන් අපි මිඳෙන්තේ කොහොමද මේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවට පැමිණිලා? නැත්නම් මේ අන්ත දෙක අතහැරලා මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවට අපි පැමිණෙන්නේ කොහොමද? කියලා නුවණින් බැලිය යුතුයි.

එතනදී අපි මෙහෙම කාරණාවක් බලමු. අද දවසේදී, වර්තමානයේදී අන්‍ය සාසන පැත්තකින් තබමු. බෞද්ධ කියන අපේ ලෝකවාසී ජනතාව දිහා බැලුවත්, බොහෝ සෙයින් මේ අන්ත දෙක ඇසුරු වෙච්ච බවක්, ඇසුරු කරන බවක් පේනවා.

ඒ ගැන අපි මෙන්ම මේ විදියට බැලුවොත් : දැන් අපි බොහෝ දෙනෙකුට හිතෙන කාරණාවක් තමයි, බහුතරයක් ඇසුරු කරන පැත්ත තමයි ලෝකය ඇතැයි කියන පැත්ත. සීමිත පිරිසක් ඉන්නවා නැතැයි කියන පැත්තේ.

අපි අවශේෂ ධර්මයන් පැත්තකින් තබලා මෙන්ම මේ ධර්මයෝ බලමු: දැන් බොහෝ දෙනෙක් හිතනවා “අපායක් තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකයක් තියෙනවා, බ්‍රහ්ම ලෝකයක් තියෙනවා” කියලා ඇතැයි කියන පැත්තට පැමිණිලා, අකුසල කම් නොකොට කුසල කම් කරන්න යෙදිලා ඉන්නවා.

(මම මුලින් මතක් කළා මේ දේශනා පරියාය පටලවා ගන්න එපා, මම අද මේ දේශනාවෙන් මතක් කරන්නේ කම්මස්සකථා ඥාණය ගැන නෙමෙයි, ලෝකෝත්තර මාර්ග ඥාණ දර්ශණයක් කියන එක මතක් කළා. ඒ බවත් මතක තියා ගන්න. මේ ඉතා සියුම් ධර්මතාවයක් ගැනයි පැහැදිලි කරන්නේ.)

එතකොට මෙන්ම මේ පිරිස ඇතැයි කියන අන්තය ඇසුරු කරලා තියෙනවා. “අපාය තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකය තියෙනවා, බ්‍රහ්ම ලෝකය තියෙනවා” කියලා ඇතැයි කියන අන්තයක් ඇසුරු කරනවා. තව පිරිසක් ඉන්නවා “අපාය කියලා එකකුත් නෑ, දිව්‍ය ලෝකය කියලා එකකුත් නෑ, බ්‍රහ්ම ලෝකය කියලා එකකුත් නෑ, තියෙනවා නම් ඔක්කොම තියෙන්නේ මනුෂ්‍ය ලෝකයේ තමයි” කියලා නැතැයි කියන අන්තයට පැමිණිලා ඉන්නවා.

මෙතනදී පින්වතුනි, කෙනෙකුට ඇතැයි කියන අන්තයෙන් මිඳෙන්න පුළුවන්, හැබැයි නැතැයි කියන අන්තයට වැටෙනවා ඒ අය. “අපායක් තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකයක් තියෙනවා, බ්‍රහ්ම ලෝකයක් තියෙනවා” කියන ඇතැයි යන අන්තයෙන් කෙනෙක් මිඳෙනවා.

එතකොට එයා වැටිලා තියෙනවා “අපායක් නෑ, දිව්‍ය ලෝකයක් නෑ, බ්‍රහ්ම ලෝකයක් නෑ” කියන උච්ඡේදවාදයට. කෙනෙක් “අපාය, මනුෂ්‍ය, දිව්‍ය, බ්‍රහ්ම ලෝක නැහැ” කියන, නැහැයි කියන අන්තයෙන් මිඳෙනවා; හැබැයි එතකොට එයා ඇතැයි කියන අන්තයට වැටිලා. “දිව්‍ය ලෝකය, බ්‍රහ්ම ලෝකය, අපාය තියෙනවා” කියන අන්තයට වැටෙනවා. එතකොට එයා නැතැයි කියන අන්තයෙන් මිඳෙනවා.

යම් කිසි කෙනෙකුට පුළුවන් නම් අන්ත දෙකෙන් මිදෙන්න, එතකොට එක අන්තයකින් මිදිලා තව අන්තයකට පත්වෙන කෙනා, තව අන්තයකින් මිදිලා වෙනත් අන්තයකට පත් වෙන කෙනා අන්ත දෙකෙන් මිදුණා කියලා කියන්නේ නෑ.

ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙකෙන්ම මිදුණා කියලා කියන්නේ, “සතර අපායක් තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකයක් තියෙනවා, බ්‍රහ්ම ලෝකයක් තියෙනවා” කියන ඇතැයි අන්තයෙන් මිදෙනවා හැබැයි “අපායක් නෑ, දිව්‍ය ලෝකයක් නෑ, බ්‍රහ්ම ලෝකයක් නෑ” කියන උච්ඡේද දෘෂ්ඨියට වැටිලා නෙමෙයි. එහෙම වැටෙන්නෙත් නෑ. කෙනෙක් නැතැයි කියන අන්තයෙන් මිදෙනවා, හැබැයි “අපායක් තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකයක් තියෙනවා, බ්‍රහ්ම ලෝකයක් තියෙනවා” කියන අන්තයට වැටිලා නෙමේ.

“අපායක් නෑ, දිව්‍ය ලෝකයක් නෑ, බ්‍රහ්ම ලෝකයක් නෑ” කියන අන්තයෙන් මිදෙනවා ඇතැයි කියන අන්තයට පත් නොවී. මෙන්න මේ විදියට යම් කිසි කෙනෙකුට පුළුවන් නම්, ඇතැයි කියන දෘෂ්ඨිය අතහරින්න නැතැයි කියන දෘෂ්ඨියට පත් නොවී, මේ සියලු ලෝක නැතැයි කියන දෘෂ්ඨියෙන් මිදෙන්න පුළුවන් නම් තියෙනවා කියන දෘෂ්ඨියට නො වැටී, මෙන්න මේ ක්‍රමයට කියනවා අන්ත දෙකෙන්ම මිදුණා කියලා.

එතකොට

- “ඒතෙ තෙ උහො අන්තෙ අනුපගම්ම මජ්ඣෙකා තථාගතො අභිසම්බුද්ධා” කියලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළේ ඒකට. මේ අන්ත දෙකට නො පැමිණ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවෙන් තමයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ධර්ම දේශනා කළේ.

එතකොට ඒ කාරණාව ගැන බලන්න ඕන කොහොමද කියලා ඒ සූත්‍රයේම යටින් පෙන්වනවා.

- මේ අන්ත දෙකට නොපැමිණ ධර්ම දේශනා කළා. කොහොමද?

“අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං,
විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සළායනනං,

සමායතනපව්වයා එස්සො, එස්සපව්වයා වෙදනා, වෙදනාපව්වයා තණ්හා, තණ්හාපව්වයා උපාදානං, උපාදානපව්වයා භවො, භවපව්වයා ජාති, ජාතිපව්වයා ජරාමරණං” කියන මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාද පරියාය, පෙළ දහම පෙන්නනවා ඒ ඔස්සේ.

එහෙනම් අදත් මේ අන්ත දෙක යම් කිසි කෙනෙකුට අතහරිනවා නම් අතහරින්න වෙන්තේ, අතහරින්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්ම අවබෝධ වීමෙන්, අවබෝධ කරගැනීමෙන්, ඒ අවබෝධය හරහායි. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්ම අවබෝධ නොවී යම් කිසි කෙනෙක් මේ අන්ත දෙකෙන් මිදෙනවා කියන එක විද්‍යමාන නෑ. එහෙම වෙන්තේ නෑ කවදාවත්. මොකද, ලෝකයට පුළුවන් මේ අන්ත දෙක ඇසුරු කරන්න පමණයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මුලදීම දේශනා කළා,

- “යෙහුයොන ඛො කච්චාන ලොකො අත්ථිතඤ්චෙව නත්ථිතඤ්ච” - “කච්චාන, ඛොහෝ සෙයින්ම මේ ලෝකයා ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙක ඇසුරු කරනවා”.

එතකොට කෙනෙකුට මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්ම අවබෝධයක් ඇති වුණොත්, අන්ත ඒ අවබෝධය තුළින් ලෝකය ඇති වෙන හැටි සහ නැති වෙන හැටි දැකලා, මේ ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙකෙන් මිදෙන්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා. ඒ නිසා ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙකෙන් මිදෙන ක්‍රමය කොහොමද අපි පටිච්ච සමුප්පාද ධර්ම හරහා තේරුම් කරගන්නේ? ඊට පස්සේ ඒ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්ම දකින තැනට අපි යන්නේ කොහොමද? කියන කාරණාව ගැන නුවණින් අපි ටිකක් බලමු.

එහෙම නුවණින් බැලුවාම අපිට පුළුවන් ඒ ධර්මතාවය අපේ සන්තානයේ උපදවාගන්න තැනට අරගෙන යන්නට. එතකොට මෙතනදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළ දහම් පරියාය ආපනු සිහි කරගන්න. මේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව, නැත්නම් පටිච්ච සමුප්පාදයේ අවබෝධය හරහායි අපිට මේක කරගන්නට තියෙන්නේ.

ඒකයි සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ දේශනා කළේ,

- “යො ධම්මං පස්සති සො පටිච්චසමුප්පාදං පස්සති, යො පටිච්චසමුප්පාදං පස්සති සො ධම්මං පස්සති” - “යමෙක් ධර්මය දකී ද ඔහු පටිච්ච සමුප්පාදය දැකපු කෙනෙක්, යමෙක් පටිච්ච සමුප්පාදය දකී ද ඔහු ධර්මය දැකපු කෙනෙක්” කියලා.

මේ උතුම් සද්ධර්මය අපට අවබෝධ වුණා, අවබෝධ කරගත්තා කියලා යම් කිසි කෙනෙක් කියනවා නම් එයා ඒ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දකීමෙන්මයි. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය යම් කිසි කෙනෙක් දක්කොත්, එයා තමයි මේ සද්ධර්මය අවබෝධ කරගත්තෙක් වෙනවා. එතකොට අපි එහෙනම් බලමු,

- “පටිච්ච සමුප්පාදයේ අවබෝධය හරහා ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙකෙන් මිඳෙන්නේ කොහොමද?” කියලා. ඊට පස්සේ අපිට පුළුවන් ඒ ධර්ම දකින තැනට යන ප්‍රතිපදාව ගැන දැනගන්නට, කථා කරන්නට.

මෙතනදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා,

- ලෝකයේ ඇතිවීම දන්න කෙනයි නැතැයි කියන අන්තයෙන් මිඳෙන්නේ.
- ලෝක නිරෝධය දන්න කෙනයි, දකින කෙනයි තියෙනවා කියන අන්තයෙන් මිඳෙන්නේ.

එතකොට එහෙනම් ලෝකයේ ඇතිවීම දකිනවා නම් නැහැ කියන අන්තයෙන් මිඳෙනවා. තියෙනවා කියන අන්තයෙන් මිඳෙනවා නිරෝධය දකිනවා නම්. අපි එහෙනම් බලමු ලෝකයේ ඇති වීම කොහොමද කියලා.

පින්වතුනි, මෙතනදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැම වෙලාවෙම මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයෙන් දේශනා කළේ ලෝකය ඇති වෙන හැටි සහ ලෝකය නැති වෙන හැටි යි.

“අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං” කියලා. එතනදී අපි මෙහෙම බලමු.

- “පුරිමකම්මභවස්මිං, මොහො අවිජ්ජා, ආයුහනා සඞ්ඛාරා, නිකන්ති තණ්හා, උපගමනං උපාදානං, චෙතනා භවොති” කියලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළා
- “පුරෙකතස්ස කම්මස්ස ඉධ පටිසන්ධි පච්චයා” - “පෙර කළා වූ කම්මය මේ ප්‍රතිසන්ධියට හේතුවයි” කියලා.

එතකොට මෙතනදී මේ පරියායේ පිහිටලා අපි මෙහෙම බලමු. පින්වතුනි, පෙර අවිද්‍යාව නිසා; අවිද්‍යාව කියනකොට ඒක ද දකින්න මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ හට ගැනීම නො දන්නා කම ම, මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ නිරෝධය නොදන්නා කම ම අවිද්‍යාව යි. ඒ අවිද්‍යාව නිසා කුසල, අකුසල, ආනෙඤ්ජ සංඛ්‍යාත කම් සිද්ධ කරනවා.

ඒ කම් නිසයි පින්වතුනි, ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණය මව් කුසකට, නැතිනම් රූපයකට බැසගන්නේ. ඒ විඤ්ඤාණය රූපයකට බැස ගත්තට පස්සෙයි ඒ විඤ්ඤාණය ඇසුරු කරගෙන පවතින රූපය ඒ හිතේ තියෙන නාම ධර්ම වලට අනුව සැකසෙන්නේ. “විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං” කියලා මතක් කළේ ඒ නිස යි. ඒ නාමරූප දෙක නිසා ඇස, කන, දිව, නාසය, ශරීරය ආදී ස්පර්ශ ආයතන ඇතිවෙන්නේ. මෙන්න මේ ස්පර්ශ ආයතනයන්ගේ හට ගැනීමයි පින්වතුනි, ලෝකයේ හටගැනීම කියලා කියන්නේ.

මොකද, ස්පර්ශ ආයතන හය හැදුණාම අපිට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ කියන මෙන්න මේ බාහිර ආයතන ටික ලැබෙන්නේ. එතකොට යි ප්‍රකට වෙන්නේ, දන්නේ එතකොට යි. එහෙම නැතුව මේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ කියලා අපිට හම්බවෙන අරමුණු ලෝකයේ තියෙනවා, එබඳු වූ අරමුණු තියෙන තැනක අපි ඉපදිලා ඉන්නවා කියන කාරණාව වටහා ගන්න එපා. එබඳු දැනුමකට යන්නට එපා. හැම වෙලාවේම ආධ්‍යාත්මික ශරීරය පැත්තෙන්ම ලෝකය බැලිය යුතුයි.

මම මුලින් මතක් කළා; රෝහිතස්ස සූත්‍රයේදී¹ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළ පරිදි, එතකොට බලයක් පමණ ශරීරයෙන්

¹ පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්වහන්සේගේ - ‘ලෝකයෙන්ම එතෙරට’ ධර්ම සංග්‍රහය
- ‘ලෝකයේ කෙළවර දකින්න නම්’ ධර්ම සංග්‍රහය

ලෝකයත්, ලෝක සමුදයත් අපිට වැටහෙන්නට ඕන. අපි අර ධර්මා වික මෙහෙම පෙළ ගස්වලා බලමු, මෙහෙම එක පෙළකට.

පින්වතුනි, අවිද්‍යාව නිසා අපි දැන් මේ මනුෂ්‍ය මට්ටමේ කමියක් කළා, කාමාවචර මට්ටමේ කමියක් කළා කියලා හිතමු. එතකොට මරණාසන්න මොහොතේදී ඒ කමී නිමිත්ත එළඹ සිටින කොට, ඒ කෙරෙහි ඇති තණ්හාව, නන්දිරාගය නිසා ඔන්න විඤ්ඤාණය ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් මව්කුසකට පැමිණෙනවා. එතකොට අවිද්‍යාව තිබුණොත්, අවිද්‍යාව තියෙන තැනක කමී රැස්වීම නවත්වන්න බෑ ම යි. අවිද්‍යාව තියෙන තැනක කමී රැස්වෙනවා කියන පරියායක් වෙනවා. කමී රැස්වුණා ම, කමී රැස්කළොත්, ඒක ප්‍රතිසන්ධි පිණිස, විඤ්ඤාණයාගේ පිහිටීම පිණිස හේතු වෙනවා ම යි කියන දහම් න්‍යායක් තියෙනවා.

හැබැයි මෙතනදී ඒ විඤ්ඤාණය කමියෙනුත්, කමිය අවිද්‍යාවෙනුත් වෙන් කරන්න බෑ. මෙතන තියෙනවා හැම වෙලාවෙම සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයක්, සම්ප්‍රයුක්ත න්‍යායක්. ඒ කියන්නේ ඒ හා යෙදිලා තියෙනවා කියලා. කමිය තියෙන තැනක තියෙනවා, අවිද්‍යාව තියෙනවා කියන ධර්මාවය. කමිය තුළින් විද්‍යමාන යි මම ඉන්නවා, අහවලා ඉන්නවා කියන පරියාය තියෙනවා ඒ තුළ. එතකොට ඔන්න කාමාවචර කුසල කමියක් කළ නිසා ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් මේ විඤ්ඤාණය මව් කුසට බැස ගන්නා.

දැන් මේ විඤ්ඤාණය කියන තැන පින්වතුනි, කමිය හා සම්ප්‍රයුක්තයි. හැම වෙලාවෙම විඤ්ඤාණය සඞ්ඛාරය හා සම්ප්‍රයුක්තයි. සඞ්ඛාරය විඤ්ඤාණය හා සම්ප්‍රයුක්තයි. ඔතන අඤ්ඤාමඤ්ඤා කෘත්‍යයකුත් වෙනවා. මේක බොහොම ගැඹුරු සිද්ධියක්. ඒක අපිට දකින්න ලැබෙන්නේ අභිධම්මයේ පටිච්ච සමුප්පාද විභංගය වගේ තැන්වලදී. සඞ්ඛාරය විඤ්ඤාණයටත්, විඤ්ඤාණය සඞ්ඛාරයටත් අඤ්ඤාමඤ්ඤා ප්‍රත්‍යය තියෙනවා.

මෙතනදී කාරණාවක් තියෙනවා : දැන් ප්‍රතිසන්ධි සිත විපාක සිතක් වුණත්, ඒ හිතේ තියෙන නාම ධර්ම වික, ඒ හිතේ තියෙන ගතිය හැපිලා තියෙනවා අන්න අර කමී සිතේ තිබුණු ගති වික ඔක්කොම. එතකොට පෙර අවිද්‍යාව නිසා කමී කළාම, ඒ කමියෙන් ම ඔසවපු, ඒ කමියෙන්ම

මෙහෙයවපු ප්‍රතිසන්ධි සිතක් පහළ වෙනවා. ඔන්න ඒ හිතේ තියෙනවා නාම ධර්ම ටිකක් වේදනා, සංඥා, සංඛාර කියලා. මෙන්න මේ නාම ධර්ම වල තියෙනවා කම් ගති. මොන විදියේ විපාකයක් ද විදින්න සකස් කරලා දෙන්න ඕන කියන ටික. එතකොට ඒ හිතේ තියෙන නාම ධර්ම වලට අනුව යි මේ රූපය හැදෙන්නේ. මම ඕක නිතරම මතක් කරලා තියෙනවා.

කන බොන ආහාර ගැන අපි ගත්තහම, එකම බත්, පාන්, කවුපි, මුං ඇට අපි ආහාරයට ගත්තහම ස්ත්‍රී රූපයක් හැදෙනවා, පුරුෂ රූපයක් හැදෙනවා, උස රූපයක්, කළු රූපයක් කියලා මේ විදියට එකම ආහාරය අරගෙන නානත්වයකට රූපය හැදෙන්නේ. ස්ත්‍රී, පුරුෂ භාවයෙන් ප්‍රභේදයකට පත්වෙන්නේ ආහාරයේ තියෙන විශේෂණයක් නිසා නොවෙයි. මේ ප්‍රතිසන්ධි සිත ඇසුරු කරගෙන, ප්‍රතිසන්ධි සිතේ තියෙන නාම ධර්ම වලට අනුවයි මෙන්න මේ රූපය හැදෙන්නේ. ඒ ප්‍රතිසන්ධි සිතේ කම්ප රූප. ඉත්ථිත්ථිය, පුරිසිත්ථිය, ජිවිතිත්ථිය කියලා මෙන්න මේ ඉත්ථිය රූප ටිකක් තියෙන්නේ.

- මේ ඉත්ථිය කෘත්‍ය කරන රූප හැමවෙලාවෙම කම්ප යි.
- කම්ප රූප හැම වෙලාවෙම ඉත්ථිය යි.

එතකොට මේ හිතේ තියෙන ඉත්ථිත්ථිය, පුරිසිත්ථිය ආදී ගති ටිකට අනුව යි ඒ කන බොන ආහාරය හැදෙන්නේ. එතකොට විඤ්ඤාණයේ යම් මට්ටමක් තියෙනවා නම්, ඒ විඤ්ඤාණයේ මට්ටමට යි මේ නාම රූප දෙක හැදෙන්නේ. එතකොට නාම රූප දෙකේ රළු සියුම් බව අනුව, මේ නාම රූප දෙකේ මට්ටමට යි පින්වතුනි, ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය කියන ආයතන ටික හැදෙන්නේ. අන්න ඒ ආයතන වල හැටියට යි පින්වතුනි, අපට රූප හම්බවෙන්නේ.

එතකොට තියෙන රූපයක්, තියෙන ශබ්දයක් හම්බවෙනවා නෙමෙයි; අපි ගාව තියෙන ඇහේ මට්ටමට යි අපට රූප හම්බවෙන්නේ. රූපය දිහා බලලා ඇහැ තීරණය කිරීම නෙමේ අවශ්‍ය වෙන්නේ. එහෙම නෙමේ ධර්මතාවය, පරියාය. ඇහැ නිසයි පින්වතුනි, රූප පෙනෙන්නේ. ඇහැ කියන්නේ කම්ප රූපයක්. යම් විදියක රූපයක් පෙන්නලා ද අපට සැපයුක් විඳවන්න පුළුවන්, ඒ විදියේ රූපයක් පෙන්නන්න යි මේ ඇහැ හැදිලා තියෙන්නේ. මොකද, කම්පයන් ම

මෙහෙයවනු ප්‍රතිසන්ධි සිතක් තියෙන්නේ. ඒ සිතට අනුව යි නාම ධර්ම දෙක තියෙන්නේ. එතකොට ඒ හිතේ තියෙන්නේ විඳින්න ඕන හැටි යි. ඒ සිතට අනුව යි නාම රූප දෙක. ඒ නාම රූප දෙකේ තියෙන්නේ කම්මේ ගතිය යි. ඒ නාම රූප දෙකේ හැටියට යි ආයතන කියලා මෙහෙම ආධ්‍යාත්මික පැත්තෙනු යි අපි ගවේෂණය කළ යුත්තේ.

මෙතන දී අපට ඇහෙන්න බලලා යම්කිසි රූපයක් පෙනෙනවා නම්, මේ පෙනෙන හැම රූපයක්ම ඇහැ නිසයි අපට පෙනෙන්නේ. එතකොට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධර්ම කියන බාහිර ආයතන හයම අපට හම්බවෙන්නේ ආධ්‍යාත්මික ආයතන ටික නිසයි. ආධ්‍යාත්මික ආයතන ටික තියෙන්නේ “අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සළායතනං” කියන ටිකෙන්.

එතකොට මේ ලෝකය ඇතිවෙන හැටි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්නුවේ යම් කිසි කෙනෙකුගේ අවිද්‍යාව රළු මට්ටමක තිබුණොත්, කාමාවචර මට්ටමක තිබුණොත්, ඒ අවිද්‍යා මට්ටම අනුව කුසල කම්මයක් කළොත්, ඒ කුසල කම්ම මත ප්‍රතිසන්ධි සිතක් ඇතිවෙනවා. එහෙම වුණොත් නාම රූප දෙකක් ඇතිවෙනවා. නාමරූප නිසා ආයතන ටිකක් ඇතිවෙනවා. ආයතන නිසා මේ ලෝකය පෙනෙනවා. ඒ වාගේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ හදලා පෙන්නවා.

ඊට පස්සේ මෙතනදී පින්වතුනි, අපි තව ටිකක් මෙහෙම බලමු. මේ කම්මේ ගතිය අඩුවෙන්න, අවිද්‍යාව තව ටිකක් හීන වුණොත්, අවිද්‍යාව තව ටිකක් ගෙවුණොත්, කම්ම තව ටිකක් මට්ටම්වු වුණොත්, කම්ම තව ටිකක් සුබ්බ වුණොත්, ඇතිවෙන ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය ප්‍රණීත ධාතුවේ පිහිටනවා. ප්‍රණීත ධාතුවේ පිහිටන කොට ඒ සිතට අනුව ඇතිවෙන නාමරූප දෙක ඉතාම සුබ්බ යි. ඒ නාමරූප දෙක නිසා හටගන්න ආයතන ඉතාම සුබ්බ යි. සියුමැලි යි. ඒ සියුමැලි ආයතන වලට ප්‍රකට වන රූප අපේ මට්ටමේ නෙමේ. මේ වගේ රළු රූප නෙමේ. මේ අවකාශයේ තියෙන සියුම් රූපත් ප්‍රකට යි. එතකොට ඔන්න ඒ මට්ටමට කියනවා දෙවියෝ කියලා.

තවතිසා වැසි දෙවියෝ අපිට පෙනෙන්නේ නෑ. අපේ ඇහැට පෙනෙන්නේ නැති සියුම් රූප යි. නමුත් ඒ ද කාම භවයේ. කබලිංකාර

ආහාරයෙන් හැදෙන්නේ. එතන වෙනස් වුණේ කුමක් නිසාද? අවිද්‍යාව අඩු වෙච්ච නිසා කමිය සුබ්බම යි. කමිය සියුම් වෙච්ච නිසා ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය ප්‍රණීත ධාතුවේ පිහිටනවා. එහෙම වුණාම නාමරූප දෙක සියුමැලියි. ඒ සියුමැලි නාමරූප දෙක නිසා ඇතිවෙන ආයතන බොහොම සුබ්බම යි. සියුමැලි යි. ඒ ආයතන වලට ප්‍රකට වෙන රූප මේ වගේ නෙමේ. මේ අවකාශයට ඔබ්බෙන් තියෙන සියුම් රූපද පෙනෙනවා.

අපි ඕකෙදී තව ටිකක් විස්තර කරලා බැලුවොත්, අවිද්‍යාව තව බොහෝ සෙයින් ප්‍රණීත වුණොත්, ඒ වගේම කමිය අධිකතර ප්‍රණීත වුණොත්, මේ විඤ්ඤාණය ඉතාමත් ප්‍රණීත ධාතුවේ පිහිටනවා. එහෙම පිහිටියාම ඇතිවෙන නාමරූප දෙක ඉතාමත් සියුමැලි යි. ඉතාමත් සියුම්. එහෙම වුණොත් ඒ ඇතිවෙන ඇස්, කන්, නාසා ආදී ආයතන ඉතාමත් සියුම්. එහෙම වුණොත් ඒ ඇස්, කන් ආදී ආයතනයන්ට ප්‍රකට වෙන රූප, ශබ්ද ඉතාමත් සියුම්. ඔන්න ඒ වගේ වෙලාවට අපි කියනවා බ්‍රහ්ම ලෝකයේ ඉපදිලා කියලා.

ඒ වගේම පින්වතුනි, අවිද්‍යාව ඉතා දූඩි වුණොත්, රළු වුණොත්, ඒ ඇතිකරගන්න කමිය ඉතාමත් දූඩි යි. ඒ ඇති කරගන්න කමිය ඉතාමත් දූඩි වුණොත්, විඤ්ඤාණය හීන ධාතුවේ පිහිටනවා. හීන ධාතුවේ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම, එතන ඇතිවෙන නාමරූප දෙක රළු යි. එතකොට ඇතිවෙන නාමරූප දෙක රළු වෙනකොට ඒ ආයතන රළු යි. පින්වතුනි, ඒ ආයතන රළු වෙනකොට හැම වෙලාවෙම යම් ස්පර්ශයක් ස්පර්ශ වෙනවා නම්, ඒක දුක් සහගත ම යි. අන්න ඒ මට්ටමට කියනවා අපාය කියලා. එතකොට මෙතනදී අපාය, දිව්‍ය ලෝකය, බ්‍රහ්ම ලෝකය කලින් තියෙනවා නෙමෙයි. මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය යම් කෙනෙක් හොඳට දැක්කොත්, එයාට පේනවා මේ ආධ්‍යාත්මික ආයතන ටික ඇතිවීම ම යි ලෝකයේ ඇතිවීම කියලා.

- “ඛන්ධානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො.
අයං වුච්චති ජාති”.

ජාති කියලා කියන්නේ ස්කන්ධයන්ගේ ලැබීමක් තියෙනවා නම්, ආයතනයන්ගේ පහළ වීමක් තියෙනවා නම්, මෙන්න මේ ටිකට ඉපදීම කියලා කියන්නේ. හැබැයි හොඳට මතක තියා ගන්න ඕන, අපිට

පෙනෙන රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ උපන්තා නෙමේ. ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය උපන්න නිසා මේ ධර්මයෝ ප්‍රකට යි.

අපි හිතාගෙන ඉන්නේ ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය තියෙනවා, ඒ රූප තියෙන තැනක ඇහැ හැදිලා වගේ. එහෙම නෙමේ ඉස්සෙල්ලා ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණය පිහිටලා, නාමරූප දෙක ඇතිවෙලා, ආයතන හැදුණු නිසා මේ රූප පෙනෙන්නේ. එතකොට රූපය කියන එක උපද්දන්නේ පින්වතුනි, මෙබඳු රූපයක් හදලා පෙන්න්නේ මේ ඇහෙන. විඤ්ඤාණය ප්‍රණීත වෙලා, නාමරූප දෙක ප්‍රණීත වුණොත් මේ ඇහැ ප්‍රණීත යි. එදාට මේ පෙනෙන රූපය වෙනස් වෙනවා. එදාට අපි කියනවා දිව්‍ය ලෝකයේ ඉපදිලා කියලා.

තවත් විඤ්ඤාණය ප්‍රණීත වෙලා, නාමරූප දෙක ප්‍රණීත වෙලා, මේ ඇහැ ප්‍රණීත වුණොත්, මේ පෙනෙන රූපය තවත් ප්‍රණීත යි. තවත් වෙනස් වෙනවා. එතකොට බ්‍රහ්ම ලෝකය කියනවා. හැම වෙලාවෙම දෙවියන්ගේ මට්ටමේ රූප දකිනවාද, බ්‍රහ්මයෙකුගේ මට්ටමේ තියෙන සැප දුක් විඳිනවාද, මනුෂ්‍යයෙකුගේ මට්ටමේ රූපයකින් සැප දුක් විඳිනවාද කියන කාරණාව තියෙන්නේ අපි ලබා ගන්න ඇහැ මත යි. ඇහැ කියන එක තියෙන්නේ අපි හදාගන්න නාමරූප දෙක මත යි. නාමරූප දෙක තියෙන්නේ හදාගන්න ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය මත යි. හදාගන්න ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය තියෙන්නේ කමීය මත යි. කමීය කියන එක තියෙන්නේ අවිද්‍යාව මත යි.

යම්කිසි කෙනෙකුට වැටහීමක් ඇතිවුණොත්, අපාය තියෙනවා, මනුෂ්‍ය ලෝකය තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකය තියෙනවා, බ්‍රහ්ම ලෝකය තියෙනවා කියන කාරණාව විද්‍යමාන නෑ. ලැබෙන්නේ නෑ. කුමක් නිසාද? යම් කිසි තැනක මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය හරහා දූකලා මෙන්න මෙහෙම යි ලෝකය ඇතිවෙන්නේ කියලා දන්න නිසා. කුමක් නිසාද? දැන් අපි දැක්කා අවිද්‍යාව අඩුවෙලා, කමීය ඒ මට්ටමට ඇවිල්ලා, ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය ප්‍රණීත ධාතුවේ පිහිටලා, අනුක්‍රමයෙන් ඒකේ රළු සියුම් බව මත නාමරූප දෙක, ආයතන ටික ඇතිවුණොත්, මනුෂ්‍ය ලෝකය, දිව්‍ය ලෝකය, බ්‍රහ්ම ලෝකය කියන මට්ටම විද්‍යමාන වෙනවා. ඒ වගේම අවිද්‍යා, කමී නිසා ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය හීන ධාතුවේ පිහිටියොත්, ඒ හීන වූ නාමරූප නිසා හීන වූ ආයතන ටිකක් හැදුණොත්, හීන වූ මට්ටමේ දුක් විඳින්න වෙනවා කියලා දැක්කොත්,

මෙන්න මේ නිසා මෙයා අපාය නෑ, මනුෂ්‍ය ලෝකය නෑ, දිව්‍ය ලෝකය නෑ, බ්‍රහ්ම ලෝකය නෑ කියලා කියන්නේ නෑ.

ඒ එක්කම එයා දන්නවා; අවිද්‍යාව යම්කිසි කෙනෙකුට අඩු වුණොත්, විශාල වශයෙන් අඩුවුණොත්, ඒ වගේම අකුසල කම් නො කළොත්, විඤ්ඤාණය හීන ධාතු වේ පිහිටියේ නැත්නම්, බැසගත්තේ නැත්නම්, ඒ මට්ටමේ නාමරූප දෙකක් හැදුණේ නැත්නම්, ඒ මට්ටමේ ආයතන නැත්නම්, ඒ මට්ටමේ ස්පර්ශයක් වෙන්නේ නෑ. ඒ මට්ටමේ සැපක් දුකක් ලැබෙන්නේ නෑ. එහෙනම් මෙන්න මේ හේතු එල දහම යම් කෙනෙක් දැක්කොත්, එයා අපාය තියෙනවා කියලා කියන්නේ නෑ. මොකද, අපාය ඒකාන්තයෙන් තියෙනවා නෙමෙයි. අපාය කියන එක උපදින්න තියෙන හේතු ටික නැත්නම්, අපාය කියන එක උපදින්නේ නෑ.

එතකොට මනුෂ්‍ය ලෝකය කියන එක අවිද්‍යාව අඩුවෙලා, කම්ය ටිකක් ප්‍රණීත වෙලා, විඤ්ඤාණය මව් කුසකට නො පැමිණුනොත්, මෙබඳු වූ නාම රූප දෙකක් නෑ. එහෙම වුණොත් මෙබඳු වූ ආයතන නෑ. එහෙම වුණොත් මෙබඳු වූ රූප, අපට සැප දුක් විඳින්න පුළුවන් විදියේ, මේ මනුෂ්‍ය මට්ටමේ රූප, ශබ්ද ආදිය අපිට උපදින්න විදියක් නෑ. එහෙම ලෝකයක් නෑ එතකොට. එහෙම දැක්කාම එයාට මනුෂ්‍ය ලෝකය තියෙනවා කියන කාරණාව විද්‍යමාන නෑ.

එයා දන්නවා, ලෝක නිරෝධය දකිනකොට තියෙනවා කියන අන්තය ඇසුරු කරන්නේ නෑ. අවිද්‍යාව ගෙවුණොත්, දිව්‍ය ලෝක, බ්‍රහ්ම ලෝක මට්ටමේ කම් රැස් නො වුණොත්, ඒ මට්ටමේ විඤ්ඤාණය ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් නො පැමිණුනොත්, නාම රූප දෙක නෑ. එහෙම වුණොත් ආයතන නෑ. එහෙම වුණොත් ඒ මට්ටමේ රූප, ශබ්ද ආදිය අහලා, දනගෙන සැප දුක් විඳිනවා කියන ධර්මාවයක් නෑ.

- ඒකයි “අවිජ්ජාය ත්වෙව අසෙසවිරාගනිරොධා”. අවිද්‍යාව ශේෂයක්වත් නැතිව නිරුද්ධ වුණොත් මොකද වෙන්නේ?
- “සඞ්ඛාරනිරොධො”. පුඤ්ඤාහි සඞ්ඛාරත් නෑ; අපුඤ්ඤාහි සඞ්ඛාරත් නෑ; ආනෙඤ්ජාහි සඞ්ඛාරත් නෑ. “සඞ්ඛාරනිරොධා විඤ්ඤාණනිරොධො”.

එහෙම වුණොත් ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණීමක් නෑ. එහෙම වුණොත් මොකද වෙන්නේ? මේ නාමරූප දෙක නෑ. එහෙම වුණොත් මේ ආයතන නෑ. ආයතන නැති වුණොත් මොකද වෙන්නේ? මේ වගේ රූප, ශබ්ද හම්බවෙන්නේ නෑ.

අන්න ඒ පරියාය දැක්කොත් යම් කිසි කෙනෙක්, ඒකෙන් කියනවා ලෝකය තියෙනවා නෙමේ කියලා. එතකොට අවිද්‍යාව නිසා ස්පර්ශ ආයතන ටික හැදිලා, රූප, ශබ්ද උපද්දලා විඳින්න ලෝකයක් හදලා දෙන පරියාය දැක්කාම නෑ කියන්නේ නෑ. අවිද්‍යාව නැති කරලා, කමීය නැති කරලා, මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ නූපදීමක් කළොත්, මේ වගේ විඳින්න රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ හම්බවෙන්නේ නෑ කියලා දකිනකොට තියෙනවා කියලා කියන්නේ නෑ.

මේ පටිච්ච සමුප්පාද සිද්ධියෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනාවරණය කරන්න හදනවා විශේෂ දෙයක්. ඒ කියන්නේ: “මේ මුළු ලෝකය ම හිතාගෙන ඉන්නේ, ඉපදෙන්න ඉස්සෙල්ලා මේ ලෝකය තිබුණා, ඒ තියෙන ලෝකයකයි අපි උපන්නේ, අපි ඉපදිලා ඉන්නේ. එතකොට උපන්නට පස්සේ ලෝකය තියෙනවා, තියෙන ලෝකය ඇසුරු කරමිනුයි අපි ජීවත් වෙන්නේ, පසු කාලයක දී කමානුරූපව අපි මැරිලා යනවා, ලෝකය තියෙනවා කියලයි හිතන්නේ”.

නමුත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ පටිච්ච සමුප්පාදය හරහා අර්ථ විචරණයක් කරනවා; මේ ලෝකයට සාධාරණ නොවුණු, “දෙවෙන වා, මාරෙන වා, බ්‍රහ්මණා වා, කෙනවි වා ලොකස්මිං” කියලා.

දෙවියෙකුටත්, මාරයෙකුටත්, බ්‍රහ්මයෙකුටත්, ශ්‍රමණයෙකුටත්, බමුණෙකුටත් කියන්න බැරි, පවත්වන්න බැරි ධර්මතාවයක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරනවා.

ඒ තමයි, ලෝකය තියෙනවා, තියෙන ලෝකයට අපි ඇවිල්ලා ඉපදුණා නෙමේ.

- “මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඉපදීමයි ලෝකයේ ඉපදීම කියලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ. තියෙන ලෝකයක අපි ජීවත් වෙනවා නෙමේ. ස්පර්ශ ආයතන හයේ ජීවත්වීම ම ලෝකයේ ජීවත්වීම යි, ලෝකයේ

පැවැත්ම යි. ලෝකය තියෙද්දී අපි මැරලා යනවා නෙමේ; ස්පර්ශ ආයතන හයේ නිරෝධය ම ලෝක නිරෝධය කියන ධර්මතාවයකුයි මේ පටිච්ච සමුප්පාදය හරහා පෙන්නන්නේ”.

පින්වතුනි, මේ පටිච්ච සමුප්පාදය පෙන්නුවේ ලෝකය ඇතිවෙන හැටි පෙන්නන්න යි. ඒ කිව්වේ මේ ස්පර්ශ ආයතන හය ඇති කරපු නිසා, ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් උපද්දවපු රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශයකුයි අපි පරිහරණය කරන්නේ මිසක මේ ස්පර්ශ ආයතන හය ඇතිවෙන්න ඉස්සෙල්ලා, පස්සේ උපන්න ඇහැකින් දකිනවා කියන එකක් නෙමේ මේ පෙන්නන්න හදන්නේ. අපි හිතන්නේ, ඉස්සෙල්ලා තිබුණු රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ පස්සේ උපන්න ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරයකින් පරිහරණය කරනවා කියන කාරණාව යි.

නමුත් මෙතනදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැහැදිලි කරලා දෙන්න උත්සාහවත් වෙනවා; ඉස්සෙල්ලා පහල වෙච්ච රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බයන් පස්සේ උපද්දලා දීපු ඇහැ, කණ, නාසය, දිව, ශරීරයකින් දැක්කා, දැනගත්තා නෙමේ; ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය කියන ටික ඇතිවුණේ මෙන්න මේ හේතු ටික නිසයි. මෙන්න මේ හේතු ටික නිසා හටගත්ත ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය කියන මේ ආයතන ටික නිසා උපද්දවපු රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බයකින් අපි සැප දුක් විඳින්නේ. ඒවා එක්කයි ගනු දෙනු කරන්නේ. එතකොට අපේ කමියට අනුව යි ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය හැදිලා තියෙන්නේ. ඒ කමියෙන් උපද්දවපු රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බයකින් නම් අපි සැප දුක් විඳින්නේ.

ඒ කියන්නේ මෙතන දී පරියායක් එනවා; අපි සැප දුක් විඳින්නේ පෙර කළා වූ කමියට අනුව යි. ඒ කියන්නේ පෙර කළාවූ කමිය යම් විදියකට වින්ද හැකිද, ඒ විදියට විඳින්න යි මේ ආයතන ටික සකස් කරලා තියෙන්නේ. අපට ඕන ඕන විදියට විඳින්න බෑ. ආයතන ටික තියෙන්නේ මේ කමියේ මට්ටමට යි. මේ ඇහැට කියනවා කමීජ රූපයක්, කන කමීජ රූපයක්, නාසය කමීජ රූපයක්. “චක්ඛුං භික්ඛවෙ පුරාණකම්මං” - “මහණෙනි, ඇස පුරාණ කමීය යි”. “සොතං භික්ඛවෙ පුරාණකම්මං” - “මහණෙනි, කණ පුරාණ කමීය යි”. ඇහැ, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය කියන මේවා පුරාණ කමියෝ යි.

එතකොට මේ පුරාණ කමීය නිසා ඒවාට යම් යම් ආකාරයකින් විපාක විඳින්න පුළුවන් විදියට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ථොට්ඨබ්බ හදන එක තමයි මේ ආයතන ටිකේ කෘත්‍යය. පුරාණ කමීයෙන් හැදෑණු ආයතන ටික වැඩක් කරනවා. ඒ තමයි, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ථොට්ඨබ්බ කියන මේවා හදලා වක්ඛු විඤ්ඤාණ, සෝත විඤ්ඤාණ, සාණ විඤ්ඤාණ කියන මේ ටික උපද්දවන්න ඉඩ දීලා තියෙනවා. ඒකයි “සළායතනපච්චයා එස්සො” කියන්නේ. මේ ස්පර්ශයට සම්පූර්ණ බලය දරන්නේ ආධ්‍යාත්මික ආයතන ටික යි. එතකොට මේ අපට ලෝකෙකින් සැප දුක් විඳින්න හම්බවෙන්නේ පින්වතුනි, මේ ආධ්‍යාත්මික ආයතන ටික නිසයි.

ඉතින් මෙතනදී මම මතක් කළේ මේක ටිකක් ගැඹුරුයි කියලා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනාවරණය කරන්න උත්සාහවත් වෙනවා; බොහෝ සෙයින්ම මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය හරහා ලෝකය ඇතිවෙන්නේ මෙන්න මේ ක්‍රමයට යි කියලා. ලෝකය කියලා එකක් තිබුණා නෙමේ. ඉපදෙන්න ඉස්සෙල්ලා තියෙනවා එහෙම නෙමේ. මේ අවිද්‍යා, කමී නිසා මේ ලෝකය ඇතිවෙන හැටින්, ඊට පස්සේ ඒ හරහා ලෝකය උපද්දවාගෙන සැප දුක් විඳින හැටින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වා වදාලා.

එතකොට ඒකෙන් පෙන්නනවා; මේ පටිච්ච සමුප්පාදය හරහා ලෝකය ඇතිවුණා කියන සිද්ධියෙන් ලෝකය ආධ්‍යාත්මික හේතු ටික හැදිලා ඒ නිසා මේ ලෝකය උපදින හැටි. ඔන්න මේ පරියාය හරියට තේරුණාම, අපිට කවදාවත් අපාය නෑ, දිව්‍ය ලෝකය නෑ, බ්‍රහ්ම ලෝකය නෑ කියන්න බෑ. ඒ අන්තයට පත්වෙන්නේ නෑ. “අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං” කියලා මේ හේතු ප්‍රත්‍යය දැක්කොත්, පටිච්ච සමුප්පාදය දැක්කොත්, (පටිච්ච කියන්නේ හේතු. සමුප්පාද කියන්නේ උපදවන) එලයන් උපදවන හේතු ටික දැක්කොත් පින්වතුනි, එයා නෑ කියන්නේ නෑ. එතකොට ඔන්න එයා උච්ඡේද දෘෂ්ඨියෙන් මිඳෙනවා මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දකලා.

ඊට පස්සේ මේ හේතු ටික නිරුද්ධ වුණොත්, මේ එලය නිරුද්ධ වෙනවා කියලා පටිච්ච සමුප්පාදයත්, ඒ සමුප්පාදය නැතිවුණොත්, සමුප්පන්නය, නැත්නම් හටගන්න එලයන් නො ලැබෙන බව දැක්ක නිසා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වුණොත් සඛ්ඛාර

නිරුද්ධ වෙනවා කියලා මේ පටිච්ච සමුප්පාද නිරෝධයෙන් පෙන්නවා. පින්වතුනි, ලෝක නිරෝධය හරියට යම්කිසි කෙනෙක් දක්කොත්, එයා අපාය තියෙනවා, මනුෂ්‍ය ලෝකය තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකය තියෙනවා, බ්‍රහ්ම ලෝකය තියෙනවා කියලා කියන්නේ නෑ.

මොකද, එයා දන්නවා අපායට යන පාරත්, අපායෙන් මිදෙන පාරත්. දිව්‍ය ලෝකයට යන පාරත්, දිව්‍ය ලෝකයෙන් මිදෙන පාරත්. බ්‍රහ්ම ලෝකයට යන පාරත්, බ්‍රහ්ම ලෝකයෙන් මිදෙන පාරත් දන්නවා. සතර අපායට යන පාරත් දන්නවා, සතර අපායෙන් මිදෙන පාරත් දන්නවා.

යම් තැනක් සංඛතයි නම්, සංඛතයේ ලක්ෂණ තුනක් තියෙනවා.

- “උප්පාදො පඤ්ඤායති,
- වයො පඤ්ඤායති,
- ධීතස්ස අඤ්ඤතත්ථං පඤ්ඤායති ” කියලා.

“මේ අවිද්‍යාව කියන ප්‍රත්‍යය නිසා හටගන්න, ඒ හේතූන්ගෙන් හටගන්න තුන් ලෝකයක් තියෙනවා නම්, ඒ තුන් ලෝකය ම දන්නවා. ඒ තුන් ලෝකය තුළ තියෙන හැම දේක ම ඉපදීම තියෙනවා. ඒ වගේම ඒ හැම දේකම නැතිවීම පෙනෙනවා. ඒ වගේම සිටියහුගේ වෙනස් බවක්, දිරිමක් පෙනෙනවා. එහෙනම් ජාති, ජරා, මරණ කියන තුන සාධාරණයි මේ හැම දේකටම කියන ටික පේනවා තුන් භූමියට ම. ඒ නිසා ඒ ධර්මයන්ගේ ඉපදෙන මාවතක් දන්න, ඒක නැති කරන මාවතක් දන්න කෙනා යම් මාගීයකින් ගිහිල්ලා ජරා, මරණයි උපදවන්නේ කියලා දකිනවා නම්, එහෙනම් ඒකට හිත නැමෙන්නේ නෑ. කැමති වෙන්නේ නෑ. යම් මාවතකින් ගිහිල්ලා ඒක නිරුද්ධ කරන්න පුළුවන් නම්, ඒ මාවත ම කැමති වෙනවා.”

ඉතිං, මම මේ පිංචතූන්ට මතක් කළේ මේ ටිකේදී, මේ කච්චානගොත්ත සූත්‍රය හරහා, මේ ලෝකේ බොහෝ සෙයින්ම තියෙන්නේ ඉපදෙන්න ඉස්සර වෙලා උපන්න ලෝකයකුත්, ලෝකය තියෙද්දී අපි මැරිලා යන පරියායකුත්. එතකොට එහෙම කෙනාට මේ ලෝක නිරෝධය සඳහා මොකක් කරගන්න බෑ. තමන්ට තියෙන ලෝකය අරඹයා කුසල, අකුසල කරගන්න විතරයි පුළුවන්. තමන්ගේ ගැලවීමක් ගැන හොයනවා. නමුත් ලෝකය තියෙනවා කියන දෘෂ්ඨිය මත තමන් ඉන්නවා කියන කාරණාව පේන්නේ නෑ.

එතකොට තමන් තුළ හැම වෙලාවෙම ලෝක නිරෝධයක් එලඹ සිටින්න ක්‍රමයක් නෑ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ, මේ ස්පර්ශ ආයතන හය හරහා ලෝකයම ඇතිවෙන්නේ මෙහෙමයි. තමන් කියලා වෙන් කරන්න හෝ ලෝකය තමන්ගෙන්, තමන් ලෝකයෙන් වෙන් කරන්න බෑ. ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇතිවීම ම ලෝකයේ ඇතිවීම යි. ස්පර්ශ ආයතන හය නිරුද්ධ වුණොත් ලෝකය නිරුද්ධ වෙනවා. ලෝකය ඉතුරුයි තමන් නැති වෙනවා හෝ තමන් ඉතුරුයි ලෝකය නැති වෙනවා කියලා එකක් නෑ.

පින්වතුනි, යම් තැනක ලෝකය තියෙද්දී තමන් නැති වෙනවා කිව්වත්, තමන් ඉන්ද්‍රේද්දී ලෝකය නැති වෙනවා කිව්වත්, හැම තැනම කෙළෙස්, ප්‍රපඤ්ච තියෙනවා. මේක ඉතාම සියුම්. එතකොට මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දේශණා කරලා, ඒ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දකින්න යන ප්‍රතිපදාව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළා. පින්වතුනි, මම ඒ ප්‍රතිපදාවත් ඕගොල්ලන්ට පැහැදිලි කරලා දෙනවා. මෙන්න මේ ප්‍රතිපදාවේ ගිහිල්ලා බඹයක් පමණ වූ ශරීරයෙන් ලෝකයේ ඇතිවීම හා නැතිවීම කියන එක දකින්න පුළුවන්. අන්න ඒක දක්කා ම මෙන්න මේ අන්න දෙකට නො පැමිණ සියලුම ආසුව ක්ෂය කරලා, මේ ජීවිතයේදී ම සසර දුකෙන් මිදෙන්න පුළුවන් කියන දහම් පරියායක් විද්‍යමානයි.

නමුත් අද දවසේදී ඒ මාගීය ගැන පැහැදිලි කරන්න කල් වේලා මදි. අද මේ දේශනාවේදී මම ලෝකයේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් පෙන්නුවා. මම බලාපොරොත්තු වෙනවා; ඒ ධර්මය දකින තැනට මනස ගන්න තියෙන ප්‍රතිපදාව මොකක්ද? කියන කාරණාව ඊළඟ සතියේදී මේ පින්වතුන්ට පෙන්න්නට. ඊළඟ සතියේ කොටසින් බලාපොරොත්තු වෙන්න; මේ පටිච්ච සමුප්පාදය දකින තැනට අපේ මනස ගෙන එන්න අපි කුමක් කළ යුතුද? කුමන ධර්ම පරියායක පිහිටලා, කුමන ධර්මයක් වඩලා ද පටිච්ච සමුප්පාදය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් කියන එක. එබඳු දෑක්මක් ඇතිකරගෙන සසර දුකෙන් මිදෙන්න පුළුවන් කියන කාරණාව පෙන්වනවා. ඒ නිසා මේ දේශනාවේ ඉතුරු කොටස ඊළඟ සතියේදී බලාපොරොත්තු වෙන්න. මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කළ ඔබ හැම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි.

සාධු! සාධු!! සාධු!!!

**පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්ද්‍රයාණන් වහන්සේ විසින්
2013 වර්ෂයේදී බෞද්ධයා නාලිකාව වෙනුවෙන්
කවිවානගොත්ත සූත්‍රය අනුසාරයෙන් සිදුකරනු ලැබූ
ධම් දේශණා මාලාවේ දෙවන ධම් දේශනය**

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස....///

ධම්ශ්‍රවණාභිලාශී, ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි, අද දවසේදී මේ පින්වතුන් මේ මොහොතේදී සුදානම් වෙන්නේ සද්ධම්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නට. හැම දෙනාම බොහොම චුළුමනාවෙන් මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්නට ඕන. විශේෂයෙන්ම අපි මතක් කළා; ගිය සතියේ සංයුක්ත නිකායේ, කවිවානගොත්ත සූත්‍රය ඇසුරෙන්, ලෝකය ඇතිවෙන හැටි හා ලෝකය නැතිවෙන හැටි අපි ටිකක් විස්තර කළා. විස්තර කරලා ඊළඟ සතියේදී, ඒ පටිච්ච සමුප්පාද ධම්මය දකින තැනට, නැත්නම් ලෝකය ඇතිවෙන හා නැතිවෙන හැටි දකින තැනට අපේ මනස ගෙනියන්නේ කොහොමද?, ඒ සඳහා ගමන් මග කෙබඳුද? කියන කාරණාව විස්තර කරන බවට මතක් කළා.

ඉතිං, අද මේ දේශනාව ගිය සතියේ අපි විස්තර කළ, දේශනා කළ, කවිවානගොත්ත සූත්‍රයටම සම්බන්ධ වෙනවා. ආපනු පොඩ්ඩක් ආවර්ජනා කරගන්න ඒ සූත්‍රය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළේ, ලෝකය බොහෝ සෙයින්ම ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙක ඇසුරු කරනවා කියලා. ලෝකයේ ඇතිවීම දකින කෙනා නැතැයි කියන අන්තය ඇසුරු කරන්නේ නෑ කියන එක මතක් කළා. මේ අවිද්‍යාව නිසා සංස්කාර ඇතිවෙලා, සංස්කාර නිසා විඤ්ඤාණය ඇතිවෙලා, විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූප ඇතිවෙලා, ඒ නිසා ස්පර්ශ ආයතන හය ඇතිවෙලා ලෝකය ඇතිවෙන හැටි.

අපායද, මනුෂ්‍ය ලෝකය ද, දිව්‍ය ලෝකය ද, බ්‍රහ්ම ලෝකය ද කියන මේ ලෝකය ආධ්‍යාත්මික ආයතන හය ඇතිවීමෙන් උපදින බව. එහෙම නැතුව කලින් තිබුණු ලෝකයක් නෙමේ. ඊට පස්සේ ඇතිවෙන හැටි දකින කෙනා නෑ කියන්නේ නෑ. ඒ වගේම ඒ මට්ටමේ අවිද්‍යාව නැති වෙලා, කම්ම නැති වෙලා, ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණය නො

පැමිණුනොත්, නාමරූප දෙක නො හටගන්නා බවත්, එහෙම වුණොත් ආයතන නො හටගන්නා බවත්, එහෙම වුණොත් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බයන්ගෙන් යුක්ත සැප දුක් විඳින්න අරමුණු හම්බවෙන්නේ නෑ. උපදින්නේ නෑ. එහෙම වුණොත් ලෝකය හටනොගන්නා හැටිත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා.

ඒ නිසා ලෝක නිරෝධය දකින කෙනා තියෙනවා කියලා කියන්නේ නෑ. ඒකෙන් මතක් කළා; ආධ්‍යාත්මික ස්පර්ශ ආයතන හය ඇස, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය, මනස කියන ආයතන හය ඇතිවීමෙන්ම ලෝකය ඇතිවෙනවා. නැත්නම් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ, ධර්ම කියන අපිට විඳින්න පුළුවන් විදියේ අරමුණු හම්බවෙන්නේ, අරමුණු උපදින්නේ මේ ආයතන ටික නිසයි කියන කාරණාව මතක් කළා. එතකොට මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දැකීමෙන්මයි ඇත සහ නැත කියන අන්ත වලින් මිඳෙන්න පුළුවන් වෙන්නේ කියලා අපි මතක් කළා.

මොකද, ලෝකය තුළ කවදාවත් ඇත සහ නැත කියන අන්ත වලින් මිඳෙන්න පුළුවන්කමක් නෑ. එක්කෝ සත්ත්වයා ඇත කියන අන්තයට වැටෙනවා. නැත්නම් සත්ත්වයෙක් නැත කියන අන්තයට වැටෙනවා. එක්කෝ හැම දෙයක්ම ඇත කියන අන්තයට වැටෙනවා. නැත්නම් නැත කියන අන්තයට වැටෙනවා. ලෝකය ඇත කියන අන්තයට වැටෙනවා. ලෝකය නැත කියන අන්තයට වැටෙනවා.

එතකොට මේ ලෝක සත්ත්වයා ලෝකය ඇත, නැත කියන අන්තයකට හෝ සත්ත්ව පුද්ගලභාවය තුළ කෙනෙක් ඇත, නැත කියන අන්තයකට නො වැටෙන්නට පටිච්ච සමුප්පාදය දකින්නට ඕන, දැනගන්නට ඕන කියන කාරණාව මම මතක් කළා. ඒ ගැන විස්තරත් කළා. පින්වතුනි, එතකොට මේ පටිච්ච සමුප්පාදය දකලා, සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක්, ආත්මයක් නෙමේ; මේ හේතු ඵල දහමක් තියෙන්නේ. ඒ හේතු නිරුද්ධ වුණොත්, එබඳු වූ ඵල නො හටගන්නවා කියන ධර්මතාවය දකින තැනට අපේ මනස ගන්නට ඕන.

අන්ත ඒ තැනට අපේ මනස ගන්නට තමයි පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය දේශනා කළේ. එතකොට මේ පටිච්ච සමුප්පාද දර්ශණය දැක්කහම, ඒ දකින තැනදී, ඒකට කියනවා

“සම්මා දිට්ඨි” ඒ දැකීම සම්පූර්ණ වුණාම පින්වතුනි, දැකීම නිසා කලකිරෙනවා. කලකිරෙන නිසා නො ඇලෙනවා. නො ඇලෙන නිසා මිඳෙනවා. මිදුණාම මිදුණා කියන නුවණ පහළ වෙනවා කියන මේ සියලුම දුකෙන් ලෝකය උපද්දවන ගතියෙන්ම, ලෝකයෙන්ම අපිට මිඳෙන්න පුළුවන්.

අද දවසේදී මම දේශණා කරන්නට බලාපොරොත්තු වෙනවා, කථා කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා; ඒ ලෝක නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදාව, නැතිනම් ඒ ලෝකෝත්තර මාර්ගී දර්ශණය අපේ සන්නාන තුළ උපදවා ගන්න තැනට, පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දකින තැනට යන්න අපි කුමක් කළ යුතුද? කියන කාරණාව තේරුම් කරලා දෙන්න.

පින්වතුනි, ඒ ධර්මය අපිට ලබා ගන්නට වෙන්නේ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළ “සතර සතිපට්ඨානය” හරහායි.

- “ඤායස්ස අධිගමාය, නිබ්බානස්ස සව්ඡිකිරියාය”.

මාර්ගී ඵල ලබන්නට, නිවන් සාක්ෂාත් කරගන්නට, අපිට මේ සතර සතිපට්ඨානය තමයි උපකාරී වෙන්නේ, උපයෝගී වෙන්නේ.

අපි සතර සතිපට්ඨාන ධර්මය කොහොමද වඩන්නේ? මොන විදියටද වඩන්නේ? එහෙම වඩලා මේ පටිච්ච සමුප්පාදය දකින තැනට අපි යන්නේ කොහොමද? යන්න පුළුවන් වෙන්නේ කොහොමද? කියන කාරණාව. එතනදී පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය අවබෝධයට අපිට යන්නට තියෙන මාර්ගය තමයි මේ සතර සතිපට්ඨානය. එහි කාය, වේදනා, චිත්ත, ධර්ම කියලා ප්‍රභේද හතරක් තියෙනවා. ඒ ප්‍රභේද හතරක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා²; වරිත හතරකටයි මේ ප්‍රභේද හතරක් තියෙන්නේ කියලා.

මේ වරිත ගත්තාම, ප්‍රධාන වශයෙන් අපි කථා කරන රාග වරිත, ද්වේෂ වරිත නෙමේ. මේ හැම වරිතයක්ම ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් දෙකකට බෙදෙනවා;

- තෘෂ්ණා වරිත,
- දිට්ඨි වරිත කියලා.

² අතිපූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්වහන්සේගේ : චූළ සුඤ්ඤත සූත්‍රය ග්‍රන්ථයේ - 38 පිටුවේ සිට.

එතනදී, තෘෂ්ණා වර්තයා ආපසු ප්‍රභේද ගතවෙනවා. දෙයාකාරයකට බෙදෙනවා.

- “දුක්ඛාපට්ඨදා දණ්ඩාභිඤ්ඤා”
- “දුක්ඛාපට්ඨදා ඛේපාභිඤ්ඤා” කියලා.

“දුක්ඛාපට්ඨදා දණ්ඩාභිඤ්ඤා” කියලා කියන්නේ, එයාගේ ප්‍රතිපදාව ටිකක් දුකයි. ඒ කියන්නේ හිත සමාධි වීම හරිම අපහසුයි. අමාරුවෙන් තමයි සිත සමාධි ගත කරන්න වෙන්නේ. අවබෝධයත් ටිකක් අඩුයි. හිත සමාධි කරන්නත් අමාරුයි. ධර්මය ගැන වැටහීමත් ටිකක් අඩුයි. එබඳු වූ වර්තයකුත් තියෙනවා.

අනෙක් වර්තයේදී (දුක්ඛාපට්ඨදා ඛේපාභිඤ්ඤා), ප්‍රතිපදාව දුක් සහගතයි. නමුත් අවබෝධය බොහොම ඉක්මන්, තීක්ෂණයි. එබඳු වූ වර්තකුත් තියෙනවා.

ඒ “දුක්ඛාපට්ඨදා දණ්ඩාභිඤ්ඤා”, “දුක්ඛාපට්ඨදා ඛේපාභිඤ්ඤා” කියන වර්ත දෙකම තෘෂ්ණා වර්ත තියෙන කෙනාට යි.

ඒ “තෘෂ්ණා වර්තය” තියෙන කෙනාට සතර සතිපට්ඨානයේ කායානුපස්සනාව, වේදනානුපස්සනාව තමයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පතවලා තියෙන්නේ. කායානුපස්සනාවේ සහ වේදනානුපස්සනාවේ යන කෙනාගේ ප්‍රතිපදාව ටිකක් අමාරුයි, දුකයි. නමුත් “අපි කායානුපස්සනාවෙන් සහ වේදනානුපස්සනාවෙන් යන්නේ නෑ, ඒක දුක් සහිතයි” කියලා අතහරින්න බෑ. මොකද, වර්ත මත, කෙනෙකුට කොච්චර කිව්වත් නාම ධර්ම පැත්තෙන් හිත අල්ලන්න අමාරුයි. රූපය පැත්ත හිත ප්‍රකටයි. රූපය පැත්තෙන්ම අවබෝධය ලබාගෙන යන්න ඕන පිරිසක් ඉන්නවා. එයා යා යුත්තේ ඒ පැත්තෙන්මයි. නමුත් ඒ ප්‍රතිපදාව දුක් සහිතයි කියලා වෙන යන්න ක්‍රමයක් නෑ.

ඊට පස්සේ සතිපට්ඨානයේ චිත්තානුපස්සනා, ධම්මානුපස්සනා කියන දෙක තියෙන්නේ “දිට්ඨි වර්තයාට”. එතනදී ප්‍රතිපදාව ආපසු දෙයාකාරයකට බෙදෙනවා,

- “සුඛාපට්ඨදා දණ්ඩාභිඤ්ඤා”
- “සුඛාපට්ඨදා ඛේපාභිඤ්ඤා” කියලා.

එයාගේ (සුබාපටිපදා දණ්ඩාභිඤ්ඤ කෙනාගේ) ප්‍රතිපදාව සැප සහගතයි. ඒ කියන්නේ සිත ඉක්මනට සමාධි ගත වෙනවා. ඉක්මනට හිත සමාධි ගත කරගන්න පුළුවන්. හැබැයි අවබෝධය බොහොම හෙමිත්. අවබෝධය අමාරුවෙන් ලබන කෙනෙක් ඉන්නවා.

ඒ වගේම, හිතත් සමාධියි, පෙන්නන දහමත් බොහොම වේගයෙන්, සීඝ්‍රයෙන් බලාගන්න පුළුවන් වර්තයකුත් තියෙනවා. එයාට කියනවා “සුබාපටිපදා බිජ්ජාභිඤ්ඤා” කියලා.

එතකොට මේ සතර සතිපට්ඨානයේ තෘෂ්ණා වර්ත, දිට්ඨි වර්ත කියන වර්ත දෙකට, කායානුපස්සනා, වේදනානුපස්සනා කියන දෙක තෘෂ්ණා වර්තයාටත්, චිත්තානුපස්සනා, ධම්මානුපස්සනා කියන දෙක දිට්ඨි වර්තයාටත් තමයි බෙදලා තියෙන්නේ.

නමුත් බොහෝ සෙයින්ම කාම භූමියේ ඉන්න සත්ත්වයෝ බෙදෙන්නේ තෘෂ්ණා වර්තය මත යි. පිංචතුනි, මේ සතර සතිපට්ඨානය ගත්තහම, මේක කාම භූමි වැසි මනුෂ්‍යයන්ට විතරක් කියලා හිතන්න එපා. බ්‍රහ්ම ලෝක වැසි, දිව්‍ය ලෝක වැසි දෙවියන්ටත් මේ පරියායමයි. ඒ නිසයි චිත්තානුපස්සනා, ධම්මානුපස්සනා සුබා පටිපදා කියලා පෙන්නන්නේ, ඒ දෙවියොත් අල්ලලා, ඒ දෙවියන්ටත් එක්කයි කියන කාරණාව මතක තියාගන්නට ඕන.

ඒ නිසා කාම භූමි වැසි සත්ත්වයන්ට බොහෝ සෙයින්ම පහසුයි, බොහෝ සෙයින්ම පෙන්නන්නේ මේ කායානුපස්සනා, වේදනානුපස්සනා කියන දෙක. මොකද, මේ “රූපය” ඇසුරු කරගෙන ඉන්න එක තෘෂ්ණා වර්තයාගේ ලක්ෂණයක්. “නාම ධම්” ඇසුරු කරගෙන ඉන්න බ්‍රහ්ම ලෝක මට්ටම දිට්ඨි වර්තයේ ප්‍රධාන ලක්ෂණයක්. එතකොට ඒ නිසයි, මේ සතර සතිපට්ඨානය තියෙන්නේ මේ තුන් භූමියේම ඉන්න සත්ත්වයින් උදෙසා.

ඉතින්, අද දවසේදී අපිට බොහෝ සෙයින්ම උපකාරී වෙන්නේ කායානුපස්සනාව, වේදනානුපස්සනාව කියන දෙක යි. අනෙක් ධම්මාවයන්ගෙන් හිත වඩන්න, ඒ පරියායන්ගෙන් හිත වඩන්න බැරූව නෙමේ. නමුත් හරිම අඩුයි. අපි අද දවසේදී, සතිපට්ඨානයේ, මුලින්ම කායානුපස්සනාව ගැන පොඩ්ඩක් බලමු, ඒ කායානුපස්සනාව වඩලා මේ මාගීය උපද්‍රව්‍යාගන්න පුළුවන් වෙන විදියට.

මෙතනදී මම කාරණාවක් මතක් කරනවා. පින්වතුනි, මේ සාසනය කොටස් දෙකකට බෙදෙනවා;

- බ්‍රහ්මචරියාව,
- ආදි බ්‍රහ්මචරියාව කියලා.

බ්‍රහ්මචරියාව කිව්වාම ලෝකයේ ආවාහ විවාහ කටයුතු කරගන්නේ නැතුව ඉන්න ක්‍රමයක් තියෙනවා බ්‍රහ්මචරියාව කියලා. මෙතනදී පින්වතුනි ඒ බ්‍රහ්මචරියාව නෙමෙයි මතක් කළේ. මේ සාසන බ්‍රහ්මචරියාව. “සාසන බ්‍රහ්ම චරියාව කිව්වේ, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට නමක්”.

එතකොට මේ සාසන බ්‍රහ්මචරියාව, නැතිනම් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියන ටික උපද්‍රව ගන්න මුල් වෙන කොටසක් තියෙනවා. ඒකට කියනවා ආදි බ්‍රහ්මචරියක කියලා. මේ ආදි බ්‍රහ්මචරියක කියලා කියන්නේ, බ්‍රහ්මචරියාවට මුල්වෙන, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය උපදින්න, සම්මා දිට්ඨිය උපදින්න, නැත්නම් පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දකින තැන උපද්‍රව ගන්න මුලින්ම උදව්වෙන ගමන් මග යි. මෙන්න මේ ආදි බ්‍රහ්මචරියක කියන කොටස තමයි මේ සතිපට්ඨානයේ මුලින්ම ඇති වෙන්නේ. මුලින්ම තියෙන්නේ පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාවක්. ආදි බ්‍රහ්මචරියාවට කියනවා පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාව කියලා. ඒකට මම තව ක්‍රමයක් මේ පින්වතුන්ට පෙන්වන්නම් ඇයි එහෙම වුණේ කියලා.

පින්වතුනි, මේ ඉපදීම ගත්තොත්, අපේ ඉපදීම එක් ක්ෂණික, සන්තති කියලා දෙයාකාරයකින් තියෙනවා. එතකොට සන්තති කියලා කියන්නේ, මව් කුසක කෙනෙක් ඉපදිලා, කුඩා කාලය, ළමා කාලය, තරුණ කාලය කියන අවධීන් පසු කරලා වයසට ගිහිල්ලා මරණයට පත්වෙලා යනවා. ඒ අතරතුර එක් පුද්ගලයෙක්, එක්කෙනෙක් හැටියට අපට හසුවන ඉපදිලා, ජීවත්වෙලා, මැරෙනවා කියන ධර්මය ටික හසුවෙන මට්ටමට කියනවා සන්තති කියලා. මෙන්න මේ සන්තති මට්ටම අල්ලගෙන, සන්තති මට්ටම තුළ ඉඳගෙන ඇති කරගන්න කෙළෙස් තියෙනවා.

පින්වතුනි, ඒ කෙළෙස් ටිකට තමයි නිවරණ ධර්ම කියලා කියන්නේ. ඒ කෙළෙස් ටික දුරු කරන්න තියෙන මග තමයි පින්වතුනි, මේ පූර්ව

භාග ප්‍රතිපදාව. ඒකට අවශ්‍ය වෙනවා විදර්ශණා ඥානය. විදර්ශණා ඥාන වලින් තමයි පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාව වැඩෙන්නේ. නැත්නම් සන්නතිය තුළ ඇතිවෙන කෙළෙස් ටික නැතිකරන්න වෙන්නේ.

ජාතිය කියන එක එක් ක්ෂණිකව, එක විත්තක්ෂණයකට ස්කන්ධ පංචකයක්ම ඉපදිලා නිරුද්ධ වෙනවා. මේ ඉපදීම කියන එක, ජාතිය කියන එක එක් ක්ෂණිකවත් විද්‍යමානයි. පිංවතුනි, මේ එක් ක්ෂණික ධර්මයන් නො දැනීම නිසා, නො දැකීම නිසා ඇති වෙන කෙළෙස් තියෙනවා. අන්න ඒ එක් ක්ෂණික ස්කන්ධයන්ගේ ජාතිය, නැත්නම් ඉපදීම නො දන්නාකම තියෙන නිසා ඇති වෙන කෙළෙස් නැති කරන්න වෙන්නේ හැම වෙලාවෙම ලෝකෝත්තර මාර්ගයකින්. එතකොට බ්‍රහ්මචරියාව, නැත්නම් මාර්ගයේදී හැම වෙලාවේම එක් ක්ෂණික ධර්මයන් ඒ නුවණට හසුවෙනවා. එහෙම හසුවීම නිසා ඒ තුළ ඇති කෙළෙස් දුරු වෙනවා.

පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාවේදී සන්නතියක් වශයෙන් හසුවෙන පුද්ගලයෙක් ජීවත්වෙනවා කියන මට්ටමේ කෙළෙස් නැතිවෙනවා.

එතකොට නාමරූප දෙකත් ඒ මට්ටමටම යෙදෙනවා කියන එකත් බලාගන්නට ඕන.

- සන්නතියකින් පුද්ගලයෙක් ජීවත්ව ඉන්න තැනක නාමරූප දෙකකුත් අපිට හම්බවෙනවා.
- එක් ක්ෂණිකව උපදින ස්කන්ධයක නාමරූප ධර්මය දෙකකුත් තියෙනවා කියන එක මතක තියෙන්නට ඕන.

එතකොට මේ කෙළෙස් ගෙවෙන ක්‍රමය දෙයාකාරයකින් පවතින්නේ. බ්‍රහ්මචරියාවෙන් අතහැරෙන්න ඕන අනුසය සහිත කෙළෙස් ටිකක් තියෙනවා. පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාවෙන් අතහැරෙන්න ඕන නිවරණ සහගත කෙළෙස් ටිකක් තියෙනවා.

මෙතනදී මම මුලින්ම මතක් කරන්නේ, මේ සතර සතිපට්ඨානයේ පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාව යි. මේ දැනුම පින්වතුනි, අපිට අනිවාර්යෙන්ම අවශ්‍යයි. මොකද, අප තුළ මෙබඳු මෙබඳු ප්‍රභේදයන්ගෙන් කෙළෙස් ඇතිවෙනවා. එබඳු එබඳු ප්‍රභේදයන්ගෙන් ඇතිවෙන කෙළෙස්, මෙබඳු ආකාරයේ නුවණකින් ගෙවන්න ඕන කියන අවබෝධය තිබුණොත්

තමයි අපිට ඒ කාරණාව කරන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒ නිසා අපි දැන් සතර සතිපට්ඨානය කොහොමද වඩන්නේ කියන කාරණාව බලමු.

ඒ සඳහා මම මුලින්ම මේ පින්වතුන්ට මතක් කරනවා කායානුපස්සනාව. පින්වතුනි, ඒකේදී කායානුපස්සනාවේ ආනාපානසති පඬ්ඛය ගනිමු. අනාපානසති පඬ්ඛය අරගෙන අපි විස්තර කරමු. මේ හැම කමටහනකින්ම පින්වතුනි, සමථය සහ විදර්ශණාව කියන දෙයාකාර ධර්මයෝ ගැබ් වෙන්නට ඕන. ඒ කියන්නේ ‘සති’ ‘සම්පජ්ඣාදිය’ තියෙන්නට ඕන. සිහි නුවණ තියෙන්නට ඕන. එතකොට මේ සිහි නුවණ, නැත්නම් සමථ, විදර්ශනා කියන ධර්මා දෙකම වැඩෙන පරියායකින් තමයි මේ සතර සතිපට්ඨානය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරලා තියෙන්නේ. අපි ඒ ගැන විස්තර විදියට පොඩ්ඩක් බලමු.

පින්වතුනි, මේ කායානුපස්සනාවට අයිති අනාපානසති කමටහන වඩන හැටි කොහොමද කියලා අපි පොඩ්ඩක් බලමු. එතනදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මුලින්ම මතක් කළා

- “කායෙ කායානුපස්සී විහරති. ආනාපි සම්පජානො සතිමා, විනෝයෙ ලොකෙ අභිජ්ඣා, දොමනස්සං”.

“මහණෙනි, කයෙහි කය අනුව බලන්න. කෙළෙස් තවන වැර ඇතිව, මනා නුවණින් යුක්ත වූ සිහියකින්”. කුමකටද? “අභිජ්ඣාදොමනස්සං”. ලෝභ, ද්වේෂ දෙක හික්මෙන විදියට, සන්සිඳෙන විදියට. එතකොට ලෝභ, ද්වේෂ දෙක හික්මෙන විදියට කොහොමද කයේ කය අනුව බලන්නේ?

පින්වතුනි, මෙතනදී සතර සතිපට්ඨානය, සතර සමායක් ප්‍රධන් විරියයෙන් වඩනවා කියලා තව නමක් කියනවා ඕකට. සතර සමායක් ප්‍රධාන විරියය කියලා කියන්නේ,

- උපන් අකුසල් දුරුවෙන,
- නූපන් අකුසල් නූපදින,
- උපන් කුසල් වැඩෙන,
- නූපන් කුසල් උපදින විදියේ උත්සාහයකිනුයි

අපි කය ගැන බලන්නට ඕන. නැත්නම් සිහිය තබන්නට ඕන. වෙනදාට අපි මේ කය ගැන බලනවා නම්, තමන්ගේ වේවා, අනුන්ගේ වේවා රූපය ගැන සිහි කරනවා නම්, උපන් අකුසල් වැඩෙන, නූපන් අකුසල් උපදින විදියටයි වෙනදාට අපි කළේ. අපි වෙනදාට රූපයක් දිහා බලන ක්‍රමයට උපන්න රාගයක් තිබුණානම්, රාගය වැඩිවෙන, නූපන් රාගය උපදින විදියට යි පින්වතුනි, අපි බලලා තියෙන්නේ. එතකොට එතන තියෙන්නේ උපන් අකුසල් වැඩෙන, නූපන් අකුසල් උපදින ක්‍රමය යි. ඒ ධර්මය දෙක තියෙන කොට උපන් කුසල් වැඩෙනවා, නූපන් කුසල් උපදිනවා කියන එක එතන නෑ. ඒක අතහැරෙනවා. දැන් මේක වෙනස් කරන්නට ඕන.

අපි රූපයක් දිහා බලන කොට උපන් අකුසල් දුරුවෙන, නූපන් අකුසල් නූපදින විදියට, ඒ කිව්වේ, යම් කිසි උපන්න රාගයක් තියෙනවා නම්, ඒ තියෙන කැමැත්ත දුරුවෙන, නූපන්න කැමැත්ත නූපදින විදියට යි කය ගැන බලන්නට ඕන. එතකොට නූපන් කුසල් උපදිනවා, උපන් කුසල් වැඩෙනවා කියන ධර්මය දෙක ඒ සිහිය එක්ක හැපිලා තියෙනවා. සිහිය එක්ක යෙදිලා තියෙනවා.

කය ගැන අපි රාගය දුරුවෙලා, නූපන්න රාගය නූපදින විදියට නුවණින් බලන කොට අන්න ඒ සිහියට කියනවා; සතර සතිපට්ඨානය සතර සමයක් ප්‍රධාන විරියයෙන් වඩනවා කියලා. එතකොට මේ සතිපට්ඨාන භාවනාව පුරාවට ම අන්න ඒ උපක්‍රමය, අන්න ඒ ප්‍රයෝගය හැම තැන ම තියෙන්නට ඕන. එතකොට පින්වතුනි, අපි දැන් සතර සතිපට්ඨානයේ, ආනාපානසති කමටහන ගැන පොඩ්ඩක් මතක් කරමු.

එතනදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මුලින්ම දේශනා කරනවා,

- “අරඤ්ඤගතො වා, රුක්ඛමූලගතො වා, සුඤ්ඤාගාරගතො වා” කියලා.

එතනදී අරඤ්ඤයකට ගියේ, රුක් මූලකට ගියේ, හිස් ගෙයකට ගියේ කියන එකෙන් කියන්නේ, අරඤ්ඤයකට ගියොත්, රුක් මූලකට ගියොත්, ශුන්‍යාගාරයකට ගියොත් විතරමයි භාවනාව කරන්න පුළුවන් වෙන්නේ කියන එක නෙමේ. මේකෙන් විස්තර කළේ, පුළුවන් තරම්

කරදර අඩු විවේකී පරිසරයක් හදා ගන්න කියන දළ අදහසක්, දළ සැලැස්මකුයි මෙතනින් කියන්නේ.

ඒකෙදී කෙනෙක්ට කැළේකට ගිහිල්ලා, ගහක් මුලකට ගිහිල්ලා, හිස් ගෙයකට ගිහිල්ලා කරන්න පුළුවන්නම් වඩාත් හොඳයි. ඒකෙන් දෙන්නේ ඒ ටික විතරක් නෙමේ කියන එකත් හොඳට මතක තියාගන්න ඕන. යටින් සැඟවිවිව අර්ථයක් තියෙනවා, මෙයින් කියනවා මොකක්ද? පරිසරය විවේකීව තියෙන අවස්ථාවක් කරගන්න එක බොහොම හොඳයි කියන එක. වැඩ අඩු කරගන්න ඕන කියන එක.

මොකද, විවේක තුනක් ගැන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරලා තියෙනවා.

- “කාය විවේකය, චිත්ත විවේකය, උපධි විවේකය” කියලා.

කාය විවේකය කියන එක තමයි පින්වතුනි, මේ “අරඤ්ඤාගතො වා, රුක්ඛමූලගතො වා, සුඤ්ඤාගාරගතො වා” කියලා කිව්වේ. ඉතින්, අපිට ගෙදර දොරේදී හරි, කුමන පරිසරයකදී හරි මේ කාය විවේකය ඇති කරගන්න පුළුවන් නම්, අන්න අපි භාවනාවට සුදුසු පරිසරය හදාගෙන තියෙනවා. එතකොට කාය විවේකය ඇතිකරගන්න කෙනාට, හදාගන්න පුළුවන් චිත්ත විවේකය. චිත්ත විවේකය කියන්නේ උපචාර, අර්පණා වගේ ධ්‍යාන මට්ටම්. එතකොට චිත්ත විවේකය ඇති කරගන්න කෙනාටයි, උපධි විවේකය ඇතිකරගන්න පුළුවන්. උපධි විවේකය කියන්නේ කෙළෙසුන්ගෙන් මිදීමේ සුවය, විවේකය. මෙතනදී කාය විවේකය ඇති කරගන්න එක තමයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආනාපානසති කමටහන මුලටම මතක් කළේ. ඒ වගේ කාය විවේකය හදාගෙන,

ඊට පස්සේ බුදු රජාණන් වහන්සේ ඉරියව්ව මතක් කරනවා;

- “උජුං කායං පණ්ඩාය. පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා” කියලා.

“කොන්ද සෘජුව තබාගෙන, පර්යංකය බැඳගෙන, සිහිය අහිමුඛ කොට තබාගන්න”. එතනදී සිහිය අහිමුඛ කොට කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, “නාසිකග්ගෙ වා මුඛනිමිත්තෙ”. නාසයේ අග හෝ තොල් දෙක ළඟ හිත තබාගන්නට ඕන. හිතින් බලන්නට ඕන.

පින්වතුනි, එතන මම බොහෝ විට මතක් කරනවා; කෙනෙකුට නාසය අග හෝ තොල් දෙක ළඟ තබාගන්න එක ප්‍රකට මදිනම්, තමන්ගේ ඇඟිල්ල ගෙනිහිල්ලා තොල් දෙක මත හෝ නාසය කෙළවර තබා ගන්න. එතකොට ඇඟිල්ල තොල් දෙකේ වදින බව, නාසය අග වදින බව හොඳට තේරෙනවා. හොඳට දූනෙනවා. ඊට පස්සේ ඒ දූනෙන තැන හිත තියාගෙන, ඒ දූනුම් සහිත බව තුළම ඉඳගෙන, ඇඟිල්ල අහකට ගන්න. ඔන්න දන් හිතට තොල් දෙක, නාසය හසු වෙලා ඇති. හසු වෙලා පෙනෙන්නට ඕන.

මෙන්න මේ විදියට සති නිමිත්ත, සිහිය තබාගන්න නිමිත්තක් හදා ගන්න ඕන තමන්. එතකොට මේ උඩු තොලේ අයින්, කෙළවර කියලා අමාරුවෙන් තැනක් නෙමේ. සම්පූර්ණම මුඛ නිමිත්තම වුණත් කමක් නෑ. සම්පූර්ණම නාසයම වුණත් කමක් නෑ. තමන් හිත තියලා බලන කොට තමන්ට උඩු තොල් දෙක හොඳට ප්‍රකටනම්, ඒ ප්‍රකට තැන අල්ලගන්න. ප්‍රකට තැන හිත තබාගන්න හිත දුවන්න නොදී. හිතින් ඒ තොල් දෙක හෝ නාසය ආවර්ජනා කරන්න නැවත නැවත. එහෙම තියාගෙන ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාස නුවණින් දන්නවා. ආශ්වාස අනුව හිත ගෙනියන්නත් එපා, ප්‍රාශ්වාස අනුව හිත ගෙනියන්නත් එපා. තොල් දෙක ගැනමයි දූනුම තියෙන්නේ. දූනුම් සහිතවම ඉඳගෙන, ආශ්වාස, ප්‍රාශ්වාස වෙන බව නුවණින් දන්නවා.

දන් මෙහෙම තිබ්බහම මේ පින්වතුන්ට තොල් දෙක ළඟ හිත තියාගෙනම, ආශ්වාස, ප්‍රාශ්වාස කරනවා කියන තුන් නිමිත්තම එකට ප්‍රකට වෙන්නට ඕන. නාසය, නැත්නම් තොල් දෙක ගාව හිත තබාගන්නවා. සිහියෙන්ම ආශ්වාස, ප්‍රාශ්වාස කරනවා. එතකොට මේ ධර්මා තුනම එකට වැටහෙනවා වගේ.

“සො සතොව අස්සසති, සතොව පස්සසති”. එතකොට මෙතනදී, “දීසං වා අස්සසන්නො දීසං අස්සසාමි”ති පජානාති. දීසං වා පස්සසන්නො දීසං පස්සසාමි”ති පජානාති. රස්සං වා අස්සසන්නො රස්සං අස්සසාමි”ති පජානාති. රස්සං වා පස්සසන්නො රස්සං පස්සසාමි”ති පජානාති.” කියලා මතක් කළේ;

පින්වතුනි, දීර්ඝ කොට ආශ්වාස කරන්න, දීර්ඝ කොට ප්‍රාශ්වාස කරන්න කියලා තමන්ට හිතලා කරන්න කියපු එකක් නෙමේ. එතනින්

මතක් කරන්නේ, ආශ්වාසය දීර්ඝ වෙන්න පුළුවන්, ප්‍රාශ්වාසය දීර්ඝ වෙන්න පුළුවන්, ආශ්වාසය, ප්‍රාශ්වාසය දීර්ඝ වෙන්න පුළුවන්. නමුත් දැන් තමන්ගේ සිහිය පවතින්න ඕන මේ මේ අවස්ථාවලදීත් කියන එකයි. ඒ නිසා ඒ යට කොටසේ කිසිම දෙයක් තමන්ට හිතලා කරන්න නෙමේ. ඒ හැම තැනකම තියෙන්නේ සති නිමිත්තේ හිත තබාගෙන, ආශ්වාසය, ප්‍රාශ්වාසය ගැන නුවණින් ඉන්න. ඒ ආශ්වාස, ප්‍රාශ්වාසයේ වටපිටාවයි, පරිසරයයි මතක් කළේ. ආශ්වාස, ප්‍රාශ්වාස මෙබඳු මෙබඳු ආකාරයට හැරෙන්න පුළුවන්, හැදෙන්න පුළුවන්. ඒත් තමාගේ දැනුම් සහිත බව ඒ තුළ තියෙන්නට ඕන කියන කාරණාවයි පෙන්නුවේ.

ඔන්න ඔය විදියට සති නිමිත්ත තුළ, ඒ කියන්නේ තොල් දෙක හෝ නාසය ළඟ හිත තබාගෙන, සිහියෙන්ම ආශ්වාස කරනවා. සිහියෙන්ම ප්‍රාශ්වාස කරනවා. මෙහෙම සිහියෙන්ම ආශ්වාස කරලා, සිහියෙන්ම ප්‍රාශ්වාස කරලා, ඊට පස්සේ ටිකක් වෙලා පින්වතුනි, වුවමනාවෙන්ම මේක ටිකක් නවත්වන්න. නවත්තලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්නලා තියෙන විදියට නුවණින් මෙනෙහි කරන්නට ඕන මේ කය ගැන. “අප්පිකුත්තං වා කායෙ කායානුපස්සි විහරති. බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සි විහරති. අප්පිකුත්තබ්බිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සි විහරති. සමුදයධම්මානුපස්සි වා කායස්මිං විහරති. වයධම්මානුපස්සි වා කායස්මිං විහරති. සමුදයවයධම්මානුපස්සි වා කායස්මිං විහරති” කියන මෙන්න මේ කොටස දැනගන්න.

මෙන්න මේ ටික තුළ පින්වතුනි, රූප වචත්ථානය, නැත්නම් විදර්ශණාව ඇසුරු වෙනවා. සතිපට්ඨාන භාවනාව ඇසුරු වෙනවා. එතකොට දැන් අර ඉස්සෙල්ලා කියපු විදියට සති නිමිත්තේ හිත තබාගෙන සිහියෙන්ම ආශ්වාස, ප්‍රාශ්වාස කරනවා. ටිකක් වෙලා ඒක කරලා, හිතා මතාම ඒක නතර කරලා, දැන් කය මෙනෙහි කරන්න ගන්නවා. මම මේ ටික මෙහෙම දේශණා කරන්නේ මෙන්න මේ කාරණාව නිසයි. මොකක්ද?

බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශණා කරනවා;

- “අධිචිත්ත මනුස්සත්තෙ භික්ඛු, කාලෙන කාලානි තිව්ධ නිමිත්තානි මනසිකාතබ්භානි”.

“මහණෙනි, සිත දියුණු කරන හික්ෂුවක් විසින්, කෙනෙක් විසින් කලින් කලට තුන් නිමිත්තක් මෙනෙහි කළ යුතුයි”.

- “සමථ නිමිත්තං ව, පග්ගහ නිමිත්තං ව, උපෙක්ඛා නිමිත්තං ව”.

“සමථ නිමිත්තත්, වීර්යය ඇති වීම පිණිස පග්ගහ නිමිත්තත්, ඇලීම් ගැටීම් දෙක දුරුවෙලා හිත මධ්‍යස්ථ වෙන උපෙක්ඛා නිමිත්තත්” කියන මේ තුන් නිමිත්ත කලින් කල මෙනෙහි කරන්න කියනවා.

සමථ නිමිත්ත විතරක් මෙනෙහි කළොත් තියෙන ආදීනව පෙන්නනවා; හිත කුසිත වෙනවා. නිදිබර ගතියට වැටෙනවා. තමන්ට නින්ද යන්නේ නෑ. නමුත් කිසිම දෙයක් නොදනෙන ගානට වැටෙනවා. ඒකට කියනවා “චිත්තං නිලියති”. - “හිත සැඟවෙනවා”.

වීර්යය ඇති වෙන විදියට විතරක් මෙනෙහි කළොත් හිත විසිරෙනවා. “අනේ මේ තව උත්සාහවත් වෙනවා. තාමත් නෑනේ ” කියලා වගේ තැනකින් හිත කඩා වැටෙනවා. එතකොට හිත විසිරීමට පත්වෙනවා.

විදර්ශණාව විතරක් කළොත්, නුවණින් බලන එක විතරක් කළොත්, ආසුච ක්ෂය කිරීමට සමත් චිත්ත සමථයක් ලැබෙන්නේ නෑ කියලා පෙන්නනවා.

ඒ නිසා හිත දියුණු කරන කෙනෙක් කලින් කලට මේ තුන් නිමිත්ත මාරුවෙන් මාරුවට ගන්න කියනවා. ඒ නිසා මේ සතිපට්ඨාන භාවනාවෙදින් මේ පරියාය මේ විදියටම ලැබෙන්නට ඕන, කලින් කලට මේ තුන් නිමිත්ත මාරුවෙන විදියට.

දැන් අපි කලින් මතක් කළා සමථ නිමිත්තක හිත තබාගෙන, සිහියෙන් ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාසයට නුවණින් යුක්තව කටයුතු කළා. සිහියෙන් හිටියා. ඊට පස්සේ හිතා මතාම ඒ ටික නතර කරලා, දැන් මේ කය ගැන බලන්න ගන්නවා. දැන් කය ගැන බලනකොට අපි මතක් කළා; මෙතනදී මේ විදර්ශණා ඥාණය යි වැඩෙන්නේ. මේ සන්තතිය තුළ තියෙන කෙළෙස් තමයි අතහැරෙන්නේ. පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාවට යි මේ ටික වැටෙන්නේ.

එතකොට තමන් කියන මේ ශරීරය හිතීන් අල්ලගෙන, තමන්ව සිහිපත් කරගෙන, මේ රූපය දිහා හොඳට නුවණින් බලන්න. ඕකෙදී මම පොඩි උපමාවක් මතක් කරනවා අපේ මතකයට පහසු පිණිස, වරිච්චි බිත්තියකට උපමා කරලා. යම් සේ වරිච්චි බිත්තියක් හදනවා නම්, කෝටු හිටවලා, වැල් වලින් බැඳලා, මැටි ඔබ්බලා, උඩින් මැටි පිරියම් කරලා හදන වරිච්චි බිත්තියක් වගේ. සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ දේශනා කරනවා; මේ කයත් ඒ වගේ. ඇටකෝටු හිටවලා, ලේ නහරින් බැඳලා, මස් ඔබ්බලා, හම සිවියෙන් ඔපදාලා තියෙන රූපයක්. එතකොට දැන් අපි මේ ශරීරය ගැන බලනවා හොඳට. එක එක ක්‍රම වලට අපිට බලන්න පුළුවන් කෙළෙස් ගෙවෙන විදියට. එක ක්‍රමයකට අපි බලමු.

මේ ශරීරය ඇටකෝටු හිටවලා, ලේ නහරින් බැඳලා, මස් ඔබ්බලා, හම සිවියෙන් ඔපදාලා තියෙන මේ රූපය කන බොන ආහාරය නිසයි හැදෙන්නේ. ඔන්න දැන් හොඳට බලනවා කන බොන ආහාරය නිසා හැදෙන මේ රූපය. ඇටකුරු හිටවලා, ලේ නහරින් බැඳලා, මස් ඔබ්බලා, හම සිවියෙන් ඔප දාපු රූපයක් මේක. මේ රූපය ඇතුළේ කිසිම සත්ත්ව පුද්ගල කොටසක් නෑ. කන බොන ආහාරය නිසයි හැදිලා තියෙන්නේ. ඒ එක්කම ඕනනම් අපිට බලන්න පුළුවන් කුණප කොටස් වශයෙනුත්. කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර, ඇට, ඇටමිදුළු වලින් යුක්ත මේ රූපය, කන බොන ආහාරයෙන් හැදිලා තියෙන්නේ.

ඒකෙදී ඒ කොටස් ප්‍රකට ප්‍රකට විදියට අරන් හිතන්න පුළුවන්. ප්‍රකට ප්‍රකට විදියට අරගෙන හිතුවට කමක් නෑ. එතකොට හම, මස්, ලේ, නහර, ඇට, ඇටමිදුළු කියලා මේවා හොඳින් (ඉතා වේගෙනුත් නෙමේ. ඉතා හිමිනුත් නෙමේ) තමන්ට මේකේ අර්ථය වැටහෙන විදියට බලනවා. බලලා කන බොන ආහාරය නිසා නේ මේ රූපය හැදිලා තියෙන්නේ කියලා හිතනවා. එතකොට ඔන්න දැන් රූපයත්, රූපය හැදෙන්න හේතුව ආහාරයත් කියලා පේනවා.

පින්වතුනි දැන් මේ රූපය සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නෙමේ කියලා, කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම් වලින් හැදිලා තියෙන්නේ කියලා අපි සාමාන්‍යයෙන් කවුරුත් දන්නවා. නමුත් මේ රූපයේ ඉදිරියට යෑමක් පෙනෙනවා. ආපසු ඒමක් පෙනෙනවා. වටපිට බැලීමක් පෙනෙනවා.

අත් පා හැකිලීමක්, දිගහැරීමක් පෙනෙනවා. ඒ නිසයි අපිට මේ සත්ත්ව පුද්ගල හැඟීම ටිකක් වැඩිපුර ප්‍රකට වෙලා තියෙන්නේ. ඒ නිසා මේ සත්ත්ව පුද්ගල හැඟීම දුරුවෙන විදියට, මේ සත්ත්වයා තුළ පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා කියන හැඟීම දුරුවෙන විදියට අනිත් පැත්තත් අපි මෙනෙහි කළ යුතුයි. ඒ කියන්නේ අපි දැන් රූපය බැලුවා; කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු, හම්, මස්, ලේ, නහර වලින් යුක්තයි රූපය.

දැන් බලනවා එබඳු කය ඇසුරු කරගෙන ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණි විඤ්ඤාණය මේ කයේ පිහිටලා තියෙනවා. ඒ නිසයි මේ කය සවිඤ්ඤාණික. ඒ නිසයි මේ ඉදිරියට යෑම, ආපසු ඒම, වටපිට බැලීම වෙන්නේ කියලා බලනවා. එතකොට ඒ විඤ්ඤාණය කියන එක හේතු ප්‍රත්‍යයයි. මොකක්ද? අවිද්‍යා, කම් කියන හේතු ටික නිසයි මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිත පවතින්නේ. ඔන්න දැන් මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිතක් තියෙනවා. ඒ හිතට හේතුව අවිද්‍යා, කම්. දැන් දෙපැත්තකින් ආපු එල දෙකක්.

පින්වතුනි, දැන් මම කියන තැනක. මේ කය සවිඤ්ඤාණිකයි. විඤ්ඤාණය සහිත කයක්. විඤ්ඤාණයත්, විඤ්ඤාණය ඇසුරු කරගෙන පවතින නාම ධර්ම ටිකත් තියෙනවා. ඒ නාම ධර්ම ටික තියෙන්නේ විඤ්ඤාණය නිසයි. ඒ වගේම රූපය තියෙනවා. රූපය කන බොන ආහාරය නිසයි. ඔන්න දැන් හොඳට බලන්න කන බොන ආහාරය නිසා හැදුණු, සම්, මස්, ලේ, නහරින් යුක්ත රූපය ඔන්න එක පැත්තක්. රූපය අයිති ආහාරයට. ආහාරය නිසා රූපය හැදෙන්නේ. ඒ ටික වෙනම ම කොටසක්.

කිසිම වෙලාවක මේ කය විඤ්ඤාණයටත් (හිතටත්), හිත මේ කයටත් කිසිම වෙලාවක මිශ්‍ර වෙන්නේ නෑ. ඔවුනොවුන් වෙන වෙනමයි පවතින්නේ. එකට කිසිම වෙලාවක තියෙනවා නෙමෙයි.

- ඒකයි රූපය විත්ත විප්පයුක්තයි.
- රූපය විත්ත විසංසට්ඨයි.

කිසිම වෙලාවක රූපය හිතේ යෙදෙන්නේ නෑ. හිතේ ගැටෙන්නේ නෑ. හැබැයි අවිද්‍යා, කම් හේතු වලින් හටගත්ත විඤ්ඤාණය, කන

බොන ආහාරය නැමැති හේතුවෙන් හැදුණු මේ කය ඇසුරු කරගෙනයි පවතින්නේ.

එතකොට ඒ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිතෙනුයි මේ රූප දකින්නේ. කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිතෙනුයි මේ ශබ්ද ඇහෙන්නේ. කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිතෙනුයි යැම්, ඒම වෙන්නේ. අන්න ඒ ධර්මතාවය හෙළි වෙන විදියට නුවණින් මේ ධර්මතා දෙක මෙනෙහි කරන්නට ඕන.

එතකොට ඕකට මම උපමාවක් කියනවා; අපි හරියට ඇතෙකුගේ පිටේ නැගලා ඉන්නවා නම්, අශ්වයෙකුගේ පිටේ නැගලා ඉන්නවා නම්, අන්න ඒ වගේ. කන බොන ආහාර නිසා හැදුණු හම්, මස්, ලේ, නහරින් යුක්ත මේ රූපය හරියට ඇතෙක්, අශ්වයෙක් වගේ. ඒ අශ්වයා පිට, ඇතා පිට නැගලා ඉන්න මනුෂ්‍යයා වගෙයි අවිද්‍යා, කම් කියන හේතු වලින් හටගත්ත විඤ්ඤාණය මේ කයේ නැගලා, කයේ පිහිටලා, කයේ බැසගෙන තියෙන්නේ. අශ්වයා උඩ ඉඳගෙන, ඇතා උඩ ඉඳගෙන අපි රූපයක් බලනවා නම්, අපි බලන රූපයට ඒ ඇතා, නැත්නම් අශ්වයා අයිති නෑ. අශ්වයාගෙන්, ඇතාගෙන් අපිට කෙරිලා තියෙන්නේ, අපිට ඉඳගෙන ඉන්න ඉඩ සලස්වපු එක විතරයි. ඇතා උඩ ඉන්න අපිගේ මේ දර්ශණය දකින්නේ. එහෙම නැතුව ඇහැට පෙනෙන දර්ශණය ඇතයි, ඉන්න පුද්ගලයයි දෙන්නම දකිනවා, දෙන්නටම පේනවා, දෙන්නම සම්බන්ධයි කියන කාරණාව වෙන්නේ නෑ. එතකොට ඇතා උඩ, අශ්වයා උඩ ඉන්න කෙනා දර්ශණයක් දකිනවා වගේ, දකින දර්ශණය තියෙන්නේ පුද්ගලයා මත. ඊට පස්සේ ආපහු පුද්ගලයයි, ඒ සතයි එක්ක සම්බන්ධය තියෙන්නේ. ඒ කියන්නේ ඇතා, අශ්වයා කෙළින්ම දකින දර්ශණයට සම්බන්ධ නෑ. අශ්වයා, ඇතා උදව් වෙලා තියෙන්නේ පුද්ගලයට ඉඳගෙන ඉන්න. එතකොට පුද්ගලයයි, සතයි අතර ගනුදෙනුව තියෙන්නේ. දකින්නේ සතා උඩ ඉඳගෙන ඉන්න පුද්ගලයා. එතකොට දකින අරමුණයි, පුද්ගලයයි අතර ගනුදෙනුව තියෙන්නේ. දකින අරමුණයි, සතයි අතර සම්බන්ධයක් නෑ. ඒ වගේ, සතා වගේ තමයි රූපය. පුද්ගලයා වගේ තමයි හිත. අපි මෙහෙම ඇහෙන්න රූපයක් දකිනකොට, මේ රූපය දකින්නේ වක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන්. එතකොට ඒ පේන සිද්ධිය වෙන්නේ පිංචතුනි, මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිතෙන්. මේ පේන අරමුණ දකින්න කයේ සම්බන්ධයක් නෑ. කය සහිත

මම දකිනවා කියලා අපිට ප්‍රභඤ්චයක් ඇතිවෙන්නේ, කෙළේසයක් ඇතිවෙන්නේ මේ සිද්ධිය නො දන්න නිසයි.

කයේ අයිතිය තියෙන්නේ, කයේ සම්බන්ධය තියෙන්නේ සිතට නවාතැනක් දීම පැත්තෙන් විතරයි. කයේ පැවතීම, කයේ බැසගෙන ඉන්න හිතෙන් මේ රූපය දකිනවා. එතකොට රූපයේ ගණුදෙනුව තියෙන්නේ හිතයි, රූපාරම්මණයයි අතර විතරයි. ආපහු හිතයි, කයයි අතර සම්බන්ධය තියෙනවා; ඒ තියෙන්නේ කයේ බැසගෙන, කයේ පිහිටලා ඉන්න විතරයි. හිතට බැසගෙන, හිතට පිහිටලා ඉන්න විතරයි කයේ සම්බන්ධය තියෙන්නේ. එතකොට මම ඔය ටික මතක් කළේ, මේ අවබෝධය නැති කම නිසයි අපි සත්ත්වයෙක් ඉන්නවා කියලා රැවටෙන්නේ.

දැන් මෙතනදී හොඳට බලන්න; අපිට කන බොන ආහාරය නිසා හටගත්ත රූපය. හොඳට රූපය කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, නහර කියලා මෙනෙහි කළා, විස්තර කළා. විස්තර කරලා බැලුවා. රූපය සත්ත්ව පුද්ගලභාවයෙන් තොරයි. අනාත්මයි. ඊට පස්සේ එහෙනම් මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිත නිසා නේද මේ රූපයේ සෙලවීම පෙනෙන්නේ. ඒ වගේම මේ කය ඇසුරු කරගෙන ඉන්න හිත නිසා නේද අරමුණු දැකීම, ඇහීම වෙන්නේ කියලා මෙනෙහි කරනවා.

තමන්ගේ අවබෝධය ලැබෙන විදියට තමන්ම ටිකක් දක්ෂව හිතන්න ඕන. ඒකයි ශාන්ත පදයක් තියෙනවානම්, ඒක අවබෝධ කරගන්න කෙනා ටිකක් දක්ෂ වෙන්න ඕන (සක්කො). එතකොට තමන්ගේ කෙළෙස් ගෙවිලා යන විදියට තමන්ම තර්ක විතර්ක කරලා, ඔප්පු කරලා පෙන්න්නට ඕන.

අපි කියමු තමන්ම තමන්ට ඔප්පු කරලා පෙන්නවා; “ඇත්තට යම් දවසක මැරුණා කියලා කියන්නේ, මේ විඤ්ඤාණය, නැත්නම් මේ “හිත” කයෙන් බැහැරට යන එක නේද? මේ කයෙන් සිත නිරුද්ධ වෙන එක නේද? එතකොට සිත නිරුද්ධ වුණාම කයේ තියෙන කැලි ටික ඔක්කෝම අදත් තියෙනවා. එහෙනම් අදත් මේ කය මළමිනිය වගේම නේ. සිත නිරුද්ධ වුණාම අරමුණු පෙනෙන්නේ නෑ. ඇහෙන්නේ නෑ. යෑම්, ඒම් කරන්න බෑ. එහෙනම් ඇත්ත තමයි, දැනුත් මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිතෙන් තමයි ඒ ටික කරන්නේ. හිත

තියෙන නිසයි පෙනෙන්නේ” කියලා තමන්ම තර්ක, විතර්ක කරලා හිතන්නට ඕන. එහෙම හිතලා මේක ඔප්පු කරවන්නට ඕන තමන්ම.

අන්න ඒ විදියට තමන්ගේ රූපය ගැන බලන්නට ඕන. මෙහෙම කයේ නාම රූප ධර්මා දෙක ප්‍රකට වෙන විදියට, “තමන් කියන හැඟීම”, “සත්ත්වයෙක් කියන හැඟීම” ගෙවෙන විදියට හිතන්න ඕන. එහෙම ටිකක් හිතන අතරතුර වෙන අරමුණක් ආවොත්, මේ හිතන එක අල්ලලා දාලා, ආපහු ඒක අල්ලගන්න එපා. කොච්චර වෙලාවක් ගියත්, විනාඩි 10ක්, 15ක් ගියත් මේ නාම රූප කියලා ධර්මා දෙකක් තියෙන්නේ කියන එක ප්‍රකට වෙන තැන දක්වාම විතර්ක කරලා, හිතලා හිතලා ඒකම කරගෙන යන්න. ඊට මෙහා එන අරමුණු අතහරින්න. ඒ ගැන මෙනෙහි කරන්න එපා.

මෙන්න මේ විදියට තමන්ගේ ශරීරය ගැන හොඳට නුවණින් බලනවා. නුවණින් බලලා, සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක්, ආත්මයක් තියෙනවා කියන එක ගෙවෙන විදියට, කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු හම්, මස්, ලේ, නහරින් යුක්ත මේ රූපය කියලා රූපය වෙනම බැලුවා. අවිද්‍යා, කම් කියන හේතු නිසා හටගත්ත සිත, ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය මේ කයේ බැසගෙන, ඇසුරු කරගෙන පවතිනවා. ඒ නිසා මේ කය සවිඤ්ඤාණක වෙලා තියෙනවා. අපි සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියලා දකින තැනක මේ වගේ නාම රූප ධර්මා දෙකක් තියෙන්නේ කියන එක වැටහෙන විදියට මෙනෙහි කරනවා.

එහෙම බලනකොට බැහැර කෙනෙක් සිහිවුණොත්, දරුවා කියලා සිහිවුණොත්, අම්මා, තාත්තා, පුතා, තව යාළුවෙක් මිත්‍රයෙක් සිහිවුණොත්, ඒ අරමුණ ඔන්න හිතෙන් අල්ලගන්නවා. අපි යාළුවා කියන එක හිතෙන් අල්ලගෙන බලනවා එතනත් නුවණින්. ඒ රූපයද හැදිලා තියෙන්නේ හම, මස්, ලේ, නහර, ඇට, ඇටමිදුළු. කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු රූපය. ඒ කයේ ඇසුරු වෙනවා ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණි විඤ්ඤාණය, නැත්නම් ඒ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිත නිසා ඉරියව් පැවැත්වීම වෙනවා නේද කියලා බලනවා.

දරුවා කියලා සිහිවුණොත්, එතනත් බලනවා. මේ රූපයේ තියෙන්නේ හම, මස්, ලේ, නහර, ඇට, ඇටමිදුළු. කන බොන ආහාරයෙන් හැදිලා තියෙන්නේ. එබඳු වූ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින

ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය තියෙනවා. සිත තියෙනවා. ඒ සිත නිසා මේ කය සවිඤ්ඤාණක වෙලා තියෙනවා නේද? ඉරියව් පැවැත්වීම් වෙනවා නේද? කියලා මෙහෙම මෙනෙහි කරනවා. ඔහොම ටිකක් මෙනෙහි කරලා, හිතා මතාම ආපහු ඒක නතර කරනවා. නතර කරලා, සති නිමිත්තට ආපහු සිත තබනවා.

ඒ කියන්නේ තොල් දෙක ළඟට හෝ නාසිකාග්‍රය ළඟට හිත තබනවා. තබලා සිහියෙන්ම ආශ්වාස කරනවා. සිහියෙන්ම ප්‍රාශ්වාස කරනවා. ඔන්න හිත අහකට ගියොත්, මතක් කරලා සති නිමිත්තට ආපහු හිත ගන්නවා. සති නිමිත්තට හිත අරගෙන සිහියෙන්ම ආශ්වාස කරනවා. සිහියෙන්ම ප්‍රාශ්වාස කරනවා. හිත අහකට ගියොත් ආපහු ගන්නවා. ඒ වගේ වෙලාවකදී හිත අහකට ගියොත් යම් කිසි අරමුණක් නිසා, ඒ අරමුණ විග්‍රහ කර කර, විනිශ්චය කර කරවත් ඉන්නේ නෑ. එබඳු අරමුණු දැන් මේ මොහොතෙදී විදර්ශණා කරන්නෙත් නෑ. මේ ආනාපානසති කමටහන වඩන වෙලාවේදී ශබ්දයක් ආවත්, වෙන කුමන අත්දැකීමක් ආවත්, ඒක නො සලකා හැරලා, මග ඇරලා, සති නිමිත්තට ආපහු ඉක්මනට හිත ගේන එක තමයි කරන්නේ. ඒවා එකක්වත් විස්තර කර කර ප්‍රමාද වෙන්නේ නෑ. විස්තර කර කර ඉන්නේ නෑ.

ඒ නිසා ඔන්න සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන, සිහියෙන්ම ආශ්වාස කරනවා. සිහියෙන්ම ප්‍රාශ්වාස කරනවා. සිහියෙන් ආශ්වාස, ප්‍රාශ්වාස කරලා ආපහු හිත අහකට ගියොත්, ආයෙත් ගන්නවා. ආයෙත් හිත කොහොට්ටත් යන්න දෙන්නේ නෑ කියලා සිහියෙන් ඉන්නවා. නමුත් හිත අහකට යනවා. අහකට යන්න පුළුවන්. ආයෙත් මතක් කරලා ගන්නවා. ඔන්න මේ විදියට සිහියෙන්ම ආශ්වාස කරනවා. සිහියෙන්ම ප්‍රාශ්වාස කරනවා. හිත අහකට ගියොත් ආයෙත් ගන්නවා. එහෙම කරලා ටිකක් වෙලා හිත වඩලා, හිතා මතාම කමටහන නතර කරලා අර ඉස්සෙල්ලා කියපු විදියට ආධ්‍යාත්මික රූපෙන්, බාහිර සත්ත්ව පුද්ගලභාවයට පෙනෙන හැම රූපයක්ම, හිතට හසුවෙන හසුවෙන හැම රූපයක්ම නුවණින් මෙනෙහි කළ යුතුයි.

මේ විදියට නුවණින් මෙනෙහි කරනවා. මේ විදියට කරද්දී, තමන් ප්‍රමාණය දැනගන්නට ඕන. හිතේ විතර්ක ගතිය වැඩි නම්, හිතේ හිතේ කථා කරන ගතිය වැඩි නම් සමථ නිමිත්තට, නැත්නම් ආනාපානසති කමටහනට දෙන කාලය වැඩි කළ යුතුයි. විදර්ශණා කරන කාලය අඩු

කළ යුතුයි. සති නිමිත්තට හිත යොමු කරනකොට හිත දුවන්නේ නැතුව, සති නිමිත්ත තුළ තියෙනවානම්, හිත නතර වෙලා එක තැනකට වෙලා තියෙනවානම් පින්වතුනි, ඒ වගේ වෙලාවකදී විදර්ශණා කරන පැත්තට දෙන කාලය වැඩි කළ යුතුයි. සති නිමිත්තට දෙන කාලය අඩු කළ යුතුයි.

මේ විදියට සමථ නිමිත්තත්, විදර්ශණා කරන එකත් දෙක මාරුවෙන් මාරුවට කරලා, කලින් කලට ඒ දෙකම නතර කරලා සසර දුක ටිකක් මෙනෙහි කළ යුතුයි. ජාති දුක; නොයෙක් නොයෙක් ආත්මභාව වල ඉපදුණාම විඳින්න වෙන දුක. එතකොට ජරා ජීර්ණ ස්වභාවයට පත්වීමෙන් විඳින්න වෙන දුක. මේ යම් තාක් මරණයට පත්වෙන ප්‍රභේද තියෙනවා නම්, ඒවා සිහිකරලා, මේ විදියට මැරෙන්න පුළුවන්කම තියෙනවා කියන එක. මේ ලෝකයේ යම් තාක් ලෙඩ රෝගයන්ගේ ප්‍රභේද තියෙනවා නම්, ඒවා ටික සිහිකරලා, මෙන්න මේ විදියට ලෙඩ රෝග හැදෙන්න පුළුවන් නේද කියලා සිහිකරන එක. එතකොට සසර අපි කොච්චර දුක් විඳලා ඇත්ද කියන එක. අනාගතයේ තව කොච්චර දුක් විඳින්න වෙයිද කියන එක. සතර අපායට වැටුණොත් විඳින්න වෙන දුක් තමන් නුවණින් මෙනෙහි කරලා, අනේ මෙබඳු දුකෙන් මිඳෙන්න තියෙන මේ අවස්ථාවේදී අපි ටිකක් උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන, වීර්යය කරන්නට ඕන කියලා තමන්ම උත්සාහවත් වෙන විදියට කලින් කල ටිකක් මෙනෙහි කරන්නට ඕන.

නැත්නම් මේ සමථ, විදර්ශණා දෙක කරගෙන ගියත්, උද්යෝගයක් ඇති වෙන්න පුළුවන්. නමුත් ටිකෙන් ටික, ටිකෙන් ටික මේ උද්යෝගය හීන වෙලා තමන්ව කුසිත කමට, නැතිනම් මේකේ යෙදෙන ගතිය අඩුවෙන්න පුළුවන්. අඩු කරනවා. නමුත් අර විදියට තමන් ඔසවලා තබන්න, වීර්යය ඇතිවෙන විදියට මෙනෙහි කරනවා නම්, අර උද්යෝගය ආරම්භයේදී ම වගේ ම තමා තුළ පවතිනවා. ඒ නිසා කලින් කලට මේ තුන් නිමිත්ත ම මෙනෙහි කළ යුතුයි. අර විදියට වීර්යයටත් මෙනෙහි කළ යුතුයි. ඒක හැම වෙලාවෙ ම ඕන නෑ. ඉඳලා හිටලා. වැඩි වශයෙන් ම සමථ නිමිත්තත්, විදර්ශණා නිමිත්තත් මාරුවෙන් මාරුවට ගන්නට ඕන. මාරුවෙන් මාරුවට සමථ නිමිත්තත්, විදර්ශණා නිමිත්තත් අරගෙන කලින් කලට නුවණින් මෙනෙහි කරනවා.

එතකොට මෙන්න මේ විදියට කායානුපස්සනාව වඩන්න පුළුවන්. කය ගැන බලන්න පුළුවන්. එතකොට ඒ ආනාපානසති පබ්බය වගේම අපි කායගතාසතියේදීත් තව කොටසක් තියෙනවා. ඒ වගේම හැම වෙලාවෙම මේ ඉරියව් පවත්වනකොට ඉරියාපටියේදීත්, වැඩ කටයුතු කරනකොට සිහි නුවණින් වැඩ කටයුතු කරන එකත්, ද්වන්තිංසාකාරයට සම්බන්ධ කරලා බලන එකත්, ඒ වගේම ධාතු වශයෙන් බලන එකත්, මේ විදියට සම්බන්ධ කරන්න පුළුවන්.

නමුත් පින්වතුනි, මේ දේශණා පරියායේදී, අද මේ දේශණාව මම මුළු මාග්ගිම විස්තර කරන්න හිටියට කාලය මදි. මම බලාපොරොත්තු වෙනවා මේ දේශනාවටම සම්බන්ධ කරලා, මේ කච්චානගොත්ත සූත්‍රයේ පෙන්වන පරිදි පටිච්ච සමුප්පාදය දකින තැනට අපේ මනස ගෙනියන්නට ඕන කොහොමද කියන ගමන් මග විස්තර කරන්න. ඒ ගමන් මග විස්තර කරනකොට, සතිපට්ඨානය වඩලා, බොජ්ඣංග ධර්ම ඇතිවෙන තැන දක්වා, ඒ තුළින් සම්මා දිට්ඨිය ඇති වෙන තැන දක්වා මම විස්තර කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. ඒකෙන් අද මම කායානුපස්සනාව මතක් කළා; සමථ, විදර්ශණා යුග්‍යද්ධව වඩන හැටි.

තව මෙහි කමටහන වඩමින්, බුදු ගුණ කමටහන වඩමින් ඒක විදර්ශණාවට සම්බන්ධ කරගන්නේ කොහොමද? කියන කාරණාවත්, මේ කමටහන අපි මොන තැන දක්වා වැඩිය යුතුද? කියන කාරණාවත්, එහෙම වැඩුවාම අපිට ඇතිවෙන ලාභය මොකක්ද? කියන කාරණාවත් මම පෙන්වන්නට බලාපොරොත්තු වෙනවා. පින්වතුනි, ඒ කාරණාව පෙන්වන්නට අද දවසේදී මේ දේශනාව සඳහා ඉඩ අවකාශ මදි. ඒ නිසා මේ කමටහන් විස්තරය, භාවනා කරන හැටි වැඩි වශයෙන් විස්තර කරලා පෙන්වන්නට ඊළඟ සතියේදී බලාපොරොත්තු වෙනවා. මේ දේශනාවේ කමටහන් වඩන ආකාරය පිළිබඳව පැහැදිලිව තේරුම් කරගන්න ඊළඟ සතියේදී (මේ කොටසට සම්බන්ධයි). ඊළඟ සතියේ දේශනාව මේ පිංවතුන් ශ්‍රවණය කළොත්, මේ ප්‍රතිපදාවේ ඉතිරි කොටස අහලා දැනගන්නට පුළුවන්. ඒ නිසා මේ කච්චානගොත්ත සූත්‍රයේ අර්ථ අවබෝධයට යන්නට තියෙන ගමන් මග අදට මෙතකින් දේශනා කරලා නිමා කරනවා. ඉතුරු විස්තර ටික ලබන සතියේදී මේ පින්වතුන් අහන්න බලාපොරොත්තු වෙන්න. හැම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි.

සාධු! සාධු!! සාධු!!!

**පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්ද්‍රයාණන් වහන්සේ විසින්
2013 වර්ෂයේදී බෞද්ධයා නාලිකාව වෙනුවෙන්
කච්චානගොත්ත සූත්‍රය අනුසාරයෙන් සිදුකරනු ලැබූ
ධම් දේශණා මාලාවේ තෙවන ධම් දේශනය**

නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස....///

ධම්ශ්‍රවණාභිලාශී, කාරුණික පින්වතුනි, මේ පින්වත් සියලු දෙනාම දැන් මේ සදානම් වෙන්තේ ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශණා කළ සද්ධම්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නට. ඒ නිසා හැමදෙනාම මේ කය එකතැනක තියෙනවා වගේ මේ සිතත් එක්තැන් කරගෙන නොයෙක් නොයෙක් අරමුණු වල සිත දුවන්නට නොදී බොහොම වුවමනාවෙන් මේ මොහොතේ මේ ධම්මය ශ්‍රවණය කරන්නට ඕන. පින්වතුනි, සද්ධම්මය අවබෝධ නො වීම නිසා, අවබෝධ කර නො ගැනීම නිසා අපි බොහෝ කාලයක් මේ සසරේ දුක් වින්ද අය. මේ සසරේ බොහෝ කාලයක් ඒ මේ අත දුවපු, ඇවිද්ද අය.

ඉතින්, අද දවසේදී හෝ මේ උතුම් බුද්ධෝත්පාද කාලය ලැබුණු වෙලාවේ අපි ටිකක් නුවණැති වෙන්නට ඕන. මේ ගතානුගතිකව දිවෙන සමාජ රටාව ඔස්සේ ගහගෙන යන්නේ නැතිව, කොහොම හරි මේ ලැබුණු මනුෂ්‍ය ජීවිතයෙන් ප්‍රයෝජනයක් ගන්නට අපි උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. ඒ නිසා හැම දෙනාම මේ ධම්මය ශ්‍රවණය කරලා ඒ ගැන අවබෝධයක් ඇති කරගෙන උත්සාහවත් වෙලා මේ සසරින් මිදී ගන්න කටයුතු කරන්නට ඕන.

පින්වතුනි, අද දවසේදීත් මගේ මේ දේශණාව ගිය සතියේ දේශනාවට සම්බන්ධ වෙනවා. අපි මුලින්ම කච්චානගොත්ත සූත්‍රය මාතෘකා කරලා, ඒ තුළින් මේ ලෝකය ඇතිවෙන සහ නැතිවෙන හැටි පටිච්ච සමුප්පාද ධම්මය හරහා විස්තර කරලා, ඊට පස්සේ ඒ පටිච්ච සමුප්පාද ධම්මය අවබෝධ කරගැනීම පිණිස, දැකීම පිණිස, නැත්නම් ලෝකය ඇතිවීම සහ නැතිවීම කියන දැකීම ඇතිකරගැනීම පිණිස අපේ මනස පත් කරගන්නේ කොහොම ද? ඒ සඳහා අවශ්‍ය ගමන් මාර්ගය කෙබඳු ද? කියන කාරණාව අපි ගිය සතියේදී විස්තර කළා. ගිය සතියේ

විස්තරයේදී අපිට කායානුපස්සනාවෙන් ටිකක් විතරයි කථාකරන්නට පුළුවන් කම ලැබුණේ ඒ ලැබුණු කාලය තුළ. අද මේ දේශනාවේදී ඒකෙම ඉතුරු කොටස දේශනා කරන්නට බලාපොරොත්තු වෙනවා.

පින්වතුනි, අපි ගිය සතියේදී විස්තර කළා; ආනාපානසති කමටහන වඩමින් ඒ කමටහන ටිකක් වෙලා කරලා ඒක නතර කරලා, ඊට පස්සේ ආධ්‍යාත්මික කයේත්, බාහිර කයේත් නුවණින් විමර්ශනය කරන ආකාරය. එහෙම විමර්ශනය කරලා ඒක නතර කරලා, ආපසු ආනාපානසති කමටහනට පැමිණෙන්න. ආපසු ආනාපානසති කමටහන නතර කරලා ආයෙත් නුවණින් මේ ආධ්‍යාත්මික, බාහිර සවිඤ්ඤාණක සියලු රූපයක්ම, මනුෂ්‍යයෙකුගේ විතරක් නෙමේ සත්ත්ව, පුද්ගල සංඥාව ඇතිවෙන සවිඤ්ඤාණක හැම රූපයක්ම නුවණින් බැලිය යුතුයි කියලා.

අනතුරුව මතක් කළා කලින් කලට විරියය ඇතිවෙන විදියට මෙනෙහි කරන්නට කියලා. එතකොට මේ ආනාපානසති කමටහන වඩන ගමන් විදර්ශණා කරනවා වගේ අපට පුළුවන් පින්වතුනි, අනිත් කමටහනක් ඔය විදියටම සමථ, විදර්ශණා ධර්ම වැඩෙන විදියට නුවණින් මෙනෙහි කරන්න. ඒ ගැනත් මම ටිකක් මතක් කරන්නම්. අපි කියමු අපි මෙමිත්‍රී භාවනාව කරනවා කියලා. මෙමිත්‍රී භාවනාව කරනකොට අපිට මේ විදියටම සමථ, විදර්ශණා ඥානය වැඩෙන විදියට කරන්න පුළුවන්. සමථ කමටහන හැටියට අපි මෙමිත්‍රී භාවනා කමටහන තබාගන්නවා. විදර්ශණාව හැටියට අර විදියටම සවිඤ්ඤාණක රූපය මෙනෙහි කරනවා. ඒක අපි කරන්නට ඕන මේ විදියට.

දැන් මේ මෙමිත්‍රී භාවනාව කරනකොට, මෙමිත්‍රී භාවනාව කරන ක්‍රම කීපයක් තියෙනවා. සියලුම සත්ත්වයෝ හිතට හසුවෙන එක එක පරියායන් තියෙනවා. එක එක ක්‍රම තියෙනවා.

එයින් එක් ක්‍රමයක් අපි අද ගනිමු. “පොළොවේ වසන සියලුම සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා. ජලයෙහි වසන සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා. අභසෙහි වෙසෙන සියලුම සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා කියලා අපිට මෙත් සිත පතුරුවන්නට, වඩන්නට පුළුවන්.”

එතකොට ඒක සියලුම සත්ත්වයෝ හසුවෙන එක ක්‍රමයක්, එක පරියායක්.

එහෙම නැත්නම් අපිට මෙහෙමත් පුළුවන්. “පා නැති සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා. දෙපා ඇති සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා. සිවුපා ඇති සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා. බොහෝ පා ඇති සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා කියලා අපිට මෙත් සිත පතුරුවන්නට පුළුවන්.”

එහෙම නැතිනම් අපිට තව පැත්තකින් ගන්න පුළුවන්. සදිසාවන්ට මෙත් සිත පැතිරවීම. මෙතනදී “උතුරු දිශා වැසි සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා. දකුණු දිශා වැසි සියලුම සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා. මේ වගේ බටහිර දිශාවට, නැගෙනහිර දිශාවට, උඩ දිශාවට, යට දිශාවට කියලා සදිසාවන්ටම මෙත් සිත පතුරුවන්නට පුළුවන්. පින්වතුනි, අපට දස දිශාවන්ට මෙත් සිත පතුරුවන්නටත් පුළුවන්. උතුරු දිශා වැසි සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා. උතුරු අනු දිශා වැසි සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා. ඒ විදියට දකුණු දිශාවට, දකුණු අනු දිශාවට, බටහිර දිශාවට, බටහිර අනු දිශාවට, නැගෙනහිර දිශාවට, නැගෙනහිර අනු දිශාවට, උඩ දිශාවට, යට දිශාවට කියලා මේ වගේ සියලුම සත්ත්වයින් හසුවෙන විදියට අපිට මෙත් සිත පතුරුවන්නට පුළුවන්.”

එහෙම නැතිනම් අපිට තව පුළුවන්, “සංඥා ඇති සියලුම සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා. සංඥා නැති සියලුම සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා වැසි සියලුම සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා කියලා මෙත් සිත වඩන්නට පුළුවන්. එහෙම නැත්නම් තමන්ගේ සිට අනන්ත විශ්වය දක්වා මණ්ඩලාකාරව මෙත් සිත පතුරුවන්නට පුළුවන්.”

මම නිදුක් වෙමිවා, නිරෝගී වෙමිවා, සුවපත් වෙමිවා, දුකින් මිදෙමිවා කියලා. පින්වතුනි, සමහර අය මෙතනදී “මම කියනකොට මෙතන මානය නේද? එතන කෙළේසයක් තියෙනවා නේද?” කියලා මේ වගේ නොයෙක් ප්‍රශ්න ඇති කරගන්නවා. නමුත් පින්වතුනි, මෙතනදී වචන ටික ගැන හය වෙන්නට එපා. මම නිදුක් වෙමිවා, නිරෝගී වෙමිවා, සුවපත් වෙමිවා, දුකින් මිදෙමිවා කියලා වැඩුවට කමක් නෑ. මොකද, මේ කොටස තාම පූර්ව භාගයි. අවිද්‍යාව කුමන කමටහනක් වැඩුවත් තාම හිඳිලා නෑ. මේකෙදී විශේෂයෙන් බලාපොරොත්තු වෙන්නේ, අභිජ්ඣා, දෝමනස්ස දෙක (ලෝභ, ද්වේෂ) නික්මවීම.

ඒ නිසා මම නිදුක් වෙමිවා, නිරෝගී වෙමිවා, සුවපත් වෙමිවා, දුකින් මිදෙමිවා කියලා තමන්ගෙන් පටන් අරගෙන තමන් වාසය කරන ස්ථානයට, තමන්ගේ නිවසේ වෙසෙන, ඒ වගේම ගමේ වෙසෙන, නගරයේ වෙසෙන, මේ පළාතේ වෙසෙන, මේ රටේ වෙසෙන, මේ ලෝකයේ වෙසෙන, මේ සක්වලේ වෙසෙන, දස දහසක් සක්වලේ වෙසෙන, යටින් අවිච්ඡේ පටන් හවාග්‍රය දක්වා භාත්පස අනන්ත අපරිමාණ සක්වල වල වාසය කරන සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා කියලා මෙත් සිත වඩන්න පුළුවන් අපිට.

ඊට පස්සේ තමන්ගේ ඉඳලා අනන්ත විශ්වයට ගිහිල්ලා, අනන්ත විශ්වයේ ඉඳලා ආපත්‍ර තමන් තුළට එන්නට පුළුවන්. යටින් අවිච්ඡේ පටන් උඩින් හවාග්‍රය දක්වා භාත්පස අනන්ත අපරිමාණ සක්වල වල වසන සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා කියලා මෙත් සිත පතුරුවලා, ඒ වගේම දස දහසක් සක්වල, මේ සක්වලේ වසන, මේ ලෝකයේ වසන, මේ රටේ වසන, මේ පළාතේ වසන, මේ නගරයේ වසන, මේ ගමේ වසන, මේ නිවසෙහි වසන කියලා ඊට පස්සේ මම නිදුක් වෙමිවා, නිරෝගී වෙමිවා, සුවපත් වෙමිවා, දුකින් මිදෙමිවා කියලා අනන්ත විශ්වයේ ඉඳලා තමන් ගාවට එන විදියට කරන්න පුළුවන්.

මේ මෙව්‍ය්‍ය කමටහන වඩද්දී, අර ආනාපානසති භාවනාවට වගේම පින්වතුනි, සති නිමිත්තේ හිත තබාගන්නට ඕන. නාසය හෝ තොල් දෙක ලඟ හැම වෙලාවෙම “පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා” කියන එක

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැම කමටහනකටම පෙන්වා වදාළා. “පරිමුඛං” කියන්නේ, “නාසිකග්ගෙ වා මුඛනිමිත්තෙ”, නාසය කෙළවර හෝ තොල් දෙක ළඟ හිත තබාගෙන තමයි මේ විදියට මෙමිත්‍රී කමටහන මෙනෙහි කළ යුත්තේ.

ඒ වෙලාවේදී අර නාම රූප ධර්මා ගැන අවධානයක් නෑ. නුවණින් සියලු සත්ත්වයෝ වෙත මෙක් සිත පතුරුවනවා. පතුරුවලා ටිකක් වෙලා මෙමිත්‍රී භාවනාව කරලා, ඒක නතර කරනවා. නතර කරලා, ඉස්සෙල්ලා අපි ආනාපානසතියේදී මතක් කළ විදියටම මේ තමන් කියන සවිඤ්ඤාණික කයේත්, බාහිර සත්ත්ව පුද්ගලභාවය ඇතිවෙන රූප වලත්, සත්ත්ව පුද්ගලභාවය ගෙවෙන විදියට, මේ නාමරූප ධර්මාවයක් තියෙන්නේ කියන කාරණාව විද්‍යමාන වෙන විදියට, ප්‍රකට වෙන විදියට නුවණින් බැලිය යුතුයි.

එතකොට මෙනනදී අර විදියටම රූපය ගැන හොඳට බලලා, ධාතු වශයෙන් හෝ අසුභ කොටස් වශයෙන් හෝ නැත්නම් අර වර්ච්චි බිත්තියකට උපමා කරලා රූපය හොඳට සම්මර්ෂණය කරලා, මෙබඳු වූ කොටස් වලින් යුක්ත වූ මේ රූපය හැදිලා තියෙන්නේ කන බොන ආහාරය නිසා නේද? කියලා බලනවා. කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු මේ රූපය ඇසුරු කරගෙන විඤ්ඤාණ ධාතුව පවතිනවා. ඒ නිසයි මේ කය සවිඤ්ඤාණික. ඒ විඤ්ඤාණය නිසයි මේ රූපයේ ඉරියව් පැවැත්වීම් වෙන්නේ. අරමුණු දැකීම, දැනීම, දැනගැනීම් වෙන්නේ කියලා නුවණින් බලනවා.

මේ විදියට බාහිර සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියලා සිහිවුණානම්, ඒ බාහිර සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියන ටිකෙන්, එතනත් බලනවා; ඒ රූපේ හම්, මස්, ලේ, නහර, වලින් යුක්ත කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු රූපයක්. ඒ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිත නිසා මේ ඉරියව් පැවැත්වීම් වෙනවා නේද? කියලා නුවණින් මෙනෙහි කරනවා. මේ විදියට ටිකක් මෙනෙහි කරලා, ඒ මෙනෙහි කරන එක නතර කරලා, ආපහු අර විදියට මෙමිත්‍රී භාවනාව, මෙමිත්‍රී කමටහන වඩනවා. එතකොට මේ මෙමිත්‍රී කමටහන වොස්සග්ග පරිණාමී කොට, නිවනට නැඹුරු වූවක් කොටයි වඩන්නේ.

මේ විදියට මෙහි කමටහන ටිකක් වෙලා වඩනවා. ආපහු නතර කරලා නුවණින් හිතනවා. නුවණින් හිතලා ආපහු මෙහි කමටහන වඩනවා. කලින් කලට ඒ දෙකම නතර කරලා අර විදියේ විරියය ඇති වෙන විදියටත්; ගිය දේශනාවේදී මම මතක් කළ විදියට මෙනෙහි කළ යුතුයි. එතකොට අපිට මේ විදියටත් කරන්න පුළුවන්. ආපහු අපිට ඕනනම් පුළුවන් බුදු ගුණ භාවනාව වඩන්න. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ නව අරහාදී බුදු ගුණ සිහිපත් කරන්නට පුළුවන්. ඒ වගේම, ඒ විතරක් නෙමේ; දැන් මෙතනදී විශේෂයෙන්ම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුණ සිහිපත් කරන කොට පින්වතුනි, අපි දක්ෂ වෙන්නට ඕන. අපටම බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව, හිතේ ආදරය, හිතේ ගෞරවය ඇති වෙන විදියට අපි ඒක කරන්නට ඕන.

එහෙම නැත්නම් අපි නිකං රාජකාරි මට්ටමකින් කරනවා වගේ, ඔහේ හිත හිතා ඉන්නේ නැතිව, වචන ටිකක් විතරක් වෙන්නේ නැතිව, අපිට ශ්‍රද්ධාව දෙන නිවිදියට, අපි තුළ තිබෙන ශ්‍රද්ධා චෛතසිකය අවධි වෙන විදියට අපි මේ ටික කළ යුතුයි. ඒකෙන් මම මතක් කළේ; දැන් අපිට පුළුවන් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ නව අරහාදී ගුණ සිහිපත් කරනකොට, අරහං කියන බුදු ගුණය සිහිපත් කරන්නට අපි මෙහෙම හිතනවා. “බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙළෙස් සතුරන් නැසූ නිසාත් අරහං නම් වන සේක. සංසාර චක්‍රයේ අර සිඳිලූ හෙයින් අරහං නම් වන සේක. රහසින්වත් පව් නො කළ බැවින් අරහං නම් වන සේක. තුන් ලෝ වැසියන්ගේ ආමිස පූජා, ප්‍රතිපත්ති පූජාවන් පිළිගැනීමට සුදුසු බැවින් අරහං නම් වන සේක.” කියලා අරහං ගුණය අපි නුවණින් මෙනෙහි කරනවා. ඒ තුළින් චිත්ත ඒකාගතාවයක්, කුසලයක් සිද්ධ වෙනවා.

නමුත් ඒ වගේ මෙනෙහි කරන ගමන් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුණයන් හිතට වදින ආකාරයට, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුණයන් අපට ප්‍රකට වෙන ආකාරයට මෙනෙහි කරන්නට ඕන. ඒ කියන්නේ, අපිට මෙහෙම හිතන්නට පුළුවන්; බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අතිත ජීවිත, නැත්නම් ජාතක කතා ඇසුරින් පෙන්නන බෝධිසත්ත්ව චරිතය අරගෙන සිහිපත් කරලා, “අනේ එදා ශාන්තිවාදී තාපසව ඉන්න කාලේ, අත පය කැලි කැලි වලට කපද්දින් ඒ ඇති වෙන කෲර වූ, කටුක වූ, තීව්‍ර වූ වේදනා වින්දේ අනේ අපව මේ සසර දුකෙන් එතෙර කරවන්න නේද? අනේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අපට මේ ධර්මය පෙන්නලා සසර

දුකෙන් එතෙර කරවන්න මොන තරම් විරියය කරලා තියෙනවාද? මොන තරම් උත්සාහවත් වෙලා තියෙනවාද?, ඒ මහෝත්තමයන් වහන්සේගේ එබඳු වූ උත්සාහයක ප්‍රතිඵලයක් හැටියට නේද අපට මේ සද්ධම්මය අද ලැබෙන්නේ.

ඒ වගේම සිව් මහා රජපුරුවන්ගේ කාලෙදී, සියතින්ම ඇස් දෙක ගලවලා බමුණන්ට ලේ පෙර පෙර දුන්නේ, අතේ මේ අවිද්‍යා අන්ධකාරයෙන් අපිව බේරගන්නට නේද?” ඔන්න ඔය වගේ තමන් තුළ ශ්‍රද්ධාව ඇති වෙන විදියට, දක්ෂ විදියට ටිකක් හිතන්නට ඕන. ඉතිං, මේ විදියට හිතන ගමන්, නව අරහාදී බුදු ගුණ සිතන ගමන්, මේ විදියට බුදු ගුණ වඩන්න පුළුවන්. වඩලා හිතාමතා ම, වුවමනාවෙන් ම ඒ කමටහන ටිකක් නතර කරනවා. නතර කරලා අපි ඉස්සෙල්ලා කරපු විදියට මේ සවිඤ්ඤාණක කයේත්, බාහිර සවිඤ්ඤාණක සත්ත්ව පුද්ගලභාවයට හැඟෙන අරමුණු වලත්, මේ නාම රූප ධර්මතා දෙකක් තියෙන්නේ කියන කාරණාව ප්‍රකටවෙන විදියට නුවණින් බැලිය යුතුයි.

මේ විදියට බලලා ඒක නතර කරලා, ආපහු බුදු ගුණ කමටහන වඩනවා. මේ විදියට මාරුවෙන් මාරුවට කළ යුතුයි. බුදු ගුණ කමටහන වඩද්දීත් පින්වතුනි, අර වගේම සති නිමිත්තේ සිත තබාගන්නට ඕන. එතකොට මේ විදියට වඩලා කලින් මතක් කළා වගේ කලින් කලට විරියය ඇති වෙන්නට මෙනෙහි කරන්නට පුළුවන්. ඒ අනුසාරයෙන් හැම කමටහනක් ම; ධාතු වශයෙන් බැලුවත්, අසුභ වශයෙන් බැලුවත්, මරණානුස්සති භාවනාව කළත්, කුමන හෝ සමථ කමටහනක් වඩනවා නම් ඒක දිගටම වඩලා, ඒක නතර කරලා මේ වගේ කය ගැන නුවණින් විදර්ශණා කරන්නට ඕන.

මේ විදියට මාරුවෙන් මාරුවට කළ යුතුයි. මොන තරම් දුරට කළ යුතුද? කුමන තැන දක්වා කළ යුතුද?. මේ විදියට කරනකොට;

- “අත්ථි කායොති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති”.

“සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නොවූ කය පමණක් ඇත්තේය” කියන සිහිය හොඳින් එළඹ සිටින තැන දක්වා කළ යුතුයි. දැන් ආනාපානසතිය වඩනකොට, අපි ආනාපානසතිය ටිකක් කළා. හිතා මතා ඒක නතර කරලා මේ කයේ නාම රූප ධර්මතා ප්‍රකට වෙන විදියට නුවණින් බැලුවා. මේ විදියට මාරුවෙන් මාරුවට කළා.

අපි කොච්චරක් දුරට කළ යුතුද? පින්වතුනි, සත්ත්ව, පුද්ගල, ආත්මභාවය දුරු වෙන තැන දක්වා කළ යුතුයි. සත්ත්ව, පුද්ගල, ආත්මභාවය දුරුවෙන තැන දක්වා කියලා කියන්නේ, විදර්ශණා කිරීමකින් තොරව, නුවණින් මෙතෙහි කිරීමෙන් තොරව, මේ ඇහෙන් බලනකොටම පුද්ගලභාවය මැකිලා පෙනෙන දවසක් එනවා. මැකිලා පෙනෙන තැන දක්වා කළ යුතුයි. දැන් අපිට සවිඤ්ඤාණක රූපයක් හම්බවෙනකොට අද දවසේදී මේ සත්ත්වයෙක්ය, මේ පුද්ගලයෙක්ය කියන හැඟීම එන්නේ නිරායාසයෙන්මයි. උත්සාහයකින් තොරව.

ඒ වගේම පින්වතුනි, මේ කමටහන වඩන්න ඕන කොහොමද? මේ සත්ත්වයෙක්ය, පුද්ගලයෙක්ය කියන හැඟීම ගෙවිලා, නාම රූප ධර්මතා දෙක නිරායාසයෙන්, උත්සාහයකින් තොරව පෙනෙන තැන දක්වා කළ යුතුයි. මෙන්න මේ නිසයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ, සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ හැම කායානුපස්සනාවකම බලන්න

- “අත්ථි කායොති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති”.

“සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නොවූ කය පමණක් ඇත්තේය” යන සිහිය හොඳින් එළඹ සිටිනවා. මෙන්න මේ තැන දක්වා අප කළ යුතුයි.

පින්වතුනි, සත්ත්වයෙක් නොවූ, පුද්ගලයෙක් නොවූ කය පමණක් ඇත්තේය යන සිහිය හොඳින් එළඹ සිටිනවා කියන්නේ; මේ තමයි නිවරණ චිත්තය ගෙවිලා, නිවරණ ධර්ම දුරුවෙලා. නිවරණ ධර්ම දුරු වුණාම ඇත්ත ඇති හැටිය පේනවා මෙනෙදී, මේ අවස්ථාවේදී. එතකොට ඒ තැන දක්වා අපි කරන්නට ඕන. අපි කියමු සවිඤ්ඤාණක සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියලා හිතෙන වස්තුවක් අපි ඇල්ලුවා කියලා. වෙනදානම්, අර ළමයව ඇල්ලුවා, අර මනුස්සයාව ඇල්ලුවා. අර ළමයගේ අතින් ඇල්ලුවා, අර මනුස්සයගේ අතින් ඇල්ලුවා කියන හැඟීමකින් අපිට එන්නේ.

නමුත් එහෙම අල්ලනකොට අපේ නුවණ තියෙන්නට ඕන; කන බොන ආහාරයෙන් යුක්ත හම්, මස්, ලේ, නහර ටිකක් නම් අහුවුණා. නැත්නම් කන බොන ආහාරයෙන් යුක්ත රූපය අහුවුණා කියලා තේරෙන්නට ඕන. එතකොට මේ කය ඇසුරු කරගෙන ඉන්න හිතට මේ ස්පර්ශය වුණේ කියන එකත් තේරෙන්නට ඕන. අප දිහා කවුරු හරි බලාගෙන ඉන්නවා නම් අපට තේරෙන්නට ඕන; කන බොන

ආහාරයෙන් හැදුණු හම්, මස්, ලේ, නහරින් යුක්ත රූපය මේ තියෙන්නේ. ඒ කය ඇසුරු කරගෙන ඉන්න හිතෙන් දැන් මේ රූපාරම්මණය අරගෙන ඉන්න හැටි නිරායාසයෙන්, උත්සාහයකින් තොරව, අපහසුවකින් තොරව බලන්න පුරුදු වෙන්නට ඕන.

මෙන්න මේ තැනට පින්වතුනි, අපි හිත ගෙනෙන්නට ඕන. හිත වඩන්නට ඕන. ඔය තැන දක්වා නො වඩා, තාම කමටහන ඉවර නෑ. “දැන් අනාපානසතිය වැඩුවා. දැන් මේ ටික බැලුවා. දැන් කුමක් කළ යුතුද?” කියන ටික අහන්න වෙන්නේ නෑ. හොඳට තමන්ට තමන්ගේ මනස මිම්මක් කරගන්න. තමන්ට තාම සත්ත්ව, පුද්ගල, ආත්මභාවයන්ට පෙනෙනවා නම්, මේ කබලිංකාරාහාරයෙන් හැදුණු රූප. බත්, පාන්, කවිපි, මුංඇට කියන මේ දේවල් කාලා හැදුණු මේ රූප ගැන සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක්, කියන හැඟීම නම් තියෙන්නේ, තාම තමන්ගේ කමටහන සම්පූර්ණ නෑ. තාම කමටහනේ කෙලවරකට, නිෂ්ඨාවකට වැඩිලා ඉවර නෑ.

ඒ නිසා තමන් තමන්ව මිම්මක් කරගන්න. තමන්ගේ මනස දිහා බලාගෙන හැම වෙලාවෙම කෙළෙස් ගෙවන්න. තමන්ට සත්ත්ව පුද්ගලභාවයට පෙනෙනවා නම් තාම, ඒ බව තමන්ට හොඳට තේරෙනවා. ටික ටික සත්ත්ව පුද්ගලභාවය අඩුවෙන ගතියක් තියෙනවා නම් ඒකත් තමන්ටයි තේරෙන්නේ. ඒ නිසා මේ කමටහන, රූපයේ ඇත්ත ඇති හැටියට බලන ක්‍රමය ඉවර නෑ තවම මේ පුද්ගලභාවය ගෙවිලා නැත්නම් කියන කාරණාව හොඳින් තේරුම් කර ගන්නට ඕන. එහෙම තේරුම් කරගෙන, එහෙම දැනගෙන තමන් තුළම, තමන්ගේ මනස දිහා බලාගෙන අවබෝධයෙන් මේක කරන්නට ඕන.

මොකද, භාවනා කියලා දෙන කොට, භාවනා කියලා දෙන කෙනාට නෙමේ තමන් ගැන වැටහීම තියෙන්නට ඕන. තමන්ගේ කෙළෙස් කොච්චරක් අඩුවෙලා ද? කෙළෙස් ගෙවිලා ද? කියන කාරණාව තමන්ටයි වැටහෙන්නට ඕන. ඒ නිසා හැම වෙලාවෙම, තමන් තුළ සත්ත්ව, පුද්ගලභාවය දුරුවෙනකම් මේක කළ යුතුයි. “ස්වාමීන් වහන්ස, දැන්නම් නාමරූප දෙක හොඳට පෙනෙනවා. මේ ඇතුළේ හම්, මස්, ලේ, නහර එහෙම පෙනෙනවා” කියලා එහෙම කිව්වට වැඩක් නෑ. එහෙම කොච්චර ඒ විදියට බැලුවත්, රූප බලන

වෙලාවට පෙනෙන්නේ පුද්ගලයෙක් නම් මේ කමටහන හරියට කෙරීලා නෑ.

ඒ නිසා මෙතනදී මතක් කරන්නේ, මේ හම්, මස්, ලේ, නහර බලන්න යන ගමනක් නෙමේ. ඇටසැකිලි බලන්න යන ගමනක් නෙමේ. ඒවා බලන්නේ, මේ ධර්මයෝ තියෙන තැනක තියෙන පුද්ගලභාවය ගෙවාගන්නයි කියන කාරණාව මතක තියාගන්න. ඕගොල්ලන්ට මිම්ම මේ පුද්ගලභාවයට පෙනෙන බව, පුද්ගලභාවයට පෙනෙන කෙළේසය. මොකද, ඒක මනස පිළිබඳ වූවක්. මේ පුද්ගලභාවය නිසයි පින්වතුනි, ලෝභ, ද්වේෂ දෙක (අභිජ්ඣා, දෝමනස්ස).

ඒකට මම අර උපමාවක් කියන්නේ, අපි කොහේ හරි ගමනක් යනකොට ගලක හරි මූලක හරි අපේ කකුල හැපුණොත්, සමහර විට අපේ කකුලේ නියපොත්තක් ගැලවිලා යන්න පුළුවන්. ලේ ගලනවා වෙන්න පුළුවන්. අපි කවුරු හරි ගිහිල්ලා අර ගලට හරි මූලට හරි ආපහු ගිහිල්ලා ගහනව ද? ගහන්නේ නෑ. ඇයි ඒ? එතන සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නෙමේ. එහෙම කළොත් ඒක මහා මෝඩ කමක්. මොන තරම් බාලකමක් ද? කියලා හිතෙනවා ඒ ගලට හරි මූලට හරි ආපහු ගහනවා නම් හරි, ගහන්න යනවා නම් හරි. මොකද, මේ අනාත්මය ඵලඹ සිටියාම ඉබේම යි එබඳු වූ ප්‍රතික්‍රියාවක් නො දක්වන බව විද්‍යමාන වෙන්නේ.

නමුත් බලන්න; දැන් සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් කියලා හිතෙන රූපයකින් අර තරම් වේගවත් පහරක් නෙමේ, වූටි පහරක් වැදුණොත්, “ආ උඹ මට ගැහුවා නේද?” කියලා තරහ ඇතිකරගන්නවා. එතකොට හොඳට බලන්න; අතන කකුල කැඩිලා යන්න තරම් පාරක් වැදුණත් අපි ඒකෙන් කුපිත වුණේ නෑ. ආපහු වැදුණු තැනට ගහන්න ගියේ නෑ. නමුත් ඊට වඩා පොඩි පහරක් වැදිලත්, අපි ද්වේෂය ඇතිකරගෙන ගහන්න යනවා. නමුත් යථාර්ථය ගත්තහම, අපි සවිඤ්ඤාණක පුද්ගලයෙක් කියන තැන රූපයත්, අර කකුලේ නියපොත්ත කැඩිලා යන්න වැදුණු ගහක, මූලක, ගලක තියෙන රූපයත් අතර වෙනසක් නෑ.

ඉතින් අපිට මේ විදියට නුවණින් බලනකොට අර කකුල හැපුණු ගලක්, මූලක් පෙනෙන මට්ටමට ආවොත්, සවිඤ්ඤාණක කියලා අද

පුද්ගලභාවයට පෙනෙන හැම රූපයක්ම; මේ රූපය ඇවිල්ලා ඇඟේ හැපුණත්, අනෙක් රූපයක් ඇවිල්ලා ඇඟේ හැපුණත් මෙයාට වෙනසක් නෑ. දෙකේම සත්‍යය එකම නිසා. එයා දන්නවා ඒ කය ඇසුරු කරගෙන ඉන්න හිතට මේ දැනීම වෙන්නේ. එතකොට ඒ තුළ සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නැහැ කියලා දන්නවා.

අන්න ඒ වගේ මට්ටමට, දකින මට්ටමට ආවොත් තමයි, අපි ආපහු ප්‍රතිචාරයක් දක්වන්නේ නැත්තේ. සවිඤ්ඤාණක රූපයක් අපේ ඇඟේ හැපුණාම ඒකට කුපිත නො වෙන්න නම්, මෙන්න මේ “විනයය ලොකෙ අභිජ්ඣාදෝමනස්සං”. ලෝභ, ද්වේෂ දෙක හික්මෙන විදියටයි කායානුපස්සනාව වඩන්නට ඕන. ලෝභ, ද්වේෂ දෙක හික්මෙන්නේ අන්න ඒ දර්ශණයත් එක්ක යි. එහෙම නැතුව, සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් හැටියට නම් පෙනෙන්නේ, ලෝභය හෝ ද්වේෂය ඇති කර ගන්නේ නැතිව ඉන්නවා කියලා ධර්මතාවයක් වෙන්නේ නෑ. පින්වතුනි, මොකද මෙන න ආනාත්මයි. එතන තරහ ඇතිවෙන්න තියෙන හේතුව තිබුණොත් තරහව කියන එක ඇතිවෙනවා. රාගය කියන එක ඇතිවෙන්න තියෙන හේතුව තියෙනවානම් රාගය ඇතිවෙනවා. ලෝභ, ද්වේෂ දෙක ඇති වෙන්නට තියෙන හේතුව නැතිවෙන්නට ඕන. එතකොට ඒ මෝහය කියන එක තමයි දැනට මේ නාමරූප ධර්මතාවයක් ඇති තැන, නාමරූප ධර්මතාවයක් කියලා නොදන්නා කම.

අන්න ඒ මට්ටමේ අවිද්‍යාව, ඒ මට්ටමේ මෝහය ගෙවෙන විදියට බැලිය යුතුයි කියන කාරණාව මම විශේෂයෙන් මතක් කරනවා. ඒ නිසා මේ රූපයේ හම පෙනෙනවා, මස් පෙනෙනවා, නහර පෙනෙනවා, අසුචි හැටියට පෙනෙනවා කියලා ඉඳගෙන ඉන්න කොට පෙනෙන එකක් හැටියට, අවස්ථාවකට පමණක් පෙනිලා නැති වුණාට වැඩක් නෑ. තමන්ට ඇහෙන් බලන කොට, එක තැනක ඉඳන් නුවණින් මෙනෙහි කරන ටික ඇහෙන් හම්බවෙන ලෝකයේ දී අනාත්ම ස්වභාවය එළඹ සිටින තැන දක්වා වර්ධනය විය යුතුයි කියන දැක්ම ඕගොල්ලෝ තුල ඇති කරගන්න.

මෙන්න මේ විදියට සත්ත්වයෙක් නො වූ, පුද්ගලයෙක් නො වූ කය පමණක් ඇත්තේය කියන සිහිය හොඳින් එළඹ සිටින තැනට ගන්න. ඔබ මෙහි භාවනාව කළත්, බුදු ගුණ භාවනාව කළත්, කුමන තැනකින්

කුමන භාවනාව කළත් පින්වතුනි, මේ මට්ටමට එනවා. සත්ත්ව පුද්ගලභාවය නැති වෙන තැන දක්වාම එනවා. මොකද, මේ වෙන්තේ නිවරණ ධර්ම දුරුවෙන එක. කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ථිතමිද්ධ, උද්ධච්ච කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා කියන නිවරණ ධර්ම දුරු වෙලා මේ තියෙන්නේ. නිවරණ ධර්ම දුරු වුණාම, ඇති තතු ඇති හැටියට පෙනෙනවා.

එතකොට බුදු ගුණ භාවනාව කළත්, මෙෙත්‍රී භාවනාව කළත් අපට අර විදියට නිවරණ ධර්ම දුරු වෙන තැන දක්වා මනස ගත්තහම, මේ සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නො වන ස්වභාවය හොඳින් එළඹ සිටිනවා. ඒ නිසා මේ කුමන තැනකින් ගියත්, අන්තිමට අපට එකම තැනයි. අතනදී බුදු ගුණ වඩනකොට, එහෙම නැත්නම් මරණානුස්සතිය වඩනකොට,

- “අත්ථි ධම්මොති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති”.

“සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නොවූ ධර්මතාවයක් පමණක් ඇත්තේය කියන සිහිය හොඳින් එළඹ සිටිනවා”.

වේදනාව අනුව බැලුවත්,

- “අත්ථි වෙදනාති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති”.

“තමන්ගේ නො වන, පුද්ගලයෙකුගේ නො වන, ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්න වේදනාව පමණක් ඇත්තේය කියන සිහිය හොඳින් එළඹ සිටිනවා”. මේ විදියට, මේ කුමන කමටහනකින් ගියත්, ඉස්සෙල්ලාම වෙන්තේ නිවරණ ධර්ම දුරු වෙන තැනට යි. ඒක තේරුම් කරගන්න තියෙන හොඳම ලක්ෂණය තමයි, මේ ඇහෙත් බලනකොට, මෙනෙහි කිරීමකින් තොරව, විදර්ශණා කිරීමකින් තොරව පියවි ඇහැට පෙනෙනවා සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියන එක මැකිලා. පියවි ඇහැට පෙනෙනවා අනාත්ම වූ ධර්මතාවයක් කියන එක. තාම හැබැයි මේ ලෝකෝත්තර මාගීය ඉපදිලාවත් නෑ. තාම පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාව.

මම මතක් කළා මේ සන්නතිය තුළ විතරයි තාම මේ කෙළෙස් නැතිවෙලා තියෙන්නේ. එතකොට රළු මට්ටමේ නාමරූප දෙකේ ඇත්තයි මේ පෙනෙන්නේ. තව පැත්තකින් ගත්තොත්, කබලිංකාරාහාරයෙන් හැදුණු රූපයේ ඇත්ත පමණයි මේ පෙනෙන්නේ.

තාම නාම ධර්ම නිසා ඇතිවුණු, නාම ධර්මයන් නො දැකීම නිසා ඇතිවුණු අවිද්‍යාව දුරු වෙලා නෑ. ඒ නිසා මෙතනදී මේ කොටස වැටෙන්නේ තාම පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාවට.

මෙතනදී විශේෂයෙන් බලාපොරොත්තු වෙන්නේ, “විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං”. ලෝභ, ද්වේෂ දෙක සංසිඳෙන තැනට. ඇයි ඒ විදියට එතෙන්නට යා යුත්තේ? මේක තමයි පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාව කියලා මතක් කළේ. මේ නිවරණ ධර්ම දුරු වෙන තැනට ගියාම පිංවතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වනවා; “නිවරණ ධර්ම තමන් කෙරෙහි ලා නො දකින ඔහුට ප්‍රමෝදය උපදිනවා” කියලා. ඒක බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වනවා පස් ආකාරයකින්.

ඒ කියන්නේ; හිරේක හිටිය පුද්ගලයෙක් පහු කාලෙක හිරෙන් නිදහස් වුණාම ඇතිවෙන යම් සොම්නසක් තියෙනවා නම් අන්න එබඳු, ඒ වගේම රෝගයක් හැදිවිව කෙනෙක් ඒ රෝගී භාවයෙන් මිදුණාම හිතේ ඇතිවෙන ප්‍රමුද්ග භාවයක් තියෙනවා නම්, සතුටක් තියෙනවා නම් අන්න ඒ වගේ. ණයක් ගත්ත කෙනෙක් පහු කාලෙකදී ඒ ණයෙන් නිදහස් වෙලා, තමන් ඉතිරි කරගත්ත බෝගත් දකින කොට ඇතිවෙන සතුටක් වගේ, දිර්ඝ කාන්තාර මාර්ගයකට වැටුණු කෙනෙක් පහු කාලෙදී ඒ දුර්භික්ෂ කාන්තාර මාර්ගයෙන් මිදිලා, ආහාර පාන තියෙන ක්ෂේම භූමියක් හම්බවුණාම ඇතිවෙන සතුට වගේ, ඒ වගේම අනුන් යටතේ වැඩකරපු දාසයෙක් ඒ දාසභාවයෙන් මිදුණාම ඇතිවෙන සතුට වගේ, මේ නිවරණ ධර්ම තමන් කෙරෙහි ලා නොදකින ඔහුට සතුට ඇතිවෙනවා, ප්‍රමෝදය ඇතිවෙනවා කියලා පෙන්නවා.

එතකොට වැඩකාර කම වගේ, දිර්ඝ කාන්තාර මාර්ගයක ඉන්නවා වගේ, හිරේ විලංගුවේ වැටිලා ඉන්නවා වගේ, ණයක් ගත්තා වගේ, රෝගයක් වගේ තේරෙනවාලු නිවරණ සහගත මනස. නිවරණයන්ගෙන් මිදුණු මනස අර ඉස්සෙල්ලා කියපු පස් ආකාරයෙන් මිදුණ ආකාරයට තමන්ට වැටහෙනවා. එතකොට මෙන්න මෙතනදී පින්වතුනි, නිවරණ ධර්ම දුරු වුණාම ප්‍රමෝදය ඇතිවෙනවා කියනකොට, මෙතන ධර්මතාවයක් තියෙන්නේ.

ධර්මතාවයක් කියන එකෙන් මතක් කළේ; ඉස්සෙල්ලා සමථ කමටහන වඩන තැනත්, විදර්ශණා කරන තැනත්, විදර්ශණා කරන්නා

හිටියා. සමථ කමටහන වඩන්නා හිටියා. අපි උත්සාහයකින්, පුද්ගලභාවයකින් ඇති කරගත්තේ. පුද්ගලභාවය තුළින් කටයුතු කළේ. අපි උත්සාහයෙන් කරපු එකේ ප්‍රතිඵලයක් හැටියටයි නිවරණ ධර්ම වලින් හිත මිදුණේ. ඒ හැම තැනකම පුද්ගලභාවය නැති කරන්න බෑ. පුද්ගලභාවය නැතිකරන්න හදන එකම පුද්ගලභාවය යි. එතකොට මේ විදියට නිවරණ ධර්ම දුරුවෙන තැන දක්වාම උත්සාහයකින්, පුද්ගලභාවයකින් තමයි කළේ. නමුත් නිවරණ ධර්ම දුරු වුණාම; පුද්ගලභාවයකින්, උත්සාහයකින් ඇති කරගන්නා නෙමේ.

නිවරණ ධර්ම දුරුවීම නිසා ප්‍රමෝදය කියන එක ඇතිවෙනවා. ඊට පස්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වනවා; ඒ ප්‍රමෝදය නිසාම හිතට අධිකතර ප්‍රීතියක් ඇතිවෙනවා. ඒ අධිකතර ප්‍රීතිය නිසාම මේ හිත, කය දෙක සන්සිඳෙන තැනට එනවා. “කාය පස්සද්ධි, චිත්ත පස්සද්ධි” කියලා. ඒ හිත, කය දෙක සන්සිඳීම නිසාම; ‘හිත’, ‘කය’ දෙක සැප සහගත වෙනවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශණා කරනවා; ඒ සැපයෙන් මේ කයේ නො තෙමුණු තැනක් නෑ කියලා. දිව්‍ය ලෝකයේ දෙවියොත් ඊර්ෂ්‍යා කරනවලු එබඳු සැපයකට.

එතකොට ප්‍රීතියෙන්, සැපයෙන් මේ කයේ නො තෙමුණු එකම තැනක්වත් නෑ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේකට උපමාවක් පෙන්වනවා; දෑන් නාන සුණු අනන කොට, දිය ඉස ඉස අනලා ඒවා ගුලි කරගන්න මට්ටමට තෙත් වෙනකොට, ගුලිකරන්න පුළුවන් වෙනකොට ඒ නාන සුණු දියෙන් නො තෙමුණු තැනක් නෑ. හැම තැනම දියෙන් තැවරිලා තියෙන්නේ. හැබැයි වැගිරිලා ගලාගෙන යන්නෙත් නෑ. නමුත් දියෙන් නො තෙමුණු තැනකුත් නෑ. ඒ වගේ මේ මුළු කයම ප්‍රීතියෙන්, සැපයෙන් නො තෙමුණු තැනක් නෑ කියනවා.

පින්වතුනි අපි මේ රූප වලින් එන රසය, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශයන්ගෙන් පංචකාම ගුණික රසය අනුවම යි තණ්හාව දිවෙන්නේ. ඒ ඊට වැඩිතර සැපයක් අපට කවදාවත් හම්බවෙලා නැති නිසා. මොකද, හිත ස්වභාවයෙන්ම වේදනාව කෙරෙහි තණ්හාව පවතින්නේ. මෙන්න මේ වගේ සැපයක් ඇති වෙච්ච දවසට පින්වතුනි, ඒ සැපය නිසාම දවසක හිත සමාධි වෙනවා. ඒ කියන්නේ, මෙච්චර කාලයක් සැප කියන එක තමන් තුල නොතිබුණු නිසයි සැප භොයාගෙන අපි බාහිර අරමුණු ගානේ රස්තියාදු වුණේ.

මම ඕකට මතක් කරන්නේ; අපේ ගෙදර තියෙනවා නම් සීනි, ගෝනි ගණං පුරවලා, අපි සීනි ගේන්න කඩේ යන්නේ නෑ. සීනි ගේන්න කඩේ යනකොට ඒකෙන් කියනවා; ගෙදර තියෙන සීනි ටික ඉවරවුණු බව, නැත්නම් සීනි නෑ කියන එක, සීනි හිඟයි කියන එක. ඒ වගේ බාහිර රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ අරමුණු ගානේ රස්තියාදු වෙනකොට ඒකෙන් කියනවා; අප තුළ ඇතුළත සතුව නෑ, ඇතුළත සැපය නෑ කියලා. බාහිර අරමුණු වල සැප සොයාගෙන, සතුව සොයාගෙන රස්තියාදු වෙන්නේ, ආධ්‍යාත්මික කයේ (තමන් තුළ) සැපය නෑ කියන එකේ, සතුව නෑ කියන එකේ ලක්ෂණයක්.

එතකොට මෙන්න මෙනෙදී ඒ පස්සද්ධිය නිසා සිත, කය දෙක සැප සහගත වෙනවා. දැන් මුළු සිතයි, කයයි දෙකම සැප සහගත නම් සැපය හොය හොයා, සතුව හොය හොයා නොයෙක් රූපාදී අරමුණු සිහි කර කර යන්නේ නෑ. රූපාදී අරමුණු සිහි කර කර සැප, සතුව සොයන ගතිය නතර වුණා. මෙන්න මේ සැප සොයන ගතිය නතර වෙන කොට, නොයෙක් අරමුණු සිහි කරන ගතිය අඩුවෙනවා. ඒ නොයෙක් අරමුණු සිහි කරන ගතිය නතර වෙන කොට ඒකට කියනවා හිත සමාධි වෙනවා කියලා. එතකොට සැපය නිසා මොකද වෙන්නේ? හිත සමාධි වෙනවා.

සමාධිය කියනකොට පින්වතුනි, “අපට පැයක් දෙකක් වුණත් ඉඳගෙන ඉන්න පුළුවන්. තුනක් හතරක් වුණත් ඉඳගෙන ඉන්න පුළුවන්. ඉඳගෙන ඉන්නකොට හිත දුවන්නේ නැතිව එක් තැන් කරලා තියාගන්න පුළුවන්” කියන මේ ගතිය සිහි කරගන්න එපා. මෙනෙදී ඊට වැඩිතර වූ විත්ත සමාධියක් ලැබෙනවා. අපිට අද පෙනෙන මට්ටමට කියන්නේ කාම සංඥාව කියලා. අපි විරාග දහමක් මෙනෙහි කර කර හිටියත්, තාමත් කාම සංඥාවෙන් මිදිලා නෑ. මේ මට්ටමට කියන්නේ නිවරණ විත්තය කියලා.

ඒ නිවරණ ධම් දුරු වෙලා ඇතිකරගන්න සමාධි මට්ටමේදී මේ ආධ්‍යාත්මික ඉන්ද්‍රිය පවා වෙනස් වෙනවා. මේ ප්‍රසාද පවා වෙනස් වෙනවා. එතකොට මේ මුළු රූපයම පවා වෙනස් වෙනවා. වෙනස් වෙනවා කියන්නේ, මේ ප්‍රසාදයන් ඉතාම සුබ්‍රම වෙනවා. ඒ වගේම මේ සංඥාවන් වෙනස් වෙනවා. අපිට මේ පෙනෙන දේට වඩා ඔබ්බෙන් පෙනෙනවා. අපට අද අප්‍රකට, අහසේ පවතින සුවර්ණ වූත්, දුවර්ණ

වූත් රූප පෙනෙනවා මේ ධ්‍යාන ඇහැකට. ඕකට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශණා කරන්නේ “අභිභායනන” කියලා.

එතකොට මෙන්න මේ සමාධිය ගත්තහම අන්න එබඳු වූ සමාධි මට්ටමක්. එහෙම නැතුව අපි එක තැනකට වෙලා ඉඳගෙන ඉඳලා, සමහර විට අපි හිතෙන් විතර්කනය කරනවා, “ඕන්න දැන් ප්‍රථම ධ්‍යානය, දූතිය ධ්‍යානය, තෘතිය ධ්‍යානය, චතුර්ථ ධ්‍යානය” කියලා. එහෙම ක්‍රමයක් නෙමේ මේ සාසනේ පෙන්නන්නේ. ඒ විදියට කරන්න පුළුවන් බවක් නෙමේ මේ සාසනේ පෙන්නන්නේ. මේ සාසනේ පෙන්නන්නේ මේ සංඥාව වෙනස් වෙන සිද්ධියක් ගැන.

එතකොට මේ විදර්ශණා කිරීම මගින්, දිවැස් ලබා ගැනීමකින් තොරව මේ මසැසම වෙනස් වෙලා මේ අහසේ තියෙන රූප පෙනෙනවා. අප්‍රකට රූප පෙනෙන මට්ටමක් එනවා. මේ පෙනෙන දේට ඔබ්බෙන් පෙනෙන මට්ටමක් එනවා. මේ පෙනෙන දේවල් විනිවිද දකින්න පුළුවන් එදාට මේ ඇහෙන්. එතකොට මෙන්න මෙබඳු වූ සමාධි මට්ටමක් තියෙනවා. අන්න එබඳු වූ සමාධිය ඇති කරගත්තහම අන්න ඒ සමාධිය පින්වතුනි, අර අපි ඉස්සෙල්ලා කථා කළා නේ සත්තති වශයෙන් නාමරූප ධර්මයක් ගැන. ඒ වගේ මෙතනදී මේ සමාධියට එක් ක්ෂණික නාමරූප ධර්මයන් ප්‍රකටයි.

අපි කියමු අපි යම් අරමුණක් බලනවා කියලා. ඇහෙන් අරමුණක් දකින තැනක නාමරූප ධර්මයක් තියෙන්නේ. එයද පෙර නො තිබීම හටගන්නවා. මේ ප්‍රත්‍ය ටික නිසයි හටගන්නේ. ඉතිරි නැතිව ම නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක එනවා. එතකොට අපි කියමු ඇහෙන් රූපයක් දකිනවනම්, දකින්න පෙර රූපය තිබුණා නෙමේ, දැක්කයින් පස්සේ තියෙනවා නෙමේ, අවස්ථාවටයි පෙනෙන්නේ කියන එක ගැන සිහි කිරීම් මාත්‍රයක් විතරයි ඕන. සැකයක් නැතිවම පෙනෙනවා.

අද දවසේදී අපට කොච්චර මෙනෙහි කළත්, දකින්න ඉස්සෙල්ලා තිබුණා නෙමේ, දැක්කයින් පස්සේ තියෙනවා නෙමයි කියලා කොච්චර මෙනෙහි කළත් ඒ ගැන අපට තේරෙන්නේ නෑ. වචන ටිකක් විතරයි. දකින්න ඉස්සෙල්ලා තිබුණා, දැක්කයින් පස්සේ තියෙනවා කියන අදහසමයි අපේ හිතේ හැපිලා හිටින්නේ. අන්න අර සමාධි මට්ටමට දකින්න ඉස්සෙල්ලා තිබුණා නෙමේ, දැක්කට පස්සේ තියෙනවා නෙමේ

කියලා සිහි කිරීමක් විතරයි. ඒකට තර්ක විතර්ක කරලා ඔප්පු කරන්න මොකුත් අවශ්‍ය නෑ.

මම අර උපමාවක් කියන්නේ; කැඩපතකට අපි එබෙනකොට අපේ ඡායාව කැඩපතට වැටෙනවා. කැඩපතට එබෙන්න ඉස්සෙල්ලා ඡායාව එතන තිබුණේ නෑ. එතනින් අහකට යන කොට ඡායාව එතන තියෙනවා නෙමෙයි කියන එක ගැන අපිට වාද විවාද අවශ්‍ය නෑ. තර්ක විතර්ක අවශ්‍ය නෑ. අපි මේ ඇහෙන්න කවදාවත් දැක්කේ නෑ. දකින්න පෙර ඡායාව තිබුණේ නෑ කියන එක ඇහෙන්න දැක්කේ නෑ. දැක්කයින් පස්සේ ඡායාව කියන එක තියෙනවා නෙමේ කියලා ඇහෙන්න දැක්කේ නෑ. දැක්කේ ප්‍රඥාවෙන්. නමුත් ඒ ප්‍රඥාව අඩු නෑ. ප්‍රඥාව හොඳට සම්පූර්ණයි. මේ ඇහැට වැරදුණත් ප්‍රඥාව නැමැති ඇහැට වරදින්නේ නෑ.

එතකොට අන්න එබඳු විදියට ඕනෑම රූපයක් දැක්කාම දකින්න පෙර තිබ්බත් නෙමේ, දැක්කට පස්සේ තියෙනවත් නෙමේ කියන එක එළඹ සිටිනවා. එතන තමයි;

- “යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං, සබ්බං තං නිරෝධධම්මං”.

ඇහැ මුල් කාරණාව කරගෙන හට ගන්න හැම අරමුණක්ම පෙර නො තිබී ම හටගෙන ඉතිරි නැතිව ම නැති වෙනවා කියලා දකින කොට; කන, නාසය, දිව, ශරීරය, මනස කියන ස්පර්ශ ආයතන හය ම පෙර නො තිබී ම හටගෙන ඉතිරි නැතිව ම නැතිවෙනවා කියලා දකිනවා. ඒකට හේතුව මොකක් හැටියටද පෙනෙන්නේ? එයා දන්නවා, ඇහැ නිසා උපද්දවපු රූපයකුයි පෙනෙන්නේ කියන එක දන්නවා.

ඒකයි මම මුලිනුත් මතක් කළේ; මෙව්වර කල් පෙණුන දේ කලින් තිබුණා. පසුව ඉපදුණු ඇහැකින් කලින් තිබුණු රූපය දැක්කා කියලයි කලින් හිතුවේ. හිතාගෙන හිටියේ. ලෝකයේ හැමතැනම පෙනුනේ, හැම දෙනාම දැනගෙන හිටියේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අනුමානට අහගෙන, මෙන්න මෙබඳු වූ සමාධියක් ඇති කරගත්ත කෙනාට සැකයක් නැතිව හොඳට පෙනෙනවා; ඇහැ ඉපදිලා මේ රූපය ඉපද්දවා, ඇහෙන්න හදපු රූපයකුයි අපි දකින්නේ, අපේම

කම්යකුයි අපි විඳින්නේ කියන එක සැක නෑ. ඒ නිසයි දකින්න පෙර තිබුණා නෙමෙයි කියලා කියන්නේ.

මේ ඇහේ උදව්වට පෙර මෙබඳු රූප සටහනක් අපට පෙනෙන්නේ නෑ. ඇහේ උදව්ව අතහැරුණාම මෙබඳු රූප සටහනක් තියෙනවා නෙමෙයි. පඤ්ච මහා භූතයන් තියෙන තැනක, ශුද්ධාෂ්ඨක මට්ටමේ රූප කලාප තියෙන තැනක, අවකාශ ධාතුව අනුරාගෙන, මේ ඇහෙන්නේ මෙබඳු රූප සටහනක් හදලයි අපට පෙනෙන්නේ. ඒ නිසයි පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතිරි නැතිවම නැතිවෙනවා කියන්නේ. එතකොට රූපය පෙර නො තිබී ම හටගෙන ඉතිරි නැතිවමයි නැති වෙන්නේ කියන එකට සාක්ෂියක් හම්බ වෙනවා එයාට. මොකක්ද? මේ 'ඇහැ'. 'ශබ්දය' කියන එක පෙර නො තිබී ම හටගෙන ඉතිරි නැතිව ම නිරුද්ධ වෙනවා කියන එකට සාක්ෂියක් හම්බවෙනවා, මොකක්ද? මේ 'කන'.

ඒ වගේම බාහිර ආයතන ටික පෙර නො තිබීම හටගෙන ඉතිරි නැතිවම නිරුද්ධ වෙනවා කියන එකට සාක්ෂිය තමයි; ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය.

ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියන එකට හේතුව හැටියට පෙනෙනවා. මොකක්ද? නාම රූප දෙක.

නාම රූප දෙකට හේතුව හැටියට පෙනෙනවා මොකක් ද? විඤ්ඤාණය.

විඤ්ඤාණයට හේතුව හැටියට පෙනෙනවා සංස්කාරය. සංස්කාරයට හේතුව හැටියට පෙනෙනවා අවිද්‍යාව.

පෙර අවිද්‍යා, කම් නිසා ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණය පිහිටිය නිසයි අද මේ ආයතන ටික හැදිලා තියෙන්නේ. ඒ නිසයි මේ ජේන්නේ කියන කාරණාව දන්නවා.

යම් කිසි විදියකදී පෙර අවිද්‍යා, කම් වලින් අනුග්‍රහය ලබලා ඇතිවෙච්ච ප්‍රතිසන්ධි සිත නිසා නාම රූප දෙක, ආයතන ටික හැදිලා ලෝකය උපද්දලයි තියෙන්නේ කියන ධර්මතාවය නො දන්නාකම නිසාම වර්තමානයේ අවිද්‍යාව හටගන්නවා නේ ද? ඒ අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන්

නේද, දකින්න පෙර තිබුණා, දැක්කයින් පස්සේ තියෙනවා, තියෙන දෙයක් හම්බවෙනවා කියන නිමිති හිටින විදියට අරමුණු අරගෙන දෙන්නේ. ඒ නිසා නේ ද නැවත ප්‍රතිසන්ධි සිත පිහිටන්නේ කියලා චක්‍රය අනෙක් පැත්තට මෙයාට පෙනෙනවා.

හොඳට ආපහු මතක තියාගන්න; මේ අවිද්‍යා, කම් කියන ටිකෙන් අනුග්‍රහ ලබලා, ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය ඇති වුණා. ඒ හිත නිසා නාම රූප දෙකත්, නාමරූප දෙක නිසා ආයතන ටිකත් ඇතිවෙලා, ඒ ආයතන ටික නිසාම රූපයක් හදලා අපට පෙන්නවා.

ඒ නිසා දකින්න පෙර තිබුණත් නෙමේ. දැක්කයින් පස්සේ තියෙනවත් නෙමේ. ආයතන වලින් හදපු නිසාම පෙනෙනවා කියලා මේ පටිච්ච සමුප්පාදය හරහා ලෝකය ඇතිවෙන හැටි, එතන තියෙන ධම්තාවය නො දන්නා කම ම අවිද්‍යාව නේද කියන එක දකිනවා. ඒ අවිද්‍යාවේ කෘත්‍ය තමයි මොකක් ද? රූපයක් තියෙනවා කියලා පෙන්නන එක. ඒ කියන්නේ ඒ සිද්ධිය නො දකින කොට අවිද්‍යාව. එතකොට ඒකේ කෘත්‍ය මොකක් ද? දකින්න පෙර තිබුණා. දැක්කයින් පස්සේ තියෙනවා. තියෙන දෙයක් ඇසුරු කරනවා කියලා සංස්කාර, නැත්නම් ලෝකය ඇතිවෙන විදියට නිමිති හිටින විදියට යි කටයුතු කරන්නේ අපි. ඒකයි, අපි ජීවත් වීම ම ඇති ආපහු කම් රැස්වෙන්න කියලා කියන්නේ.

එතකොට එහෙම නිමිති තියෙන කොට අපට දකපු දේවල්, අහපු දේවල් ඉතුරු වෙන කොට, තියෙන දෙයක් හොයාගෙන ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යන්න පුළුවන් කම තියෙන්නේ ඉබේම යි. එතකොට මෙන්න මේ සමාධියට පෙනෙනවා; පටිච්ච සමුප්පාදය හරහා ලෝකය හදලා, ලෝකය උපද්දවපු හැටිත්. එතකොට මේ සිද්ධිය යම් කිසි කෙනෙක්, ඒ කියන්නේ; අතීතයේ අවිද්‍යා නො වුණේ නම් මෙබඳු කම්යක් නෑ. එහෙම වුණා නම් ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය, නාමරූප දෙක නෑ. එහෙම වුණා නම් ආයතන ටික නෑ. ආයතන ටික නො වුණේ නම් මෙබඳු රූපයක් පෙනෙන්නේ නෑ කියන එකත් දකිනවා.

දැකලා එයා දන්නවා; අද මේ පටිච්ච සමුප්පාද සිද්ධිය දැකගැනීම ම අවිද්‍යාවේ නැතිවීම යි. අවිද්‍යාව නැති වුණොත් සංස්කාර නිරුද්ධ වෙනවා කියලා කියන්නේ; දකින්න ඉස්සෙල්ලා තිබුණා, දැක්කයින්

පස්සේ තියෙනවා, තියෙන දෙයක් ඇසුරු කරනවා කියලා නිමිති හිටින්නේ නෑ අවිද්‍යාව නැති වුණොත්. මේ වක්‍රයේ ඇත්ත දැකීම ම විද්‍යාව යි.

එතකොට ඇති වෙන ලක්ෂණය තමයි පින්වතුනි, දකින්න පෙර තිබුණා නෙමේ, දැක්කට පස්සේ තියෙනවා නෙමේ, ආයතනයන්ගෙන් උපද්දවපු දෙයක් තමයි දකින්නේ. හේතු නිසා හටගෙන හේතු නැති වෙන කොට නැති වෙනවා කියලා සියලු සංස්කාරයෝම හේතු නිසා හටගෙන හේතු නැති වෙන කොට නැතිවෙනවා කියලා දකිනවා. සංඛාර නිමිති හිටින්නේ නෑ. එහෙම වුණොත් මතු ප්‍රතිසන්ධි නෑ. මතු නාමරූප නෑ කියලා, මේ ස්කන්ධයාගේ නිරෝධයක් සිද්ධ වෙනවා කියන ධර්මතාවය දකිනවා. ධර්මතාවය සිද්ධ වෙනවා.

එතකොට මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාදය දැක්කම මොකද වෙන්නේ? එදාට මේ ඇත්ත දැක්කහම රූපය කියලා, ඇහැ කියලා, වක්ඛු විඤ්ඤාණය කියලා එතන ඇලෙන්නේ නෑ. අන්න ඇත්ත ඇති හැටිය දකින කොට නො ඇලෙනවා. නො ඇලෙනවා කියන්නේ; ඒ දර්ශණය තුළ අල්ලන්න එකක් නැතිව යනවා. එයාට අල්ලන්න රූපයක් ඉතිරි වෙන්නේ නෑ. අල්ලන්න ශබ්දයක්, ගන්ධයක් ඉතිරි වෙන්නේ නෑ. නො අල්ලනකොට මොකද වෙන්නේ? ඒ ඇත්ත දකින කොට කළකිරෙනවා. කළකිරෙනවා කියන්නේ ඒ සිද්ධිය මෙහෙම දෙයක් නේ ද කියලා දකිනවා. ඒ කළකිරීමෙන් ම නො ඇලෙනවා. නො ඇලෙනවා කියන්නේ; අල්ලන්න දෙයක් ඉතිරි වෙන්නේ නෑ මේ දර්ශණය තුළ.

නො ඇලෙන කොට මිඳෙනවා. මොකෙන් ද මිඳෙන්නේ? ඇහෙන් මිඳෙනවා. රූපයෙන් මිඳෙනවා. වක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන් මිඳෙනවා. වක්ඛු සම්පස්සයෙන් මිඳෙනවා. ඒ නිසා තියෙන සැප දුක් වලින් මිඳෙනවා. මේ ස්පර්ශ ආයතන හයෙන්ම මිඳෙනවා. මිදුණාම මිදුණා කියන නුවණ පහළ වෙනවා. මත්තේ කළ යුත්තක් නෑ කියන ඥාන දර්ශණය පහළ වෙනවා. එතකොට පින්වතුනි, මෙතනදී හොඳට බලන්න; මත්තේ කළ යුත්තක් නෑ කියන මිදීමේ ඥාන දර්ශණය ලැබෙන්නේ මිදීම නිසයි. මිදීම ලැබෙන්නේ නො ඇලීම නිසයි. නො ඇලීම ලැබෙන්නේ කළකිරීම නිසයි. කළකිරීම ලැබෙන්නේ මෙන්න මේ වගේ පටිච්ච සමුප්පාදය හරහා ලෝකය පෙර නො තිබීම හටගෙන ඉතිරි නැතිවම නැතිවෙනවා කියන මේ ආයතන ටිකේ කෘත්‍යයකින් ඇත්ත දැක්කාමයි.

ඒ ඇත්ත දකින්න හිතලා බෑ. පින්වතුනි, අන්න අර මට්ටමේ සමාධියක් ඕන. ඒ සමාධිය අපිට හිතලා ගන්න බෑ. “හිතලා මම හිත සමාධි කරනවා, පැය දෙක තුනක් හිතලා ඉන්නවා” කියලා, අපිට එහෙම සමාධියක් ගන්න බෑ හිතලා. ඒ සමාධිය ගන්න කොට වෙන අරමුණක් නැති වෙන්න පුළුවන්. නමුත් සමාධිය ගන්නා ඉන්නවා. සමාධිය වඩනකොට වඩන්නා ඉන්නවා. එයා දැන් සමාධිය බවට පත්වෙලා ඉන්නේ. සමාධිය කියන්නේ පුද්ගලයා. පුද්ගලයා කියන්නේ සමාධිය කියන මට්ටමෙන් ඉන්නේ දැන්. ඒ සමාධිය ම පුද්ගලයා වෙලා. අමුතුවෙන් පුද්ගලයෙක් පෙනෙන්නේ නැති වෙන්න පුළුවන්. ඒ සිද්ධියම පුද්ගලභාවය යි.

ඒ නිසයි, ගන්න ගියොත් ඒ පැත්තෙන් බෑ. ඒ නිසා සමාධිය ගන්න බෑ. හිත කය දෙක සැප සහගත වුණාම සමාධිය එනවා. හිත කය දෙක සැප සහගත කරන්න බෑ. හිත කය දෙක සන්සිඳුණාම සැප සහගත වෙනවා. සන්සිඳීම ගන්න බෑ. අධික ප්‍රීතියක් ඇතිවුණාම සන්සිඳෙනවා. ප්‍රීතිය කියන එක ගන්න බෑ. ප්‍රමෝදය ඇති වුණාම හිත කය දෙක ප්‍රීති සහගත වෙනවා, සැප සහගත වෙනවා. ප්‍රමෝදය කියන එක පින්වතුනි, ගන්න බෑ මොන විදියටත්. නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් හිත මිදුණාම ප්‍රමෝදය ඇතිවෙනවා.

ඔහන දැන් පුද්ගලභාවයකින් තොරව මේ වගේ ධර්මතාවයක් වැඩෙන්නේ කියන ස්වභාවයක් තියනවා. ඊට පස්සේ නිවරණ ධර්ම ටික පින්වතුනි, දුරු කළ හැකි යි. ඒ සඳහා උත්සාහවත් විය හැකි යි. සමථ, විදර්ශණා සතර සමාසක් විරියයෙන් වැඩුවාම නිවරණ ධර්ම දුරු කරන තැනට ගත්ත හැකි. මේ සතර සතිපට්ඨානය තියෙන්නේ

- “ඤායස්ස අධිගමාය”. “මාගී ඵල ලබන්නට”.

මෙන්න මේ නිවරණ ධර්ම දුරු කරන තැනට මනස ගැනීමට. ඒ නිසා අර ඉස්සෙල්ලා පෙන්නපු විදියට සතර සතිපට්ඨානය උදව් කරගෙන සමථ, විදර්ශණා ඥාණයන් වඩාගන්න. වඩාගෙන නිවරණ ධර්ම දුරු කරන තැනට මේ පින්වතුන් හිතලා කරන්න.

ඊට පස්සේ එතනින් අවසානයයි කියලා හිතන්න එපා. එතනින් පස්සේ මෙබඳු වූ ධර්මතා ටිකක් වැඩෙන්නට තියෙනවා. දැන් ප්‍රමෝදය

නිසා ප්‍රීතිය ඇතිවෙනවා. ප්‍රීති සම්බෝජකංගය. ප්‍රීතිය නිසා පස්සද්ධිය ඇතිවෙනවා. පස්සද්ධි සම්බෝජකංගය. පස්සද්ධිය නිසා සෑපය ඇතිවෙලා සෑපය නිසා සමාධිය ඇතිවෙනවා. සමාධි සම්බෝජකංගය. සමාධිය නිසා ඇත්ත ඇති හැටිය දකිනවට කියනවා “සම්මා දිට්ඨි” කියලා. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ අංග ටික. මේ සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්මයෝම එකට ඇමිණිලා තියෙනවා.

එතකොට මේ පින්වතුන් මෙන්න මේ විදියට ගමන් මාර්ගයක් තියෙන්නේ කියන එක දැනගන්න. ඉතින්, කච්චානගොත්ත සූත්‍රයෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එදා පෙන්වා වදාළ මේ ලෝකය බලියක් පමණ වූ ශරීරය තුළ ම ඇතිවෙලා නිරුද්ධ වෙලා යන ධර්මතාවයක් හැටියට. ඒ තමයි මෙබඳු වූ ධර්මතාවයක් තියෙන්නේ, ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් උපද්දවපු ඒ දර්ශණය දකපු කෙනෙක් විතරයි, දකින තැනට ආවොත්, එයා විතරයි ඇත සහ නැත කියන මේ අන්ත දෙකෙන් මිඳෙන්නේ.

ඉතින්, පින්වතුනි අද දවසේදී පෙන්නුවේ අපට මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය ඉගෙන ගෙන ඒක දැකගන්න හිත හිත හිටියට බෑ. මෙන්න මේ වගේ ගමන් මාර්ගයක් තියෙනවා. මේ ගමන් මාර්ගය දැනගන්නට ඕන. ඒ පටිච්ච සමුප්පාදය දක්කොත් තමයි, ශ්‍රී සද්ධර්මය දක්කා, අවබෝධ වුණා වෙන්නේ. ඒ සද්ධර්මය අවබෝධ කරගත්තොත් මත්තේ කළ යුත්තක් නෑ. මේ සියලුම සසර දුකෙන් මිඳෙනවා. පින්වතුනි, අනන්ත අපරිමාණ සංසාරයක අපි ආවේ මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය අනනුබෝධකම, අප්පටිච්චදකම නිසයි. අවබෝධ නොකළ, ප්‍රතිචේධ නොකළ නිසයි. අද දවසේදී අපිට අවබෝධ කරන්නට, ප්‍රතිචේධ කරන්නට අවස්ථාව ලැබිලා තියෙනවා. ඒ සඳහා හැමදෙනාම උත්සාහවත් වෙන්න.

මේක මේ පින්වතුන් ලබාගන්න ඉතා වටිනා අවස්ථාවක්. දුර්ලභ අවස්ථාවක්. පෙර පින් කළ බව ඇති නිසා ලැබුණු අවස්ථාවක්. ඒකෙන් ප්‍රයෝජනය ගන්න. ඒ සඳහා මේ දේශනාව හේතු උපනිශ්‍රයම වේවා කියන අදහසින් අද මේ දේශනාව අවසන් කරනවා. මෙපමණකින් කච්චානගොත්ත සූත්‍රය අරබයා මම දේශනා තුනක් කරලා තියෙනවා. එයට සම්බන්ධතාවය අවසන් වෙනවා අද මේ දේශනාවේදී. මේ දේශනාවට කලින් දේශනාවේ මාර්ගය ගැන යම් මට්ටමක් තියෙනවා. ඊට ඔබ්බෙන් කච්චානගොත්ත සූත්‍රයේ මූලාරම්භය මතක් කරලා

තියෙනවා. මේ ටිකක් හැම දෙනාම ශ්‍රවණය කරන්න. මේ අවබෝධය
නිවන් පිණිසම හැම දෙනාටම හේතු උපනිශ්‍රය වේවා.

සාදු! සාදු!! සාදු!!!

උපුටා ගැනීමක්:

“එකකොට ආධ්‍යාත්මික ආයතන විකෙන්
උපද්දලා බාහිර ලෝකයක් අපි පරිහරණය
කරනවා මිසක, බාහිර තියෙන ලෝකයක්
පරිහරණය කරනවා නෙවෙයි කියන කාරණාව
අනිවාර්යයෙන්ම දත යුතුයි.

බුදුදහම වෙනස් වෙන්නේ ඔතන යි. රූපය හම්බවෙද්දී
හම්බවෙන රූපය අරඹයා නරක විදියට හැසිරෙන්න එපා, හොඳ
විදියට හැසිරෙන්න කියලා උගන්වන ආගම් ඕනේ තරම්
තියෙනවා. ඒක එතරම් දුර්ලභ දෙයක් නෙවෙයි.

තවුන් ලෝකය කියලා හම්බවෙන්නේ, ආධ්‍යාත්මික ආයතන විකකින්
උපද්දලයි ලෝකය පරිහරණය කරන්නේ කියන දර්ශනය වේ ශාසනයෙන්
බැහැර හම්බවෙන්නේ නැහැ. තියෙන ලෝකයක යාව වෙන්න උගන්වයි,
ලෝකය කියන එක උපද්දවාගෙනයි පරිහරණය කරන්නේ, ලෝකය කියන
එක ඩිනේ නම් උපද්දවා ගන්නේ නැතුවත් ඉන්න පුළුවන් කියන ශාසනයක්
වේ ශාසනයේ දැරෙන්න වෙන ශාසනයක නැහැ. ඔතනයි වෙනස්”.

නියතො සම්බෝධි පරායණො
(නිවන නියතමය)

පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ
අරණ්‍ය සේනාසන වාසී හික්කුන් වහන්සේලා උදෙසා
2014 දෙසැම්බර් මාසයේ දී පැවැත්වූ ධම්මදේශනාවන් ඇතුළත්
ධම් සංග්‍රහයේ - 102 වන පිටුවෙන් උපුටා ගැනීමක්.